

Godišnji konsolidovani izveštaj
Energoprojekt Urbanizam i arhitektura a.d
za 2011.godinu

U skladu sa članom 50. i 51. Zakona o tržištu kapitala („Službeni glasnik RS“ broj 31/2011) i članom 3. Pravilnika o sadržini, formi i načinu objavljivanja godišnjih, polugodišnjih i kvartalnih izveštaja javnih društava („Službeni glasnik RS“ broj 14/2012) „Energoprojekt Urbanizam i arhitektura“ a.d., iz Beograda, MB: 07023022 objavljuje:

GODIŠNJI KONSOLIDOVANI IZVEŠTAJ ZA 2011.GODINU

S A D R Ž A J

I GODIŠNJI KONSOLIDOVANI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI

- 1.1. Konsolidovani Bilans stanja**
- 1.2. Konsolidovani Bilans uspeha**
- 1.3. Konsolidovani Izveštaj o tokovima gotovine**
- 1.4. Konsolidovani Izveštaj o promenama na kapitalu**
- 1.5. Napomene uz konsolidovane finansijske izveštaje**

II IZVEŠTAJ REVIZORA (u celini)

III GODIŠNJI KONSOLIDOVANI IZVEŠTAJ O POSLOVANJU

IV IZJAVA LICA ODGOVORNIH ZA SASTAVLJANJE GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG IZVEŠTAJA

V ODLUKA NADLEŽNOG ORGANA DRUŠTVA O USVAJANJU GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG IZVEŠTAJA

**I GODIŠNJI KONSOLIDOVANI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI ENERGOPROJEKT
URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D. za 2011.**

- 1.1. Konsolidovani Bilans stanja**
- 1.2. Konsolidovani Bilans uspeha**
- 1.3. Konsolidovani Izveštaj o tokovima gotovine**
- 1.4. Konsolidovani Izveštaj o promenama na kapitalu**
- 1.5. Napomene uz konsolidovane finansijske izveštaje**

Попуњава правно лице – предузетник

Матични број

Шифра делатности

ПИБ

Попуњава Агенција за привредне регистре

1 2 3

19

20 21 22 23 24 25 26

Врста посла

НАЗИВ: EP URBANIZAM I ARHITEKTURA I U.C. BOTOSKANA

СЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛЕВАР МИХАИЛА ПУРИНА 12

БИЛАНС СТАЊА

на дан 31.12.2011 године

у хиљадама динара

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Нано-мена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	АКТИВА				
	А. СТАЛНА ИМОВИНА (002+003+004+005+009)	0 0 1		257 835	264 418
00	I. НЕУПЛАЋЕНИ УПИСАНИ КАПИТАЛ	0 0 2			
012	II. GOODWILL	0 0 3			
01 без 012	III. НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА	0 0 4		5 540	3 219
	IV. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА, ОПРЕМА И БИОЛОШКА СРЕДСТВА (006+007+008)	0 0 5		252 170	255 760
020, 022, 023, 026, 027 (део), 028 (део), 029	1. Некретнине, постројења и опрема	0 0 6		191 531	195 121
024, 027 (део), 028 (део)	2. Инвестиционе некретнине	0 0 7		6 0639	6 0639
021, 025, 027 (део) и 028 (део)	3. Биолошка средства	0 0 8			
	V. ДУГОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ (010+011)	0 0 9		125	5439
030 до 032, 039 (део)	1. Учешћа у капиталу	0 1 0			4822
033 до 038, 039 (део) минус 037	2. Остали дугорочни финансијски пласмани	0 1 1		125	617
	Б. ОБРТНА ИМОВИНА (013+014+015)	0 1 2		74 245	179 751
10 до 13, 15	I. ЗАЛИХЕ	0 1 3		4	7
14	II. СТАЛНА СРЕДСТВА НАМЕЊЕНА ПРОДАЈИ И СРЕДСТВА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	0 1 4			
	III. КРАТКОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА, ПЛАСМАНИ И ГОТОВИНА (016+017+018+019+020)	0 1 5		74 241	179 744
20, 21 и 22, осим 223	1. Потраживања	0 1 6		44 724	171 516
223	2. Потраживања за више плаћен порез на добитак	0 1 7		182	182
23 минус 237	3. Краткорочни финансијски пласмани	0 1 8		0	3
24	4. Готовински еквиваленти и готовина	0 1 9		22 157	2 399
27 и 28 осим 288	5. Порез на додату вредност и активна временска разграничења	0 2 0		7 178	5 647
288	В. ОДЛОЖЕНА ПОРЕСКА СРЕДСТВА	0 2 1			
	Г. ПОСЛОВНА ИМОВИНА (001+012+021)	0 2 2		332 020	444 169
29	Д. ГУБИТАК ИЗНАД ВИСИНЕ КАПИТАЛА	0 2 3			
	Ђ. УКУПНА АКТИВА (022+023)	0 2 4			
88	Е. ВАНБИЛАНСНА АКТИВА	0 2 5		50 000	50 000

Групуна 16.03.2011 *Markut*

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Нало-мена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	ПАСИВА				
	A. КАПИТАЛ (102+103+104+105+106-107+108-109-110)	1 0 1		74756	104045
30	I. ОСНОВНИ КАПИТАЛ	1 0 2		41030	41030
31	II. НЕУПЛАЋЕНИ УПИСАНИ КАПИТАЛ	1 0 3			
32	III. РЕЗЕРВЕ	1 0 4		5178	5178
330 и 331	IV. РЕВАЛОРИЗАЦИОНЕ РЕЗЕРВЕ	1 0 5		48976	50230
332	V. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ПО ОСНОВУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	1 0 6			153
333	VI. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ГУБИЦИ ПО ОСНОВУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	1 0 7			432
34	VII. НЕРАСПОРЕЂЕНИ ДОБИТАК	1 0 8		10316	9038
35	VIII. ГУБИТАК	1 0 9		30744	1152
037 и 237	IX. ОТКУПЉЕНЕ СОПСТВЕНЕ АКЦИЈЕ	1 1 0			
	Б. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И ОБАВЕЗЕ (112+113+116)	1 1 1		248592	331793
40	I. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА	1 1 2		6849	10582
41	II. ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (114+115)	1 1 3		75865	140670
414, 415	1. Дугорочни кредити	1 1 4			
41 без 414 и 415	2. Остале дугорочне обавезе	1 1 5		75865	140670
	III. КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (117+118+119+120+121+122)	1 1 6		165878	180541
42, осим 427	1. Краткорочне финансијске обавезе	1 1 7		55704	96299
427	2. Обавезе по основу средстава намењених продаји и средстава пословања које се обуставља	1 1 8			
43 и 44	3. Обавезе из пословања	1 1 9		67164	54809
45 и 46	4. Остале краткорочне обавезе	1 2 0		41918	29060
47 и 48, осим 481 и 49 осим 498	5. Обавезе по основу пореза на додату вредност и осталих јавних прихода и пасивна временска разграничења	1 2 1		1092	373
481	6. Обавезе по основу пореза на добитак	1 2 2			
498	В. ОДЛОЖЕНЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ	1 2 3		8732	8331
	Г. УКУПНА ПАСИВА (101+111+123)	1 2 4		332080	444169
89	Д. ВАНБИЛАНСНА ПАСИВА	1 2 5		50000	50000

у Београду

дана 13.03 2012. године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

Законски заступник

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

Попуњава правно лице – предузетник												
Матични број			Шифра делатности			ПИБ						
Попуњава Агенција за привредне регистре												
1	2	3	19			20	21	22	23	24	25	26
Врста посла												

НАЗИВ: EP URBANIZAM I ARHITEKTURA I U.C. BOTOSKANA

СЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛЕВАР МИХАИЛА ПУПИНА 12.

БИЛАНС УСПЕХА

у периоду од 1.1. до 31.12. 2011 године

у хиљадама динара

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	A. ПРИХОДИ И РАСХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА				
	I. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (202 + 203 + 204 - 205 + 206)	2 0 1		110 222	121 259
60 и 61	1. Приходи од продаје	2 0 2		110 222	121 179
62	2. Приходи од активирања учинака и робе	2 0 3			
630	3. Повећање вредности залиха учинака	2 0 4			
631	4. Смањење вредности залиха учинака	2 0 5			
64 и 65	5. Остали пословни приходи	2 0 6			80
	II. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ (208 до 212)	2 0 7		238 679	207 274
50	1. Набавна вредност продате робе	2 0 8			
51	2. Трошкови материјала	2 0 9		5810	5632
52	3. Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	2 1 0		192433	154668
54	4. Трошкови амортизације и резервисања	2 1 1		6656	7804
53 и 55	5. Остали пословни расходи	2 1 2		33780	39170
	III. ПОСЛОВНИ ДОБИТАК (201 - 207)	2 1 3			
	IV. ПОСЛОВНИ ГУБИТАК (207 - 201)	2 1 4		128 457	86 015
66	V. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	2 1 5		12 176	16 113
56	VI. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	2 1 6		37 483	39 878
67, 68	VII. ОСТАЛИ ПРИХОДИ	2 1 7		130 670	116 313
57, 58	VIII. ОСТАЛИ РАСХОДИ	2 1 8		6 194	1 458
	IX. ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (213 - 214 + 215 - 216 + 217 - 218)	2 1 9			5075
	X. ГУБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (214 - 213 - 215 + 216 - 217 + 218)	2 2 0		29 288	
69 - 59	XI. НЕТО ДОБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	2 2 1			

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Нало-мена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
59 - 69	XII. НЕТО ГУБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	2 2 2			
	Б. ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (219 - 220 + 221 - 222)	2 2 3			5075
	В. ГУБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (220 - 219 + 222 - 221)	2 2 4		29288	
	Г. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК				
721	1. Порески расход периода	2 2 5			
722	2. Одложени порески расходи периода	2 2 6		403	173
722	3. Одложени порески приходи периода	2 2 7			
723	Д. ИСПЛАЋЕНА ЛИЧНА ПРИМАЊА ПОСЛОДАВЦУ	2 2 8			
	Ђ. НЕТО ДОБИТАК (223 - 224 - 225 - 226 + 227 - 228)	2 2 9			4902
	Е. НЕТО ГУБИТАК (224 - 223 + 225 + 226 - 227 + 228)	2 3 0		29691	
	Ж. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА МАЊИНСКИМ УЛАГАЧИМА	2 3 1			
	З. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА ВЛАСНИЦИМА МАТИЧНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА	2 3 2			
	И. ЗАРАДА ПО АКЦИЈИ				
	1. Основна зарада по акцији	2 3 3			
	2. Умањена (разводњена) зарада по акцији	2 3 4			

у Београду

дана 13.3. 2012 године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

[Signature]

Законски заступник

[Signature]

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

Полуњава правно лице

Матични број

Шифра делатности

ПИБ

Полуњава Агенција за привредне регистре

1 2 3

19

20 21 22 23 24 25 26

Врста посла

НАЗИВ: ЕР УРБАНИЗАМ I АРХИТЕКТУРА I У.С. БОТЈАНА

СЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛВАР МИХАИЛА ПУРНА 12

ИЗВЕШТАЈ О ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ

у периоду од 1.1. до 31.12. 2011 године

у хиљадама динара

ПОЗИЦИЈА	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
А. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ			
I. Приливи готовине из пословних активности (1 до 3)	3 0 1	209549	190808
1. Продаја и примљени аванси	3 0 2	203673	182809
2. Примљене камате из пословних активности	3 0 3	74	1336
3. Остали приливи из редовног пословања	3 0 4	5802	6663
II. Одливи готовине из пословних активности (1 до 5)	3 0 5	242934	197394
1. Исплате добављачима и дати аванси	3 0 6	33110	17582
2. Зараде, накнаде зарада и остали лични расходи	3 0 7	192031	162240
3. Плаћене камате	3 0 8	12124	6287
4. Порез на добитак	3 0 9		
5. Плаћања по основу осталих јавних прихода	3 1 0	5669	11285
III. Нето прилив готовине из пословних активности (I-II)	3 1 1		
IV. Нето одлив готовине из пословних активности (II-I)	3 1 2	33385	6586
Б. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности инвестирања (1 до 5)	3 1 3	6152	0
1. Продаја акција и удела (нето приливи)	3 1 4	6152	0
2. Продаја нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3 1 5		
3. Остали финансијски пласмани (нето приливи)	3 1 6		
4. Примљене камате из активности инвестирања	3 1 7		
5. Примљене дивиденде	3 1 8		
II. Одливи готовине из активности инвестирања (1 до 3)	3 1 9	5440	27
1. Куповина акција и удела (нето одливи)	3 2 0		
2. Куповина нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3 2 1	5440	27
3. Остали финансијски пласмани (нето одливи)	3 2 2		
III. Нето прилив готовине из активности инвестирања (I-II)	3 2 3	712	
IV. Нето одлив готовине из активности инвестирања (II-I)	3 2 4		27

ПОЗИЦИЈА	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
В. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности финансирања (1 до 3)	3 2 5	122 531	71 275
1. Увећање основног капитала	3 2 6		
2. Дугорочни и краткорочни кредити (нето приливи)	3 2 7	122 531	71 275
3. Остале дугорочне и краткорочне обавезе	3 2 8		
II. Одливи готовине из активности финансирања (1 до 4)	3 2 9	70 100	79 591
1. Откуп сопствених акција и удела	3 3 0		
2. Дугорочни и краткорочни кредити и остале обавезе (нето одливи)	3 3 1	70 100	79 591
3. Финансијски лизинг	3 3 2		
4. Исплаћене дивиденде	3 3 3		
III. Нето прилив готовине из активности финансирања (I-II)	3 3 4	52 431	
IV. Нето одлив готовине из активности финансирања (II-I)	3 3 5		8 316
Г. СВЕГА ПРИЛИВИ ГОТОВИНЕ (301 + 313 + 325)	3 3 6	338 232	262 083
Д. СВЕГА ОДЛИВИ ГОТОВИНЕ (305 + 319 + 329)	3 3 7	218 474	277 012
Ђ. НЕТО ПРИЛИВИ ГОТОВИНЕ (336 - 337)	3 3 8	19 758	
Е. НЕТО ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (337 - 336)	3 3 9		14 929
Ж. ГОТОВИНА НА ПОЧЕТКУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	3 4 0	23 99	17 328
З. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3 4 1		
И. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3 4 2		
Ј. ГОТОВИНА НА КРАЈУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА (338 - 339 + 340 + 341 - 342)	3 4 3	221 57	23 99

у Београду

дана 13.3. 2012 године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

Законски заступник

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

Попуњава правно лице																											
Матични број												Шифра делатности								П И Б							
Попуњава Агенција за привредне регистре																											
1	2	3																19	20	21	22	23	24	25	26		
Врста посла																											

НАЗИВ: ЗР УРБАНИЗАЦИЈА И АРХИТЕКТУРА И У.О. ЗОТШКАЈА

СЕДИШТЕ: БУЛЕВАР МИХИЛА ПУШКА 12, БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ О ПРОМЕНАМА

у периоду од 1. 1. до

Ред. бр.	ОПИС	Основни капитал (група 30 без 309)		Остали капитал (рн 309)		Неуплаћени уписани капитал (група 31)		Емисиона премија (рн 320)		Резерве (рн 321, 322)		Резерве (рн 321, 322)
		АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП			
1	1	2		3		4		5		6		
1.	Стање на дан 1.01. претходне године <u>2010</u>	401	414	427	440	2.1	453	5156	466			
2.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у претходној години – повећање	402	415	428	441		454		467			
3.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у претходној години – смањење	403	416	429	442		455		468			
4.	Кориговано почетно стање на дан 1.01. претходне године <u>2010</u> (р. бр. 1+2-3)	404	417	430	443	2.2	456	5156	469			
5.	Укупна повећања у претходној години	405	418	431	444		457		470			
6.	Укупна смањења у претходној години	406	419	432	445		458		471			
7.	Стање на дан 31.12. претходне године <u>2010</u> (р. бр. 4+5-6)	407	420	433	446	2.2	459	5156	472			
8.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у текућој години – повећање	408	421	434	447		460		473			
9.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у текућој години – смањење	409	422	435	448		461		474			
10.	Кориговано почетно стање на дан 1.01. текуће године <u>2011</u> (р. бр. 7+8-9)	410	423	436	449	2.2	462	5156	475			
11.	Укупна повећања у текућој години	411	424	437	450		463		476			
12.	Укупна смањења у текућој години	412	425	438	451		464		477			
13.	Стање на дан 31.12. текуће године <u>2011</u> (р. бр. 10+11-12)	413	426	439	452	2.2	465	5156	478			

у Београду

дана 13. 3. 2012 године

Лице одговорно за састав
финансијског извештаја

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетни

БЕЛЕНАМА НА КАПИТАЛУ

до 31.12. 2011 године

износи у 000 динара

Резервационе резерве (пун 330 и 331)	АОП	Нереализовани добици по основу хартија од вредности (рачун 332)		Нереализовани губици по основу хартија од вредности (рачун 333)		Нераспоређени добитак (група 34)		Губитак до висине капитала (група 35)		Откупљене сопствене акције и удели (пн 037, 237)		Укупно (кол. 2+3+4+5+6+7 +8-9+10-11-12)		Губитак изнад висине капитала (група 29)	
		7	8	9	10	11	12	13	14						
51470	479	2305	492	432	505	29522	518	28832	531	544	100241	557			
	480		493		506		519		532		545		558		
	481		494		507		520		533		546		559		
51470	482	2305	495	432	508	29522	521	28832	534	547	100241	560			
125483	483		496		509	8348	522	1152	535	548	8470	561			
1365484	484	2152	497		510	28832	523	28832	536	549	4669	562			
50230	485	153	498	432	511	9038	524	1152	537	550	104045	563			
	486		499		512		525		538		551		564		
	487		500		513		526		539		552		565		
50230	488	153	501	432	514	9038	527	1152	540	553	104045	566			
126489	489		502		515	1278	528	29712	541	554	1956	567			
1380490	490	153	503	432	516		529	120	542	555	31245	568			
48976491	491	0	504	0	517	10316	530	30744	543	556	74756	569			

ављање
штаја

Законски заступник

нике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 1192008 и 2/2010).

Полуњава правно лице – предузетник														
Матични број			Шифра делатности						ПИБ					
Полуњава Агенција за привредне регистре														
1	2	3	19			20			21	22	23	24	25	26
Врста посла														

НАЗИВ: EP URBANIZAM, ARHITEKTURA I U.C. ZOTIKAAA

СЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛЕВАР ПИНОЛА ПУРИНА 12

СТАТИСТИЧКИ АНЕКС

за 20 11 годину

I. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРАВНОМ ЛИЦУ, ОДНОСНО ПРЕДУЗЕТНИКУ

О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
		3			4		
1	2	3			4		
1. Број месеци пословања (ознака од 1 до 12)	601			12			12
2. Ознака за величину (ознака од 1 до 3)	602			2			2
3. Ознака за власништво (ознака од 1 до 5)	603			2			2
4. Број страних (правних или физичких) лица која имају учешће у капиталу	604						
5. Просечан број запослених на основу стања крајем сваког месеца (цео број)	605			148			155

II. БРУТО ПРОМЕНЕ НЕМАТЕРИЈАЛНИХ УЛАГАЊА И НЕКРЕТНИНА, ПОСТРОЈЕЊА, ОПРЕМЕ И БИОЛОШКИХ СРЕДСТАВА

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Бруто			Исправка вредности			Нето (кол. 4-5)		
			4			5			6		
1	2	3	4			5			6		
01	1. Нематеријална улагања										
	1.1. Стање на почетку године	606			11221			8002			3219
	1.2. Повећања (набавке) у току године	607			4220	x	x	x	x	x	4220
	1.3. Смањења у току године	608				x	x	x	x	x	1899
	1.4. Ревалоризација	609				x	x	x	x	x	
	1.5. Стање на крају године (606+607-608+609)	610			15441			9901			5540
02	2. Некретнине, постројења, опрема и биолошка средства										
	2.1. Стање на почетку године	611			359201			103441			255760
	2.2. Повећања (набавке) у току године	612			632	x	x	x	x	x	632
	2.3. Смањења у току године	613				x	x	x	x	x	4222
	2.4. Ревалоризација	614				x	x	x	x	x	
	2.5. Стање на крају године (611+612-613+614)	615			359833			107663			252170

III. СТРУКТУРА ЗАЛИХА

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
10	1. Залихе материјала	6 1 6						
11	2. Недовршена производња	6 1 7						
12	3. Готови производи	6 1 8						
13	4. Роба	6 1 9						
14	5. Стална средства намењена продаји	6 2 0						
15	6. Дати аванси	6 2 1						7
	7. СВЕГА (616+617+618+619+620+621=013+014)	6 2 2			4			7

IV. СТРУКТУРА ОСНОВНОГ КАПИТАЛА

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
300	1. Акцијски капитал	6 2 3			41030			41030
	у томе: страни капитал	6 2 4						
301	2. Удели друштва са ограниченом одговорношћу	6 2 5						
	у томе: страни капитал	6 2 6						
302	3. Улози чланова ортакчког и командитног друштва	6 2 7						
	у томе: страни капитал	6 2 8						
303	4. Државни капитал	6 2 9						
304	5. Друштвени капитал	6 3 0						
305	6. Задружни удели	6 3 1						
309	7. Остали основни капитал	6 3 2						
30	8. СВЕГА (623+625+627+629+630+631+632=102)	6 3 3			41030			41030

V. СТРУКТУРА АКЦИЈСКОГ КАПИТАЛА

број акција као цео број
износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
	1. Обичне акције							
	1.1. Број обичних акција	6 3 4			67263			67263
део 300	1.2. Номинална вредност обичних акција – укупно	6 3 5			41030			41030
	2. Приоритетне акције							
	2.1. Број приоритетних акција	6 3 6						
део 300	2.2. Номинална вредност приоритетних акција – укупно	6 3 7						
300	3. СВЕГА – номинална вредност акција (635+637=623)	6 3 8			41030			41030

VI. ПОТРАЖИВАЊА И ОБАВЕЗЕ

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
20	1. Потраживања по основу продаје (стање на крају године 639 ≤ 016)	6 3 9			43244			171516
43	2. Обавезе из пословања (стање на крају године 640 ≤ 119)	6 4 0			42182			54809
део 228	3. Потраживања у току године од друштава за осигурање за накнаду штете (дугови промет без почетног стања)	6 4 1						

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
1	2	3	4			5		
27	4. ПДВ – претходни порез (годишњи износ по пореским пријавама)	6 4 2			3149			4482
43	5. Обавезе из пословања (потражни промет без почетног стања)	6 4 3			62641			46523
450	6. Обавезе за нето зараде и накнаде зарада (потражни промет без почетног стања)	6 4 4			89532			89097
451	7. Обавезе за порез на зараде и накнаде зарада на терет запосленог (потражни промет без почетног стања)	6 4 5			13726			13590
452	8. Обавезе за доприносе на зараде и накнаде зарада на терет запосленог (потражни промет без почетног стања)	6 4 6			23065			21677
461, 462 и 723	9. Обавезе за дивиденде, учешће у добитку и лична примања послодавца (потражни промет без почетног стања)	6 4 7						
465	10. Обавезе према физичким лицима за накнаде по уговорима (потражни промет без почетног стања)	6 4 8						
47	11. Обавезе за ПДВ (годишњи износ по пореским пријавама)	6 4 9			1984			7728
	12. Контролни збир (од 639 до 649)	6 5 0			279529			409422

VII. ДРУГИ ТРОШКОВИ И РАСХОДИ

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
1	2	3	4			5		
513	1. Трошкови горива и енергије	6 5 1			3799			3278
520	2. Трошкови зарада и накнада зарада (брutto)	6 5 2			126322			124364
521	3. Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада на терет послодавца	6 5 3			22802			21677
522,523, 524 и 525	4. Трошкови накнада физичким лицима (брutto) по основу уговора	6 5 4			5			0
526	5. Трошкови накнада члановима управног и надзорног одбора (брutto)	6 5 5			1936			1134
529	6. Остали лични расходи и накнаде	6 5 6			41368			7493
53	7. Трошкови производних услуга	6 5 7			17780			17421
533, део 540 и део 525	8. Трошкови закупнина	6 5 8						
део 533, део 540 и део 525	9. Трошкови закупнина земљишта	6 5 9						
536,537	10. Трошкови истраживања и развоја	6 6 0						
540	11. Трошкови амортизације	6 6 1			6656			6259
552	12. Трошкови премија осигурања	6 6 2			393			371
553	13. Трошкови платног промета	6 6 3			1121			590
554	14. Трошкови чланарина	6 6 4			563			559
555	15. Трошкови пореза	6 6 5			4926			4523
556	16. Трошкови доприноса	6 6 6						291
562	17. Расходи камата	6 6 7			12125			11741
део 560, део 561 и 562	18. Расходи камата и део финансијских расхода	6 6 8			12609			11741
део 560, део 561 и део 562	19. Расходи камата по кредитима од банака и дфо	6 6 9			12609			11741
део 579	20. Расходи за хуманитарне, културне, здравствене, образовне, научне и верске намене, за заштиту човекове средине и за спортске намене	6 7 0			399			194
	21. Контролни збир (од 651 до 670)	6 7 1			265413			223977

VIII. ДРУГИ ПРИХОДИ

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година				Претходна година			
1	2	3	4				5			
60	1. Приходи од продаје робе	6 7 2								
640	2. Приходи од премија, субвенција, дотација, регреса, компензација и повраћаја пореских дажбина	6 7 3								
641	3. Приходи по основу условљених донација	6 7 4								
део 650	4. Приходи од закупнина за земљиште	6 7 5								
651	5. Приходи од чланарина	6 7 6								
део 660, део 661, 662	6. Приходи од камата	6 7 7				74				1339
део 660, део 661 и део 662	7. Приходи од камата по рачунима и депозитима у банкама и осталим финансијским организацијама	6 7 8				74				1339
део 660, део 661 и део 669	8. Приходи по основу дивиденди и учешћа у добитку	6 7 9								
	9. Контролни збир (од 672 до 679)	6 8 0				148				2678

IX. ОСТАЛИ ПОДАЦИ

износи у 000 динара

О П И С	Озн. за АОП	Текућа година				Претходна година			
1	2	3				4			
1. Обавезе за акцизе (према годишњем обрачуну акциза)	6 8 1								
2. Обрачунате царине и друге увозне дажбине (укупан годишњи износ према обрачуну)	6 8 2								
3. Капиталне субвенције и друга државна додељивања за изградњу и набавку основних средстава и нематеријалних улагања	6 8 3								
4. Државна додељивања за премије, регрес и покриће текућих трошкова пословања	6 8 4								
5. Остала државна додељивања	6 8 5								
6. Примљене донације из иностранства и друга бесповратна средства у новцу или натури од иностраних правних и физичких лица	6 8 6								
7. Лична примања предузетника из нето добитка (попуњавају само предузетници)	6 8 7								
8. Контролни збир (од 681 до 687)	6 8 8								

у Београду

дана 13. 3. 2012 године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

Законски заступник

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

„ENERGOPROJEKT URBANIZAM I ARHITEKTURA“ A.D.

**NAPOMENE UZ KONSOLIDOVANE
FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
ZA 2011. GODINU**

Beograd, 2012. godine

SADRŽAJ

1. OSNOVNI PODACI O DRUŠTVU	4
2. UPRAVLJAČKA STRUKTURA	4
3. VLASNIČKA STRUKTURA	4
4. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA	5
5. RAČUNOVODSTVENA NAČELA	6
6. GREŠKE IZ PRETHODNOG PERIODA, MATERIJALNOST GREŠKE I KOREKCIJA POČETNOG STANJA.....	7
7. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA	8
7.1. Procenjivanje.....	9
7.2. Efekti kurseva stranih valuta	9
7.3. Prihodi	10
7.4. Rashodi.....	10
7.5. Kamata i drugi troškovi pozajmljivanja.....	11
7.6. Porez na dobitak	11
7.7. Nematerijalna ulaganja.....	12
7.8. Nekretnine, postrojenja i oprema	13
7.9. Finansijski lizing	13
7.10. Amortizacija nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme	14
7.11. Umanjenje vrednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme	14
7.12. Investicione nekretnine	15
7.13. Zalihe.....	16
7.14. Stalna sredstva namenjena prodaji	17
7.15. Finansijski instrumenti	17
7.16. Gotovina i gotovinski ekvivalenti	19
7.17. Kratkoročna potraživanja	19
7.18. Finansijski plasmani.....	20
7.19. Obaveze.....	21
7.20. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina.....	21
7.21. Naknade zaposlenima.....	23
8. FINANSIJSKI RIZICI I UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA U DRUŠTVU.....	24
8.1. Kreditni rizik	25
8.2. Tržišni rizik	26
8.3. Rizik likvidnosti	29
8.4. Upravljanje rizikom kapitala.....	30
9. BILANS USPEHA.....	32
9.1. Prihodi od prodaje	32
9.2. Ostali poslovni prihodi.....	32
9.3. Troškovi materijala	32
9.4. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi.....	33
9.5. Troškovi amortizacije	33
9.6. Troškovi rezervisanja	33
9.7. Troškovi proizvodnih usluga.....	34

9.8. Nematerijalni troškovi.....	34
9.9. Finansijski prihodi.....	35
9.10. Finansijski rashodi.....	35
9.11. Ostali prihodi.....	36
9.12. Ostali rashodi.....	36
9.13. Dobitak pre oporezivanja.....	37
9.14. Porez na dobitak i neto dobitak.....	37
9.15. Neto dobitak po akciji.....	38
10. BILANS STANJA.....	38
10.1. Nematerijalna ulaganja.....	38
10.2. Nekretnine, postrojenja i oprema.....	39
10.3. Investicione nekretnine.....	40
10.4. Dugoročni finansijski plasmani.....	40
10.5. Zalihe i dati avansi.....	41
10.6. Kratkoročna potraživanja.....	41
10.8. Gotovina i gotovinski ekvivalenti.....	41
10.9. Porez na dodatu vrednost i aktivna vremenska razgraničenja.....	42
10.10. Promene na kapitalu.....	43
10.11. Osnovni kapital.....	44
10.12. Rezerve.....	44
10.13. Revalorizacione rezerve, nerealizovani dobitci i gubici po po osnovu harija od vrednosti raspoloživih za prodaju.....	44
10.14. Neraspoređeni dobitak.....	45
10.15. Dugoročna rezervisanja.....	45
10.16. Ostale dugoročne obaveze.....	47
10.17. Kratkoročne finansijske obaveze.....	47
10.18. Obaveze iz poslovanja.....	48
10.19. Ostale kratkoročne obaveze.....	48
10.20. Obaveze po osnovu PDV, ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja.....	49
10.21. Odložene poreske obaveze i odložena poreska sredstva.....	49
10.22. Usaglašavanje potraživanja i obaveza.....	50
10.23. Vanbilansna aktiva i pasiva.....	51
11. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM STRANAMA.....	51
12. POTENCIJALNE OBAVEZE I POTENCIJALNA SREDSTVA.....	53
13. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA.....	54

1. OSNOVNI PODACI O DRUŠTVU

-

Opšti podaci o Društvu

<i>Sedište</i>	Beograd, Bulevar Mihaila Pupina 12
<i>Matični broj</i>	07023022
<i>Šifra i naziv delatnosti</i>	7112 Inženjerske delatnosti i tehničko savetovanje
<i>Poreski identifikacioni broj</i>	100001505

Relevantne pravne činjenice vezane za **istorijat Društva** su sledeće:

ENERGOPROJEKT-Urbanizam i Arhitektura je akcionarsko društvo (u daljem tekstu Društvo). Registrovano je kod Agencije za Privredne Registre, Registra privrednih društava broj BD 10782/2005 od 04.07.2005.g., registraski uložak 1-4704-00, Trgovinski sud u Beogradu. Društvo je osnovano 24.11.1989.g.

Shodno registraciji u Agenciji za Privredne registre, **osnovna delatnost Društva** je Inženjerska delatnost i tehničko savetovanje. Preciznije, Društvo se bavi pretežno inženjerskom delatnošću i tehničkim savetovanjem, izvodjenjem radova i inženjeringom u opremanju objekata. Pored navedene osnovne delatnosti Društvo obavlja i druge delatnosti i poslove koji doprinose efikasnijem i racionalnijem poslovanju, zaključuje Ugovore i preduzima druge pravne poslove i radnje u okviru svoje pravne i poslovne sposobnosti; obavlja poslove spoljnotrgovinskog prometa, uvoz-izvoz u okviru registrovane delatnosti.

Društvo je, shodno kriterijumima preciziranim Zakonom o računovodstvu i reviziji, razvrstano u **srednje pravno lice**.

U Društvu je **prosečan broj zaposlenih radnika**, na osnovu stanja krajem svakom meseca, iznosio:

- 2011. godine 148 radnika i
- 2010. godine: 155 radnika.

Godišnji finansijski izveštaji koji su predmet ovih Napomena su pojedinačni finansijski izveštaji Društva i finansijski izveštaji UC Botswana tzv. „mini konsolidacija“ odobreni su od strane Upravnog Odbora na sednici održanoj dana 03.04.2012. godine. Odobreni finansijski izveštaji mogu naknadno biti izmenjeni u skladu sa važećim propisima.

2. UPRAVLJAČKA STRUKTURA

Ključni rukovodeći kadar Društva u 2011. godini sačinjavala su sledeća lica:

- Manasijević Dragan, dipl.ing.arh - Direktor;
- Lukić Zoran, dipl.ecc. - Izvršni direktora za finansije, računovodstvo
- Petrović-Ristić Vidosava - Izvršni direktor za realizaciju projekata

3. VLASNIČKA STRUKTURA

Društvo posluje kao zavisno preduzeće u sastavu ENERGOPROJEKT HOLDINGA . Vlasnička struktura na dan 31.12.2011.godine je sledeća: 94,40 % EP HOLDING; a 5.60 % SITNI AKCIONARI.

4. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

U Republici Srbiji je **Zakon o računovodstvu i reviziji** (»Službeni glasnik RS« broj 46/2006 i 111/09) osnovni pravni akt kojim se preciziraju različita pitanja vezana za obavljanje računovodstvenih aktivnosti.

Pri sastavljanju i prezentaciji finansijskih izveštaja Društva uvažena je odredba Zakona o računovodstvu i reviziji, po kojoj su pravna lica dužna da vođenje poslovnih knjiga, priznavanje i procenjivanje imovine, obaveza, prihoda i rashoda; sastavljanje, prikazivanje, dostavljanje i obelodanjivanje finansijskih izveštaja, vrše shodno:

- zakonskoj regulativi,
- profesionalnoj regulativi i
- internoj regulativi.

Pod **zakonskom regulativom** se podrazumevaju zakoni i podzakonski propisi doneti za izvršavanje zakona.

Pri izradi finansijskih izveštaja Društva, između ostalih, uvaženi su sledeći zakoni i podzakonski propisi:

- Zakon o računovodstvu i reviziji (»Službeni glasnik RS« broj 46/2006 i 111/2009),
- Zakon o porezu na dobit pravnih lica (»Službeni glasnik RS« broj 25/2001, 80/2002, 43/2003, 84/2004, 18/2010),
- Zakon o porezu na dodatu vrednost (»Službeni glasnik RS« broj 84/2004, 86/2004, 61/2005, 61/2007),
- Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike (»Službeni glasnik RS« broj 114/2006, 05/2007, 119/2008, 02/2010);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u Kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike (»Službeni glasnik RS« broj 114/2006, 119/2008, 09/2009, 04/2010, 03/2011);
- Pravilnik o izmenama i dopunama pravilnika o Kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike (»Službeni glasnik RS« broj 04/2010, 03/2011);
- Pravilnik o sadržaju poreskog bilansa i drugim pitanjima od značaja za način utvrđivanja poreza na dobit pravnih lica (»Službeni glasnik RS« broj 99/2010),
- Pravilnik o sadržaju poreske prijave za obračun poreza na dobit pravnih lica (»Službeni glasnik RS« broj 99/2010),
- Pravilnik o načinu razvrstavanja stalnih sredstava po grupama i načinu utvrđivanja amortizacije za poreske svrhe (»Službeni glasnik RS« broj 116/2004 i 99/2010).

Profesionalna regulativa se prvenstveno odnosi na:

- Okvir za pripremanje i prezentaciju finansijskih izveštaja (u nastavku: Okvir),
- Međunarodne računovodstvene standarde (u nastavku: MRS),
- Međunarodne standarde finansijskog izveštavanja (u nastavku: MSFI) i
- Tumačenja koje je doneo Komitet za tumačenje međunarodnog finansijskog izveštavanja.

Napominjemo da u pojedinim slučajevima, pri izradi finansijskih izveštaja Društva, nisu u potpunosti uvažene sve relevantne odredbe MRS/MSFI i Tumačenja. Razlozi za iznetu

konstataciju su prvenstveno posledica nepotpune usaglašenosti, s jedne strane, zakonske regulative, a sa druge strane, profesionalne regulative. Otuda, kako je zakonska regulativa u predmetnom kontekstu primarna, finansijski izveštaji u pojedinim aspektima odstupaju od profesionalne regulative.

Računovodstveni propisi Republike Srbije, a time i prezentovani finansijski izveštaji Društva, odstupaju od MSFI u sledećem:

- Finansijski izveštaji se u Republici Srbije prikazuju u formatu propisanim Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike ("Službeni glasnik RS" broj 114/2006, 5/2007, 119/2008 i 2/2010), koji odstupa od prezentacije i naziva pojedinih finansijskih izveštaja opšte namene, kao i od načina prikazivanja određenih bilansnih pozicija kako to predviđa Revidirani MRS 1 – „Prezentacija finansijskih izveštaja“;
- Vanbilansna sredstva i vanbilansne obaveze su prikazana na obrascu bilansa stanja, a ove stavke, po profesionalnoj regulativi, ne predstavljaju ni sredstva ni obaveze Društva.

Pored navedenog, odstupanja nastaju i kao posledica vremenske razlike između objavljivanja Standarda i Tumačenja, koja su podložna kontinuiranim promenama, i momenta kada ti Standardi i Tumačenja postanu važeći u Republici Srbiji. Tako, na primer, odstupanja od profesionalne regulative nastaju kao posledica toga što objavljeni Standardi i Tumačenja, koji su stupili na snagu, još nisu u Republici Srbiji zvanično prevedeni i usvojeni; kao posledica toga što objavljeni Standardi i Tumačenja još nisu stupili na snagu; ili kao posledica drugih razloga na koje Društvo nema mogućnost uticaja.

Od pravnih akata koji predstavljaju **internu regulativu Društva**, pri sastavljanju finansijskih izveštaja korišćen je aktuelni Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama društva, koji je donet 29. 01.2007. godine od strane Upravnog odbora Društva. Pored navedenog, korišćena su i druga interna akta Društva, kao što je, na primer, Kolektivni ugovor Društva.

Finansijski izveštaji Društva za 2011. godinu prikazani su u formi i sadržini koja je precizirana Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike. Ovim Pravilnikom je, pored ostalog, propisana sadržina pozicija u obrascima Bilansa stanja, Bilansa uspeha, Izveštaja o tokovima gotovine, Izveštaja o promenama na kapitalu, Napomena uz finansijske izveštaje i Statističkog aneksa; za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike koji poslovne knjige vode po sistemu dvojnog knjigovodstva.

Pravilnikom je, takođe, precizirano da se podaci u Bilansu stanja, Bilansu uspeha, Izveštaju o tokovima gotovine, Izveštaju o promenama na kapitalu i Statističkom aneksu upisuju u hiljadama dinara, a da se broj zaposlenih radnika upisuje u celom broju; što je uvaženo i u objašnjenjima prezentovanim kroz ove Napomene.

5. RAČUNOVODSTVENA NAČELA

Pri sastavljanju finansijskih izveštaja Društva uvažena su sledeća načela:

- Načelo stalnosti,
- Načelo doslednosti,
- Načelo opreznosti,
- Načelo suštine iznad forme,
- Načelo uzročnosti prihoda i rashoda i

- Načelo pojedinačnog procenjivanja.

Uvažavanjem **načela stalnosti**, finansijski izveštaji se sastavljaju pod pretpostavkom da imovinski, finansijski i prinosni položaj Društva, kao i ekonomska politika zemlje i ekonomske prilike u okruženju, omogućavaju poslovanje u neograničeno dugom roku („*Going Concern*“ princip).

Načelo doslednosti podrazumeva da se način procenjivanja stanja i promena na imovini, obavezama, kapitalu, prihodima, rashodima i rezultatu poslovanja, to jest da se način procenjivanja bilansnih pozicija Društva, ne menja u dužem vremenskom razdoblju. Ako, na primer, zbog usaglašavanja sa zakonskom i profesionalnom regulativom, do promene ipak dođe, obrazlaže se razlog promene, a efekat promene se iskazuje shodno zahtevima iz profesionalne regulative vezanim za promenu načina procenjivanja.

Načelo opreznosti podrazumeva uključivanje određenog nivoa opreza pri sastavljanju finansijskih izveštaja Društva, koje treba da rezultira da imovina i prihodi nisu precenjeni, a da obaveze i troškovi nisu potcenjeni. Međutim, uvažavanje načela opreznosti ne treba razumeti na način svesnog, nerealnog umanjenja prihoda i kapitala Društva; to jest svesnog, nerealnog uvećanja rashoda i obaveza Društva. Naime, u Okviru za pripremu i prezentaciju finansijskih izveštaja je potencirano da uvažavanje načela opreznosti ne sme da ima za posledicu značajno stvaranje skrivenih rezervi, namerno umanjenje imovine ili prihoda, ili namerno preuveličavanje obaveza ili troškova, jer u tom slučaju finansijski izveštaji ne bi bili neutralni i, stoga, ne bi bili pouzdani.

Načelo **suština iznad forme** podrazumeva da pri evidentiranju transakcija Društva, a time, posledično, i pri sastavljanju finansijskih izveštaja, računovodstveno obuhvatanje treba da se vrši u skladu sa suštinom transakcija i njihovom ekonomskom realnošću, a ne samo na osnovu njihovog pravnog oblika.

Uvažavanjem **načela uzročnosti prihoda i rashoda**, priznavanje efekata transakcija i drugih događaja u Društvu nije vezano za momenat kada se gotovina ili gotovinski ekvivalenti, po osnovu tih transakcija i događaja, prime ili isplate, već se vezuju za momenat kada se dogode. Takvim pristupom omogućeno je da se korisnici finansijskih izveštaja ne informišu samo o prošlim transakcijama Društva koje su prouzrokovale isplatu i primanja gotovine, već i o obavezama Društva da isplati gotovinu u budućnosti, kao i o resursima koji predstavljaju gotovinu koje će Društvo primiti u budućnosti. Drugim rečima, uvažavanjem načela uzročnosti prihoda i rashoda obezbeđuje se informisanje o prošlim transakcijama i drugim događajima na način koji je najupotrebljiviji za korisnike pri donošenju ekonomskih odluka.

Načelo **pojedinačnog procenjivanja** podrazumeva da eventualna grupna procenjivanja različitih bilansnih pozicija Društva (na primer, imovine ili obaveza), radi racionalizacije, proističu iz njihovog pojedinačnog procenjivanja.

6. GREŠKE IZ PRETHODNOG PERIODA, MATERIJALNOST GREŠKE I KOREKCIJA POČETNOG STANJA

Greške iz prethodnog perioda su izostavljeni ili pogrešno iskazani podaci iz finansijskih izveštaja Društva za jedan ili više perioda koji proizilaze iz neupotrebljavanja ili pogrešne upotrebe pouzdanih informacija koje su bile dostupne kada su finansijski izveštaji za date periode bili odobreni za izdavanje i za koje se moglo razumno očekivati da budu dobijene i uzete u obzir pri sastavljanju i prezentaciji tih finansijskih izveštaja.

Materijalno značajna greška otkrivena u tekućem periodu, koja se odnosi na prethodni period je ona greška koja ima značajan uticaj na finansijske izveštaje jednog ili više prethodnih perioda i zbog koje se ti finansijski izveštaji ne mogu više smatrati pouzdanim.

Društvo vrši retrospektivnu korekciju *materijalno značajnih grešaka* u prvom setu finansijskih izveštaja odobrenom za objavljivanje nakon otkrivanja tih grešaka, tako što će prepraviti uporedne iznose za prezentovan(e) raniji(e) period(e) u kojem(ima) su se greške dogodile; ili, ako se greška dogodila pre najranijeg prezentovanog prethodnog perioda, prepraviti početna stanja sredstava, obaveza i kapitala za najraniji prezentovani prethodni period.

Ako je neizvodljivo utvrditi efekat greške iz određenog perioda na uporedne informacije za jedan ili više prezentovanih prethodnih perioda, Društvo prepravljajući početna stanja sredstava, obaveza i kapitala za najraniji period za koji je retrospektivno prepravljavanje podataka izvodljivo (što može biti tekući period).

Naknadno ustanovljene greške koje nisu materijalno značajne ispravljaju se na teret rashoda, odnosno u korist prihoda perioda u kojem su greške identifikovane.

Materijalnost greške se procenjuje shodno relevantnim odredbama iz Okvira za pripremu i prezentaciju finansijskih izveštaja, po kojima materijalnost implicira da izostavljanje, ili pogrešno knjigovodstveno evidentiranje poslovne transakcije, može uticati na ekonomske odluke korisnika donete na osnovu finansijskih izveštaja. U Društvu će se materijalnost određivati shodno visini greške u odnosu na ukupni prihod. Materijalno značajna greška smatra se greška koja je u pojedinačnom iznosu ili u kumulativnom iznosu sa ostalim greškama **veća od 1,5% ostvarenog ukupnog prihoda Društva u prethodnoj godini.**

7. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Osnovne računovodstvene politike primenjene za sastavljanje ovih finansijskih izveštaja navedene su u daljem tekstu. Ove politike su konzistentno primenjene na sve prikazane godine, osim ako nije drugačije naznačeno.

Značajne računovodstvene politike primenjene na finansijske izveštaje koji su predmet ovih Napomena, a koje su izložene u nastavku, prvenstveno su zasnovane na Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama Društva. Ako pojedini knjigovodstveni aspekti nisu jasno precizirani Pravilnikom, primenjene računovodstvene politike su zasnovane na važećoj zakonskoj, profesionalnoj i internoj regulativi.

Od opštih podataka napominjemo da je, u skladu sa MRS 21, **funkcionalna valuta i valuta za prezentaciju u finansijskim izveštajima Društva** dinar. Pored podataka za tekuću godinu, u finansijskim izveštajima Društva su kao **uporedni podaci** iskazani podaci iz finansijskih izveštaja za 2010. godinu.

Pri sastavljanju finansijskih izveštaja uvažene su relevantne odredbe MRS 10, koje se odnose na događaje koji nastaju od datuma bilansa stanja do datuma kada su finansijski izveštaji odobreni za objavljivanje. Preciznije, **za efekte događaja koji pružaju dokaz o okolnostima koje su postojale na datum bilansa stanja**, korigovani su već priznati iznosi u finansijskim izveštajima Društva, kako bi se odrazili korektivni događaji posle bilansa stanja; a **za efekte događaja koji ukazuju na okolnosti koje su nastale posle datuma bilansa stanja**, nisu vršene korekcije priznatih iznosa, već se, u slučaju da ih je bilo, u ovim Napomenama vrši obelodanjivanje prirode događaja i procena njihovih finansijskih efekata.

7.1. Procenjivanje

Sastavljanje i prikazivanje finansijskih izveštaja, u skladu, kako sa zahtevima profesionalne regulative, tako i sa zahtevima važeće zakonske regulative u Republici Srbiji, zahteva od rukovodstva Društva korišćenje najboljih mogućih procena i razumnih pretpostavki. Iako se, razumljivo, stvarni budući rezultati mogu razlikovati, procene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na datum bilansa stanja.

Najznačajnije procene se odnose na utvrđivanje obezvređenja finansijske i nefinansijske imovine, priznavanje odloženih poreskih sredstava i obaveza, utvrđivanje rezervisanja za garancije i definisanje pretpostavki neophodnih za aktuarski obračun dugoročnih naknada zaposlenima po osnovu otpremnina.

U kontekstu procenjivanja, poslovna politika Društva je, ako se fer vrednost značajno razlikuje od knjigovodstvene, da obelodani informacije o **fer (pravičnoj) vrednosti** aktive i pasive. U Republici Srbiji je čest problem sa pouzdanom procenom fer vrednosti aktive i pasive usled nedovoljno razvijenog finansijskog tržišta, nedostatka stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje, na primer, finansijske aktive i pasive, i zbog toga što tržišne informacije nisu uvek raspoložive. I pored navedenog, ova problematika u Društvu nije zanemarena, već rukovodstvo vrši kontinuirane procene, uvažavajući rizike, i kada se proceni da je nadoknadiiva (fer ili upotrebna) vrednost sredstava u poslovnim knjigama Društva precenjena, vrši se ispravka vrednosti.

7.2. Efekti kursa stranih valuta

Transakcije u stranoj valuti, pri početnom priznavanju, evidentiraju se u dinarskoj protivvrednosti, primenom zvaničnog srednjeg kursa koji važi na dan transakcije.

Shodno odredbama MRS 21 - Efekti promene deviznih kursa, na svaki datum bilansa stanja se monetarne stavke u stranoj valuti (devizna sredstva, potraživanja i obaveze) preračunavaju primenom važećeg kursa, to jest zvaničnog srednjeg kursa na datum bilansa stanja.

Kursne razlike nastale po osnovu transakcija u stranoj valuti (osim za kursne razlike nastale na monetarnim stavkama koje čine deo neto investicija Društva u inostrano poslovanje, a koje se obuhvataju shodno zahtevima iz MRS 21) se priznaju kao prihod ili rashod Društva u periodu u kojem su kursne razlike nastale.

Zvanični srednji kursevi Narodne banke Srbije na dan bilansa stanja, za strane valute koje su korišćene za preračunavanje monetarnih stavki stranih valuta u dinarsku protivvrednost, su prikazane u narednoj tabeli.

Zvanični srednji kurs Narodne banke Srbije

Valuta	31.12.2011.	31.12.2010.
	<i>Iznos u dinarima</i>	
1 EUR	104,6409	105,4982
1 USD	80,8662	79,2802
1 RUB	2,5163	2,5956
1 CHF	85,9121	84,4458
1 BWP	10,8200	12,0795

7.3. Prihodi

U okviru **poslovnih prihoda** najznačajniji su prihodi od prodaje roba, proizvoda i usluga, a kao ostali prihodi mogu da se jave: prihodi od aktiviranja učinaka i robe, povećanje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda i nedovršenih usluga (ako je tokom godine došlo do smanjenja navedenih zaliha, za iznos smanjenja se umanjuje ukupan poslovni prihod), prihodi od premija, subvencija, dotacija i sl.; i drugi poslovni prihodi.

Prihodi od prodaje proizvoda i robe se priznaju kada su kumulativno zadovoljeni sledeći uslovi: Društvo je na kupca prenelo značajne rizike i koristi od vlasništva nad proizvodom i robom, Društvo ne zadržava učešće u upravljanju prodatim proizvodom i robom u meri koja se uobičajeno povezuje sa vlasništvom, niti zadržava kontrolu nad prodatim proizvodom i robom; iznos prihoda se može pouzdano izmeriti, verovatan je priliv ekonomske koristi u Društvo povezane sa tom transakcijom i troškovi koji su nastali ili će nastati u datoj transakciji se mogu pouzdano izmeriti.

Prihodi od pružanja usluga, shodno relevantnim odredbama MRS 18 - Prihodi, *prihod povezan sa određenom transakcijom se priznaje prema stepenu dovršenosti te transakcije na datum bilansa*. Rezultat transakcije se može pouzdano proceniti: kada se iznos prihoda može pouzdano odmeriti, kada je verovatan priliv ekonomskih koristi vezanih za tu transakciju u Društvo, kada se stepen dovršenosti te transakcije na datum bilansa stanja može pouzdano odmeriti i kada troškovi nastali zbog te transakcije i troškovi završavanja transakcije mogu pouzdano da se odmere.

Finansijski prihodi obuhvataju finansijske prihode od zavisnih i drugih povezanih pravnih lica, pozitivne kursne razlike, prihode od kamata i druge oblike finansijskih prihoda.

U okviru **ostalih prihoda**, pored drugih ostalih prihoda, iskazuju se *dobici* koji mogu, ali ne moraju da proisteknu iz uobičajenih aktivnosti Društva. Dobici uključuju, na primer, dobitke od prodaje nekretnina, postrojenja i opreme; po većoj vrednosti od knjigovodstvene u momentu prodaje.

7.4. Rashodi

Rashodi predstavljaju odlive ekonomskih koristi tokom datog perioda koji rezultira smanjenjem kapitala društva, osim smanjenja koji se odnosi na raspodelu dobiti vlasnicima ili smanjenja koje je posledica povlačenja iz poslovanja dela kapitala od strane vlasnika. Rashodi se odražavaju kroz odliv sredstava, smanjenje vrednosti sredstava ili povećanje obaveza.

Rashodi obuhvataju poslovne rashode, finansijske rashode i ostale rashode (uključujući i rashode po osnovu obezvređenja imovine).

U okviru **poslovnih rashoda** iskazuje se: nabavna vrednost prodate robe, troškovi materijala, troškovi zarada, troškovi proizvodnih usluga, nematerijalni troškovi, troškovi amortizacije i rezervisanja i dr.

Finansijski rashodi obuhvataju finansijske rashode od povezanih pravnih lica, pozitivne kursne razlike, rashode kamata i druge finansijske rashode.

U okviru ostalih rashoda, pored drugih ostalih rashoda, iskazuju se i gubici koji mogu, ali ne moraju, da proisteknu iz uobičajenih aktivnosti Društva. Gubici (na primer, manjkovi ili gubici

nastali prodajom sredstava po nižoj vrednosti od knjigovodstvene) predstavljaju smanjenje ekonomskih koristi i, kao takvi, po svojoj prirodi, nisu različiti od drugih rashoda.

7.5. Kamata i drugi troškovi pozajmljivanja

Troškovi pozajmljivanja su kamata i drugi troškovi koje Društvo ima u vezi sa pozajmljivanjem sredstava.

Na osnovu relevantnih odredbi MRS 23 - Troškovi pozajmljivanja, kamata i drugi troškovi pozajmljivanja se priznaju kao rashod u periodu u kojem su nastali, osim u slučaju kada su direktno pripisivi sticanju, izgradnji ili proizvodnji određenog sredstva koje se kvalifikuje (sredstvo kojem je potreban značajan vremenski period da bi bilo spremno za svoju nameravanu upotrebu ili prodaju), kada se kamata i drugi troškovi pozajmljivanja kapitalizuju kao deo nabavne vrednosti (cene koštanja) tog sredstva.

7.6. Porez na dobitak

Porez na dobitak se računovodstveno evidentira kao zbir:

- tekućeg poreza i
- odloženog poreza.

Tekući porez je iznos obaveze za plativ (povrativ) porez na dobitak koji se odnosi na oporezivi dobitak (poreski gubitak) za period. Drugim rečima, tekući porez je plativ porez na dobitak koji je utvrđen u poreskoj prijavi za porez na dobitak, u skladu sa poreskim propisima.

Odloženi porez se ispoljava u vidu:

- odloženih poreskih sredstava ili
- odloženih poreskih obaveza.

Odloženi porez se knjigovodstveno evidentira na osnovu relevantnih odredbi MRS 12 - Porezi na dobitak, kojima je, između ostalog, precizirano da se *odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze ne diskontuju*.

Odložena poreska sredstva su iznosi poreza na dobitak nadoknadivi u budućim periodima koji se odnose na:

- odbitne privremene razlike,
- neiskorišćene poreske gubitke prenete na naredni period i
- neiskorišćeni poreski kredit prenet na naredni period.

Za sredstva koja podležu amortizaciji, odložena poreska sredstva priznaju se za sve **odbitne privremene razlike** između knjigovodstvene vrednosti sredstava koja podležu amortizaciji i njihove poreske osnovice (vrednosti koji su dodeljeni tim sredstvima za poreske svrhe). Odbitna privremena razlika postoji kada je knjigovodstvena vrednost sredstava manja od njihove poreske osnovice. U tom slučaju se priznaju odložena poreska sredstva, pod uslovom da se proceni da je verovatno da će u budućim periodima postojati oporeziva dobit za čije umanjeње će Društvo moći da iskoristi odložena poreska sredstva.

Odloženo poresko sredstvo po osnovu **neiskorišćenih poreskih gubitaka** priznaje se samo ukoliko rukovodstvo proceni da će u narednim periodima Društvo imati oporezivu dobit, koja će moći da bude umanjena po osnovu neiskorišćenih poreskih gubitaka.

Odloženo poresko sredstvo po osnovu **neiskorišćenog poreskog kredita** za ulaganja u osnovna sredstva se priznaje samo do iznosa za koji je verovatno da će u budućim periodima biti ostvarena oporeziva dobit u poreskom bilansu, odnosno obračunati porez na dobit za čije umanjenje će moći da se iskoristi neiskorišćeni poreski kredit.

Odložena poreska sredstva mogu da se priznaju i po drugim osnovama za koje se u Društvu utvrdi da će iznosi poreza na dobitak biti nadoknadivi u budućim periodima (na primer, za rezervisanja za nedospеле otpremnine prilikom redovnog odlaska u penziju, koja su određena shodno relevantnim odredbama MRS 19).

Odložene poreske obaveze su iznosi poreza na dobitak plativi u budućim periodima u odnosu na oporezive privremene razlike.

Po pitanju sredstava koja podležu amortizaciji, odložene poreske obaveze se priznaju uvek kada postoji oporeziva privremena razlika između knjigovodstvene vrednosti sredstava koja podležu amortizaciji i njihove poreske osnovice. Oporeziva privremena razlika nastaje u slučajevima kada je knjigovodstvena vrednost sredstava veća od njihove poreske osnovice.

Oporeziva privremena razlika utvrđuje se na datum bilansa stanja i utvrđuje se primenom propisane (ili očekivane) poreske stope poreza na dobit Društva na iznos oporezive privremene razlike.

Odložena poreske obaveze mogu da se priznaju i po drugim osnovama za koje se u Društvu utvrdi da će iznosi poreza na dobitak biti plativi u budućim periodima u odnosu na oporezive privremene razlike.

7.7. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja (imovina) su sredstva bez fizičke suštine, koja se mogu identifikovati, kao što su: licence, koncesije, patenti, ulaganja u razvoj, žigovi i sl. Imovina ispunjava kriterijum mogućnosti identifikovanja kada je: odvojiva, odnosno kada se može odvojiti od Društva i prodati, preneti, licencirati, iznajmiti ili razmeniti, bilo pojedinačno ili zajedno sa povezanim ugovorom, imovinom ili obavezom; ili nastaje po osnovu ugovornih ili drugih zakonskih prava, bez obzira da li su ta prava prenosiva ili odvojiva od Društva ili od drugih prava ili obaveza.

Da bi se nematerijalno ulaganje priznalo, neophodno je da budu ispunjeni zahtevi propisani MRS 38 - Nematerijalna imovina, odnosno:

- da je verovatno da će se buduće ekonomske koristi, pripisive imovini, uliti u Društvo;
- da Društvo ima mogućnost kontrole nad tom imovinom i
- da se nabavna vrednost (cena koštanja) može pouzdano odmeriti.

Knjigovodstveno priznavanje interno generisane nematerijalne imovine je uslovljena procenom da li je rezultanta:

- faze istraživanja ili
- faze razvoja.

Nematerijalna imovina koja proističe iz *istraživanja, ili iz faze istraživanja internog projekta*, se ne priznaje kao nematerijalno ulaganje. Izdaci po osnovu istraživanja, ili izdaci koji nastanu u fazi istraživanja internog projekta, se priznaju kao rashod u periodu u kojem su izdaci nastali.

Cena koštanja interno generisane nematerijalne imovine koja proističe *iz razvoja* (ili iz faze razvoja internog projekta) uključuje sve direktno pripisive troškove neophodne za kreiranje, proizvodnju i pripremu imovine za funkcionisanje na način kako je rukovodstvo Društva predvidelo.

Početno merenje nematerijalnog ulaganja vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja).

Naknadno merenje nematerijalnog ulaganja, nakon početnog priznavanja, vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja) umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja vrednosti (shodno relevantnim odredbama MRS 36 - Umanjenje vrednosti imovine).

Amortizacija nematerijalne imovine je uslovljena procenom da li je koristan vek trajanja:

- neograničen ili
- ograničen.

Nematerijalna imovina ne podleže proceni ako se proceni da je koristan vek trajanja neograničen, to jest ako se na osnovu analize svih relevantnih faktora ne može predvideti završetak perioda kada se očekuje da će nematerijalna imovina generisati prilive neto tokova gotovine u Društvo.

7.8.   Nekretnine, postrojenja i oprema

Kao **nekretnine, postrojenja i oprema** priznaju se materijalna sredstva koja se: koriste u proizvodnji, za isporuku dobara, za pružanje usluga, za iznajmljivanje drugima, ili u administrativne svrhe; i za koja se očekuje da će se koristiti duže od jednog obračunskog perioda.

Navedeno opšte načelo za priznavanje nekretnina, postrojenja i opreme se ne primenjuje samo u slučajevima kada se radi o priznavanju sredstava manje vrednosti (na primer, rezervni delovi i oprema za servisiranje), koji se iskazuju na zalihama. Stavljanjem u upotrebu ovih sredstava njihova se celokupna vrednost prenosi na troškove perioda.

Nekretnine, postrojenja i oprema se priznaju kao sredstvo: ako je verovatno da će se buduće ekonomske koristi povezane sa tim sredstvom prilivati u Društvo i ako se nabavna vrednost (cena koštanja) tog sredstva može pouzdano odmeriti.

Početno merenje nekretnina, postrojenja i opreme vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja), koja obuhvata: nabavnu cenu i sve zavisne troškove nabavke, to jest sve direktno pripisive troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Naknadno merenje nekretnina, postrojenja i opreme vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja) umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke zbog umanjenja vrednosti (shodno MRS 36).

7.9.   Finansijski lizing

Lizing je sporazum po kojem davalac lizinga prenosi na korisnika lizinga pravo korišćenja sredstva za dogovoreni vremenski period u zamenu za plaćanje ili niz plaćanja.

U slučaju **finansijskog lizinga**, shodno odredbama MRS 17 - Lizing, korisnik lizinga **početno merenje** vrši tako što priznaje kao sredstvo i obavezu u svom bilansu stanja, u iznosima koji su na početku trajanja lizinga jednaki fer vrednosti sredstava koja su predmet lizinga, ili po sadašnjoj vrednosti minimalnih plaćanja za lizing, ako je ona niža. *Fer vrednost* je iznos po kojem se predmet lizinga može razmeniti između upoznatih, voljnih strana u okviru nezavisne transakcije.

Prilikom izračunavanja sadašnje vrednosti minimalnih plaćanja za lizing, *diskontna stopa* se generalno utvrđuje na osnovu kamatne stope sadržane u lizingu. Ako se kamatna stopa ne može utvrditi, kao diskontna stopa koristi se inkrementalna kamatna stopa na zaduživanje, to jest očekivana kamatna stopa koju bi Društvo platilo u slučaju pozajmljivanja sredstava na sličan rok i sa sličnim garancijama za kupovinu sredstava koje je predmet lizinga.

Svi inicijalni direktni troškovi korisnika lizinga dodaju se iznosu koji je priznat kao sredstvo.

Po pitanju **naknadnog merenja**, minimalna plaćanja lizinga treba podeliti između finansijskih troškova i smanjenja neizmirene obaveze. Finansijski trošak se alocira na periode tokom trajanja lizinga, tako da se ostvaruje konstantna periodična kamatna stopa na preostali saldo obaveze.

7.10. Amortizacija nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme

Amortizacijom se iznos sredstava (nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme) koji se amortizuje vremenski alocira u toku korisnog veka trajanja sredstava.

Koristan vek trajanja sredstva se u Društvu određuje primenom vremenskog metoda, tako da se koristan vek trajanja sredstava može razumeti kao vremenski period tokom kojeg se očekuje da je sredstvo raspoloživo Društvu za upotrebu i korišćenje.

Iznos koji se amortizuje, odnosno nabavna vrednost ili drugi iznos koji zamenjuje tu vrednost u finansijskim izveštajima Društva; se sistematski alocira tokom korisnog veka trajanja sredstava.

Za sredstvo pribavljeno putem finansijskog lizinga, amortizacija se obračunava kao i za druga sredstva, osim kada se ne zna da li će Društvo steći pravo vlasništva nad tim sredstvom, kada se sredstvo u potpunosti amortizuje u kraćem periodu od trajanja lizinga i korisnog veka trajanja.

Amortizacija se vrši **primenom metoda pravolinijskog otpisa** (proporcionalna metoda), a **obračun amortizacije počinje** kada sredstvo postane raspoloživo za upotrebu, odnosno kada se nalazi na lokaciji i u stanju spremnom za poslovanje na način kako je to predviđeno u Društvu.

Amortizacija se ne obračunava za sredstva koja vremenom ne gube na vrednosti (na primer, umetnička dela) ili sredstva koja imaju neograničeni vek trajanja.

Za potrebe sastavljanja poreskog bilansa, to jest za poreske svrhe, amortizacija sredstava se vrši prema važećim zakonskim propisima.

7.11. Umanjenje vrednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme

Na svaki datum bilansa stanja se od strane kompetentnih osoba, iz ili van Društva, proverava da li postoje indicije da je knjigovodstvena vrednost nekog sredstva (nematerijalnog sredstva, nekretnina, postrojenja i opreme) umanjena, to jest da li knjigovodstvena vrednost premašuje nadoknadivi iznos tog sredstva.

Ako naznake o umanjenju vrednosti postoje, shodno relevantnim odredbama MRS 36, vrši se procena nadoknadivog iznosa tog sredstva.

Nadoknadivi iznos je viša vrednost od:

- fer vrednosti, umanjena za troškove prodaje; i
- upotrebne vrednosti.

Fer vrednost umanjena za troškove prodaje je očekivana neto prodajna cena tog sredstva, odnosno to je iznos koji se može dobiti prodajom nekog sredstva u nezavisnoj transakciji između upoznatih, voljnih strana, umanjena za troškove otuđenja.

Upotrebna vrednost je sadašnja vrednost procenjenih budućih novčanih tokova za koje se očekuje da će nastati iz kontinuirane upotrebe imovine kroz njen koristan vek trajanja, te prodaje na kraju veka trajanja. Diskontna stopa koja se koristi pri utvrđivanju sadašnje vrednosti odražava tekuće tržišne procene vremenske vrednosti novca, kao i rizike specifične za to sredstvo.

Nadoknadivi iznos se procenjuje za svako zasebno sredstvo ili, ako to nije moguće, za jedinicu koja generiše gotovinu kojoj to sredstvo pripada. Jedinica koja generiše gotovinu je najmanja prepoznatljiva grupa sredstava koja generiše prilive gotovine koji su u najvećoj meri nezavisni od priliva gotovine drugih sredstava ili grupa sredstava.

Ako se utvrdi da je došlo do umanjenja vrednosti, knjigovodstvena vrednost se svodi na nadoknadivi iznos. Gubitak zbog umanjenja se knjigovodstveno obuhvata na sledeći način:

- u slučaju da je prethodno za to sredstvo formirana revalorizaciona rezerva, smanjivanjem revalorizacionih rezervi; i
- u slučaju da prethodno za to sredstvo nije formirana revalorizaciona rezerva, kao rashod perioda.

7.12. Investicione nekretnine

Investiciona nekretnina je nekretnina koju drži vlasnik ili korisnik lizinga u okviru finansijskog lizinga u cilju ostvarivanja prihoda od zakupnina, ili porasta vrednosti kapitala, ili i jednog i drugog, a ne za:

- korišćenje u proizvodnji, pri nabavci dobara i usluga, ili u administrativne svrhe; ili
- prodaju u okviru redovnog poslovanja.

Investiciona nekretnina se, shodno odredbama iz MRS 40 - Investicione nekretnine, priznaje kao sredstvo: ako je verovatno da će Društvo u budućnosti ostvariti ekonomsku korist od te investicione nekretnine; i ako se njena nabavna vrednost (cena koštanja) može pouzdano odmeriti.

Početno merenje investicione nekretnine prilikom sticanja (nabavke) vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja), pri čemu se zavisni troškovi nabavke uključuju u nabavnu vrednost.

Naknadni izdatak koji se odnosi na već priznatu investicionu nekretninu pripisuje se iskazanom iznosu investicione nekretnine ako ispunjava uslove da se prizna kao stalno sredstvo, to jest ako je vek trajanja izdatka duži od jednog obračunskog perioda, ako je verovatno da će se buduće ekonomske koristi povezane sa tim izdatkom prilivati u Društvo i ako se nabavna vrednost (cena koštanja) tog izdatka može pouzdano odmeriti.

Nakon početnog priznavanja, **naknadno merenje investicione nekretnine** se vrši po fer (poštenoj) vrednosti, pod kojom se podrazumeva njena tržišna vrednost, odnosno najverovatnija vrednost koja realno može da se dobije na tržištu, na dan bilansa stanja.

Promena fer vrednosti investicione imovine tokom određenog perioda se uključuje u rezultat perioda u kojem je povećanje/smanjenje nastalo.

Investicione nekretnine *ne podležu obračunu amortizacije niti se na njima vrši procena umanjenja vrednosti imovine.*

7.13. Zalihe

Zalihe su sredstva: koja se drže za prodaju u uobičajenom toku poslovanja, koja su u procesu proizvodnje, a namenjene su za prodaju; ili u obliku osnovnog i pomoćnog materijala koji se troši u proizvodnom procesu ili prilikom pružanja usluga.

Zalihe obuhvataju: osnovni i pomoćni materijal (uključujući i rezervne delove, alat i inventar) koji će biti iskorišćeni u procesu proizvodnje, nedovršene proizvode čija je proizvodnja u toku, gotove proizvode koje je proizvelo Društvo i robu.

Zalihe se (shodno MRS 2 - Zalihe) **odmeravaju** po nižoj vrednosti od:

- nabavne vrednosti (cene koštanja) i
- neto ostvarive vrednosti.

Nabavna vrednost (cena koštanja) obuhvata sve:

- troškove nabavke,
- troškove konverzije i
- druge troškove nastale u procesu dovođenja zaliha na sadašnju lokaciju i stanje.

Troškovi nabavke materijala, koji su osnov za vrednovanje zaliha materijala, obuhvataju nabavnu cenu, uvozne dažbine i druge fiskalne izdatke (osim onih koje Društvo može naknadno da povрати od poreskih vlasti, kao što je, na primer, porez na dodatu vrednost koji Društvo može odbiti kao prethodni porez), troškove prevoza, manipulativne troškove i druge troškove koji se mogu direktno pripisati nabavci materijala. Popusti, rabati i druge slične stavke oduzimaju se pri utvrđivanju troškova nabavke.

Vrednovanje izlaska materijala prilikom njihovog trošenja vrši se primenom **FIFO metode**, koja polazi od pretpostavke da se stavke zaliha materijala koje su najranije nabavljene najranije i utroše u proizvodnom procesu.

Po pitanju priznavanja sredstava manje vrednosti (na primer, rezervni delovi i oprema za servisiranje), njihovim stavljanjem u upotrebu njihova celokupna vrednost (100% otpis) se prenosi na troškove perioda.

Troškovi konverzije i drugi troškovi nastali u procesu dovođenja zaliha na sadašnju lokaciju i stanje, su značajni prilikom vrednovanja zaliha nedovršene proizvodnje i zaliha gotovih proizvoda. U ove troškove spadaju: troškovi direktnog rada, troškovi direktnog materijala i indirektni, odnosno opšti proizvodni troškovi.

Suštinski, vrednovanje zaliha gotovih proizvoda i zaliha nedovršene proizvodnje nastaje kao rezultat računovodstva troškova i učinaka (proizvodno računovodstvo). Preciznije, zalihe nedovršene proizvodnje i zalihe gotovih proizvoda, koja nastaju kao rezultat proizvodnog procesa, vode se po standardnoj ceni koštanja. Razlika između vrednosti zaliha po stvarnoj ceni koštanja utvrđena nakon pogonskog obračuna i vrednosti zaliha po standardnoj ceni koštanja predstavlja odstupanje od cene gotovih proizvoda.

Neto ostvariva vrednost je procenjena cena prodaje u okviru redovnog poslovanja umanjena za troškove dovršenja i procenjene troškove neophodne za realizaciju prodaje. Prilikom procene neto ostvarive vrednosti polazi se od najpouzdanijih dokaza raspoloživih u vreme procene o iznosima po kojima se zalihe mogu realizovati.

Iznos bilo kog otpisa zaliha na neto ostvarivu vrednost i svi gubici zaliha se priznaju kao rashod u periodu u kom je nastao otpis ili gubitak.

7.14. Stalna sredstva namenjena prodaji

Društvo priznaje i iskazuje stalno sredstvo (ili raspoloživu grupu) kao **sredstvo namenjeno prodaji**, ako se njegova knjigovodstvena vrednost može prvenstveno povratiti prodajnom transakcijom, a ne daljim korišćenjem. Da bi se ovaj zahtev smatrao ispunjenim:

- sredstvo mora da bude dostupno za momentalnu prodaju u svom trenutnom stanju, isključivo pod uslovima koji su uobičajeni za prodaju takve imovine (ili grupe za otuđenje);
- i
- prodaja sredstva mora biti vrlo verovatna.

Stalno sredstvo koje je priznato kao sredstvo namenjeno prodaji **meri se** (iskazuje) po nižem iznosu od:

- knjigovodstvene vrednosti i
- fer (poštene) vrednosti umanjene za troškove prodaje.

Knjigovodstvena vrednost je sadašnja (neotpisana) vrednost iskazana u poslovnim knjigama Društva.

Fer (poštena) vrednost je iznos za koji sredstvo može da bude razmenjeno između obaveštenih i voljnih strana u nezavisnoj transakciji, to jest tržišna vrednost na dan prodaje.

Troškovi prodaje su troškovi koji se mogu direktno pripisati prodaji sredstva.

Otpisana sredstva, kao i sredstva čija je neotpisana (knjigovodstvena) vrednost beznačajna, neće biti priznato kao sredstvo namenjeno prodaji.

7.15. Finansijski instrumenti

Finansijski instrumenti uključuju finansijska sredstva i obaveze koje se evidentiraju u bilansu stanja Društva, počevši od momenta kada Društvo ugovornim obavezama postane vezano za finansijski instrument, a zaključno sa gubitkom kontrole nad pravima koja proizilaze iz finansijskog sredstva (realizacijom, isticanjem, ustupanjem itd.), to jest sa izmirenjem, ukidanjem ili isticanjem finansijske obaveze.

Finansijska sredstva i finansijske obaveze, shodno odredbama MRS 32, mogu imati veliki broj pojavnih oblika, kao što su: gotovina, instrument kapitala drugog entiteta, ugovorno pravo primanja gotovine, drugog finansijskog sredstva ili razmene finansijskih sredstava i obaveza sa drugim entitetom koji su za Društvo potencijalno povoljni; ugovorna obaveza davanja gotovine ili drugog finansijskog sredstva drugom entitetu, ili pravo razmenjivanja finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza sa drugim entitetom prema potencijalno nepovoljnim uslovima za Društvo itd.

Iskazivanje i knjigovodstveno evidentiranje vezano za finansijske instrumente je uslovljeno njihovom klasifikacijom koju, shodno karakteristikama finansijskih instrumenata, vrši rukovodstvo Društva.

Pri klasifikaciji svakog pojedinačnog finansijskog instrumenta, rukovodstvo Društva može da ga klasifikuje u jednu od četiri moguće vrste finansijskih instrumenata koje su precizirane odredbama MRS 39, i to:

- finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza po fer vrednosti kroz bilans uspeha,
- investicije koje se drže do dospeća,
- krediti (zajmovi) i potraživanja i
- finansijska sredstva raspoloživa za prodaju.

Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza po fer vrednosti kroz bilans uspeha obuhvataju finansijska sredstva i obaveze čije se promene fer vrednosti evidentiraju kao prihodi ili rashodi u bilansu uspeha.

Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza klasifikovana u ovu kategoriju treba da ispuni bilo koji od sledećih uslova:

- klasifikovano je kao ono koje se drži radi trgovanja ili
- posle početnog priznanja naznačeno je da se u Društvu razvrstava i iskazuje kao finansijsko sredstvo (obaveza) kroz bilans uspeha.

Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza se klasifikuje kao ono koje se drži radi trgovanja ako je: stečeno ili nastalo prvenstveno radi prodaje ili ponovne kupovine u bliskoj budućnosti, deo portfelja identifikovanih finansijskih instrumenata kojima se zajedno upravlja i za koje postoji dokaz o nedavnom aktuelnom modelu kratkoročnog ostvarenja dobitka, ili derivat (osim derivata koji je instrument „hedžinga“).

Društvo može da naznači da se finansijski instrument iskazuje kroz bilans uspeha samo kada to rezultira relevantnijim informacijama, budući da se eliminiše ili u značajnoj meri otklanja nedoslednost odmeravanja ili priznavanja koja bi inače nastala usled odmeravanja sredstava ili obaveza, ili priznavanja dobitaka ili gubitaka, po različitim osnovama; ili se grupom finansijskih sredstava, finansijskih obaveza ili obojna upravlja i njihove performanse se procenjuju na osnovu fer vrednosti, u skladu sa dokumentovanom strategijom upravljanja rizikom ili investiranja, i informacije o grupi se interno sačinjavaju prema toj osnovi za ključne rukovodioce Društva.

Investicije koje se drže do dospeća su nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili odredivim isplatama i fiksnim dospećem koja Društvo definitivno namerava i može da drži do dospeća, osim onih koje Društvo nakon početnog priznavanja naznači po fer vrednosti kroz bilans uspeha ili kao raspoložive za prodaju i onih koja zadovoljavaju definiciju zajmova i potraživanja.

Kredit (zajmovi) i potraživanja su nederivatna finansijska sredstva Društva sa fiksnim ili odredivim isplatama koja nisu kotirana na aktivnom tržištu osim:

- sredstava za koja Društvo ima nameru da ih proda odmah ili u kratkom roku i koja bi onda bila klasifikovana kao sredstva koja se drže radi trgovanja,
- sredstava koja posle početnog priznavanja Društvo naznači po fer vrednosti kroz bilans uspeha i
- sredstava za koja imalac ne može u značajnoj meri povratiti svoju celokupnu početnu investiciju, koja će biti klasifikovana kao raspoloživa za prodaju.

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju su nederivatna finansijska sredstva koja su naznačena kao raspoloživa za prodaju i nisu klasifikovana u prethodno naznačene vrste finansijskih instrumenata.

Pri **početnom odmeravanju** finansijskog instrumenta, Društvo odmeravanje vrši po fer vrednosti uvećanoj, u slučaju da finansijski instrument nije naznačen za odmeravanje po fer vrednosti sa promenama fer vrednosti kroz bilans uspeha, za troškove transakcije koji se mogu direktno pripisati sticanju ili emitovanju finansijskog sredstva ili finansijske obaveze.

Naknado odmeravanje finansijskih instrumenata vrši se po fer vrednostima, bez oduzimanja troškova transakcije koji mogu nastati prodajom ili pri drugom otuđenju, osim za sledeća finansijska sredstva:

- zajmove i potraživanja, koji se odmeravaju po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metoda efektivne kamate;
- investicije koje se drže do dospeća, koje se odmeravaju po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metoda efektivne kamate; i
- investicije u instrumente kapitala koji nemaju kotiranu tržišnu cenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrednost ne može pouzdano odmeriti, koji se odmeravaju po nabavnoj vrednosti.

Fer vrednost sredstva je iznos za koji se sredstvo može razmeniti ili obaveza izmiriti u slučaju obaveštenih, voljnih strana u okviru nezavisne transakcije. Ako za finansijski instrument postoji aktivno tržište, fer vrednost se određuje shodno informacijama sa tog tržišta; a ako ne postoji aktivno tržište, fer vrednost se određuje tehnikama procene preciziranim relevantnim odredbama MRS 39. Pozitivni (negativni) efekti promene fer vrednosti se, za finansijske instrumente iskazane po fer vrednosti kroz bilans uspeha, iskazuju kao dobitak (gubitak) u periodu nastanka promene; a kod finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju, iskazuju se u okviru nerealizovanih dobitaka/gubitaka po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju sve do momenta prodaje, kada se efekti prenose u dobitak (gubitak). Izuzetak od navedenog su troškovi od trajnog obezvređenja i devizni dobitci (gubici) koji se za finansijske instrumente klasifikovane kao raspoložive za prodaju odmah priznaju u dobitak (gubitak).

Amortizovana vrednost je sadašnja vrednost svih očekivanih budućih gotovinskih isplata ili primanja tokom očekivanog roka trajanja finansijskog instrumenta. Pri izračunavanju amortizovane vrednosti finansijskog instrumenta koristi se metod diskontovanja uz primenu efektivne kamatne stope. Pozitivni (negativni) efekti promene amortizovane vrednosti finansijskih instrumenata se priznaju u momentu prestanka priznavanja finansijskog instrumenta, osim u slučaju da je došlo do umanjenja vrednosti, kada se gubitak odmah priznaje.

7.16. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Najlikvidniji oblici finansijskih sredstava Društva predstavljaju **gotovina i gotovinski ekvivalenti**, koji se procenjuju po nominalnoj, to jest po fer vrednosti. U okviru gotovine i gotovinskih ekvivalenata Društva iskazuju se: sredstva na računima kod banaka, gotovina u blagajni i dr., i visoko likvidna sredstva sa vrlo kratkim rokom dospeća, a koja se mogu brzo konvertovati u gotovinu, uz beznačajan rizik od promene vrednosti.

7.17. Kratkoročna potraživanja

Kratkoročna potraživanja obuhvataju potraživanja od povezanih pravnih lica (zavisnih i pridruženih), kao i potraživanja od ostalih pravnih i fizičkih lica u zemlji i inostranstvu, po osnovu prodaje proizvoda, robe i usluga; za koje se očekuje da će biti realizovana u roku od 12 meseci od

datuma bilansiranja. *Kratkoročna potraživanja od kupaca* mere se po vrednosti iz originalne fakture. Ako se vrednost u fakturi iskazuje u stranoj valuti, vrši se preračunavanje u funkcionalnu valutu po srednjem kursu važećem na dan transakcije. Promene deviznog kursa od datuma transakcije do datuma naplate potraživanja iskazuju se kao kursne razlike u korist prihoda ili na teret rashoda. Potraživanja iskazana u stranoj valuti se na dan bilansa stanja preračunavaju prema važećem srednjem kursu, a kursne razlike se priznaju kao prihod ili rashod perioda.

U Društvu se na dan bilansa stanja za svako pojedinačno potraživanje vrši procena realnosti potraživanja, kao i verovatnoće njegove naplate, odnosno za svako pojedinačno potraživanje se vrši procena da li je došlo do umanjenja vrednosti.

Prilikom **procene umanjenja vrednosti potraživanja**, smatra se da je Društvo pretrpelo gubitke zbog umanjenja vrednosti ako postoji objektivni dokaz (na primer, velike finansijske teškoće dužnika, neuobičajeno kršenje ugovora od strane dužnika, potencijalno bankrotstvo dužnika i sl.) umanjenja vrednosti kao rezultat događaja koji se odigrao posle prvobitnog priznavanja sredstava i taj nastanak gubitka ima uticaj na procenjene buduće tokove gotovine od finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava koji se mogu pouzdano proceniti. Ako nema objektivnih dokaza, osobe koje vrše procenu koriste svoje iskustvo i rasuđivanje za procenu naplativosti potraživanja. Ako se proceni da je došlo do umanjenja vrednosti kratkoročnih potraživanja vrši se njihov:

- indirektan otpis ili
- direktan otpis.

Indirektan otpis potraživanja od kupaca, na teret rashoda Društva, se vrši preko računa ispravke vrednosti. Odluku o indirektnom otpisu (ispravci vrednosti) potraživanja od kupaca preko računa ispravke vrednosti predlaže Komisija za otpis i rashod i direktora Društva, a krajnju odluku o otpisu donosi **Upravni odbor**.

Direktan otpis potraživanja od kupaca se vrši ako je nenaplativost izvesna i dokumentovana (na primer, Društvo nije uspelo sudskim putem da izvrši naplatu potraživanja). Odluku o direktnom otpisu potraživanja od kupaca predlaže Komisija za otpis i rashod i direktora Društva, a krajnju odluku o otpisu donosi **Upravni odbor**.

Indirektan i direktan otpis potraživanja se vrši samo na osnovu relevantnih okolnosti i stanja koja su postojala na datum bilansa stanja. Gubici očekivani kao rezultat budućih događaja, to jest događaja nakon datuma bilansa stanja, bez obzira koliko verovatni, se ne priznaju, već se obelodanjuju u Napomenama uz finansijske izveštaje.

7.18. Finansijski plasmani

Kratkoročni finansijski plasmani obuhvataju kredite, hartije od vrednosti i ostale kratkoročne finansijske plasmane sa rokom dospeća, odnosno prodaje do godinu dana od datuma bilansa stanja.

U okviru kratkoročnih finansijskih plasmana iskazuje se i deo datih dugoročnih kredita Društva čija se naplata očekuje u roku od godinu dana od datuma bilansa stanja.

U okviru **dugoročnih finansijskih plasmana** iskazuju se ulaganja u dugoročna finansijska sredstva, kao što su dugoročni krediti, reprogramirana dugoročna potraživanja na osnovu dogovora postignutih sa kupcima, hartije od vrednosti i ostali dugoročni finansijski plasmani; sa rokom dospeća dužim od godinu dana od dana bilansa.

Po pitanju naknadnog odmeravanja dugoročnih finansijskih plasmana, relevantna je klasifikacija koje rukovodstvo Društva vrši shodno karakteru finansijskog instrumenta (finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza po fer vrednosti kroz bilans uspeha, investicije koje se drže do dospeća, krediti (zajmovi) i potraživanja i finansijska sredstva raspoloživa za prodaju).

7.19. Obaveze

Obaveza je rezultat prošlih transakcija ili događaja, čije izmirenje obično podrazumeva odricanje od ekonomskih koristi (resursa) Društva da bi se zadovoljio zahtev druge strane.

Prilikom **vrednovanja obaveza**, a shodno relevantnim odredbama Okvira za pripremu i prezentaciju finansijskih izveštaja, obaveza se priznaje u bilansu stanja: kada je verovatno da će odliv resursa koji sadrže ekonomske koristi imati za rezultat izmirenje sadašnje obaveze i kada iznos za izmirenje može pouzdano da se odmeri. Pored navedenog, pri vrednovanju se uvažava *načelo opreznosti*, pod kojim se podrazumeva uključivanje opreza pri procenjivanju, tako da imovina i prihodi nisu precenjeni, a obaveze ili troškovi potcenjeni. Međutim, načelo opreznosti ne treba da rezultira stvaranjem skrivenih rezervi (na primer, kao posledica namerno precenjenih obaveza ili troškova), obzirom da u tom slučaju finansijski izveštaji ne bi bili neutralni i, stoga, ne bi bili pouzdani.

Obavezama se smatraju: dugoročne obaveze (obaveze prema zavisnim i drugim povezanim pravnim licima; dugoročni krediti i ostale dugoročne obaveze); kratkoročne finansijske obaveze (obaveze prema zavisnim i drugim povezanim pravnim licima, kratkoročni krediti, deo dugoročnih kredita i obaveza koje dospevaju do jedne godine i ostale kratkoročne finansijske obaveze), kratkoročne obaveze iz poslovanja (dobavljači i ostale obaveze iz poslovanja) i ostale kratkoročne obaveze.

Kratkoročnim obavezama se smatraju obaveze za koje se očekuje da će biti izmirene u roku do godinu dana od datuma bilansa stanja, uključujući i deo dugoročnih obaveza koje ispunjavaju navedeni uslov, dok se *dugoročnim obavezama* smatraju obaveze čije se izmirenje očekuje u dužem roku.

Smanjenje obaveza po osnovu sudskih odluka, vanparničnog poravnanja i sl.; vrši se direktnim otpisivanjem.

7.20. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina

Rezervisanje, **shodno MRS 37** - Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, predstavlja obavezu neizvesnog vremena dospeća ili iznosa. Društvo priznaje rezervisanje samo ako su ispunjena sledeća tri uslova:

- kada Društvo ima sadašnju obavezu (zakonsku ili izvedenu) kao posledicu prošlog događaja,
- kada je verovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi biti zahtevan da se izmiri obaveza i
- kada može da se napravi pouzdana procena iznosa obaveze.

Suština rezervisanja je da se formira samo za obaveze nastale iz prošlih događaja, koje postoje nezavisno od budućih radnji Društva. Otuda, rezervisanja se ne priznaju za buduće poslovne gubitke.

Za svrhu priznavanja rezervisanja, smatra se da je verovatno da će zahtevano izmirivanje obaveza Društva prouzrokovati odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi, kada je verovatnije nego da nije, da će odliv resursa nastati, to jest verovatnoća da će izmirenje tih obaveza Društva prouzrokovati odliv resursa je veća od verovatnoće da neće.

Rezervisanja mogu da se formiraju po različitim osnovama, i to: za troškove u garantnom roku, za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava, za zadržane kaucije i depozite, za troškove restrukturiranja, za naknade i druge beneficije zaposlenih i po drugim osnovama (na primer, za očekivane gubitke koji će nastati po započetim sudskim sporovima).

Prilikom odmeravanja rezervisanja, iznos priznat kao rezervisanje je najbolja procena izdataka Društva zahtevanih da se izmiri sadašnja obaveza na datum bilansa stanja. Drugim rečima, to je iznos koje bi Društvo platilo na datum bilansa stanja da se izmiri obaveza ili da se ta obaveza prenese na treću stranu.

Rezervisanja za troškove i rizike se prate po vrstama, ispituju se na dan svakog bilansa stanja i koriguju tako da odražavaju najbolju sadašnju procenu. Ako više nije verovatno da će odliv resursa biti potreban za izmirenje obaveze, ukida se rezervisanje. Ukidanje, kao i smanjenje rezervisanja, se vrši u korist prihoda.

Kada je učinak vremenske vrednosti novca značajan, iznos rezervisanja predstavlja sadašnju vrednost izdataka za koje se očekuje da će biti potrebni za izmirenje obaveze. Pri izračunavanju sadašnje vrednosti se koriste diskontne stope, to jest stope pre oporezivanja, koje odražavaju tekuće tržišne procene vremenske vrednosti novca i rizike specifične za obavezu.

Potencijalna imovina je moguća imovina koja nastaje po osnovu prošlih događaja i čije postojanje će biti potvrđeno jedino nastankom ili nenastankom jednog ili više neizvesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Društva.

Potencijalna imovina se ne priznaje u finansijskim izveštajima Društva, već se, u slučaju da je priliv ekonomskih koristi verovatan, vrši njeno obelodanjivanje.

Potencijalna imovina se stalno iznova procenjuje (najmanje na datum bilansa stanja) da bi se obezbedilo da finansijski izveštaji na odgovarajući način odražavaju razvoj predmetnog događaja. Ako postane sigurno da će priliv ekonomskih koristi po osnovu potencijalne imovine nastati, imovina i prihod u vezi sa njom se priznaju u finansijskim izveštajima Društva u periodu u kojem je promena nastala.

Potencijalna obaveza je: moguća obaveza koja nastaje po osnovu prošlih događaja i čije postojanje će biti potvrđeno samo nastankom ili nenastankom jednog ili više neizvesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Društva; i sadašnja obaveza koja nastaje po osnovu prošlih događaja, ali nije priznata jer nije verovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi Društva biti zahtevan za izmirenje obaveze ili iznos obaveze ne može da bude dovoljno pouzdano procenjen.

Potencijalna obaveza se ne priznaje u finansijskim izveštajima Društva, već se, u slučaju da je odliv ekonomskih koristi moguć, a mogućnost odliva resursa nije vrlo mala, vrši njeno obelodanjivanje.

Potencijalna obaveza se stalno iznova procenjuje (najmanje na datum bilansa stanja). Kada odliv ekonomskih koristi po osnovu potencijalnih obaveza postane verovatan, rezervisanje i rashod se

priznaju u finansijskim izveštajima Društva u periodu u kojem promena verovatnoće nastaje (osim u retkim okolnostima kada pouzdana procena ne može da se napravi).

7.21. Naknade zaposlenima

Po pitanju naknada zaposlenima, obelodaniće se obaveze Društva za:

- poreze i doprinose za obavezno socijalno osiguranje i
- otpremnine.

Sa **aspekta poreza i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje**, Društvo je, u skladu sa propisima koji se primenjuju u Republici Srbiji, obavezno da uplaćuje doprinose raznim državnim fondovima za socijalnu zaštitu. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca u iznosima koji se obračunavaju primenom propisanih stopa. Društvo ima zakonsku obavezu da obustavi obračunate doprinose iz bruto zarada zaposlenih, kao i da za njihov račun prenese obustavljena sredstva u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret zaposlenih i na teret poslodavca knjiže se na teret troškova Društva u periodu na koji se odnose. Društvo, nakon odlaska zaposlenih u penziju, nema obavezu da im plaća nikakve naknade.

Za procenu rezervisanja po osnovu naknada i drugih beneficija zaposlenih, primenjuju se relevantne odredbe **MRS 19 - Primanja zaposlenih**. Rezervisanja za Naknade i druge beneficije zaposlenih uključuju, na primer: rezervisanja za nedospele otpremnine prilikom redovnog odlaska u penziju i rezervisanja za otpremnine koje se isplaćuju kao rezultat odluke Društva da prekine rad nekog zaposlenog pre uobičajenog datuma penzionisanja ili odluke zaposlenog da dobrovoljno prihvati da je višak, u zamenu za ta primanja.

Prilikom procene obaveza prilikom prestanka zaposlenja, na osnovu relevantnih odredbi MRS 19, stopa koja se koristi za diskontovanje se načelno određuje u skladu sa tržišnim prinosima na datum bilansa stanja za visoko kvalitetne korporativne obveznice.

Alternativno, a što je takođe precizirano MRS 19, sve do momenta dok u Republici Srbiji ne bude postojalo razvijeno tržište za korporativne obveznice, za procenu obaveza Društva prilikom prestanka zaposlenja koristiće se tržišni prinosi (na datum bilansa stanja) državnih obveznica. Valuta i rok korporativnih ili državnih obveznica treba da budu u skladu sa valutom i procenjenim rokom obaveza za primanja po prestanku zaposlenja.

Ako Društvo za procenu obaveza prilikom prestanka zaposlenja, usled nerazvijenog tržišta državnih obveznica, kao „reper“ koristi prinos na državne obveznice čiji je rok dospeća kraći od procenjenog roka dospeća isplata po osnovu odnosnih primanja, diskonta stopa se određuje tako što se prinos na „reperne“ hartije od vrednosti procenjuje na duže rokove.

Otpremnine prilikom odlaska u penziju se u Društvu isplaćuje zaposlenima u visini trostrukog iznosa zarade koju su ostvarili za mesec koji prethodi mesecu u kojem se isplaćuje otpremnina (u skladu sa uslovima definisanim Pojedinačnim kolektivnim ugovorom) ili u iznosu definisanom Zakonom o radu ukoliko je to povoljnije za zaposlenog.

8. FINANSIJSKI RIZICI I UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA U DRUŠTVU

Neizvesnost po pitanju budućih događaja je jedna od osnovnih specifičnosti poslovanja u uslovima tržišnog privrednog ambijenta, koja se ogleda u više mogućih, odnosno potencijalnih ishoda. Usled neizvesnosti, to jest usled nepoznavanja i nesigurnosti koji će se od potencijalnih događaja stvarno desiti, pravni subjekti su u poslovanju izloženi raznovrsnim rizicima, a koji mogu imati uticaj na njihovu buduću tržišnu poziciju.

Sa aspekta Društva, postoji veliki broj potencijalnih rizika koji u različitom intenzitetu mogu da imaju negativan uticaj na stanje i poslovanje Društva. Pojedini (specifični) rizici su uslovljeni internim faktorima, kao što su, na primer: *rizik koncentracije*, koji se u slučaju Društva može manifestovati izloženosti ka jednoj ili manjoj grupi kupaca ili dobavljača; *operativni rizik*, koji se manifestuje u mogućnosti nastanka negativnih efekata usled nenamernih i namernih propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim sistemima u Društvu i sl.; *reputacioni rizik*, pod kojim se podrazumeva mogućnost pogoršanja tržišne pozicije Društva zbog gubitka poverenja, to jest stvaranja negativne slike javnosti (državne institucije, dobavljači, kupci itd.) o poslovanju Društva; *pravni rizik*, koji se ispoljava u mogućnosti nastanka negativnih efekata usled kazni i sankcija proisteklih iz sudskih sporova zbog neispunjavanja ugovornih ili zakonskih obaveza; itd.

Kako je većina ovih, kao i pojedinih ostalih nepomenutih rizika, predmet drugih delova Napomena ili drugih internih akata Društva (na primer, minimiziranje operativnog rizika, putem usvojenih procedura i radnih instrukcija, između ostalog, predmet je Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama Društva), u nastavku će se fokus staviti na razmatranje **finansijskih rizika**, pod kojima se, pre svega, misli na:

- kreditni rizik,
- tržišni rizik i
- rizik likvidnosti.

Finansijski rizici su značajno uslovljeni (eksternim) faktorima koji nisu neposredno pod kontrolom Društva. U tom smislu, na visinu finansijskog rizika značajno utiče stanje okruženja Društva, koje nije opredeljeno samo razvijenošću privrednog okruženja, već i pravnim, finansijskim i drugim relevantnim aspektima koji opredeljuju visinu sistemskih rizika.

Generalno, komparativno posmatrano sa tržištima razvijenih privreda, društva koja posluju na tržištima, kako nedovoljne privredne razvijenosti i makroekonomske stabilnosti, tako i visoke nelikvidnosti, kao što je Republika Srbija, značajno su izložena finansijskim rizicima. Pored navedenog, nedovoljna razvijenost finansijskog tržišta onemogućava korišćenje široke lepeze instrumenata „*hedžinga*“ koja su karakteristična za razvijena tržišta. Tako, na primer, društva koja posluju u Republici Srbiji nemaju mogućnost korišćenja većeg broja derivatnih finansijskih instrumenata u upravljanju finansijskim rizicima, iz razloga što takvi instrumenti nisu u širokoj upotrebi, niti postoji organizovano kontinuirano tržište finansijskih instrumenata.

Upravljanje finansijskim rizicima je sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja, usmeren ka minimiziranju potencijalnih negativnih uticaja na finansijsko stanje i poslovanje Društva, u uslovima nepredvidivosti finansijskog tržišta.

Uvažavajući ograničenja u upravljanju finansijskim rizicima karakteristična za poslovanje na tržištu Srbije, jasna je neophodnost da se ovoj problematici adekvatno pristupi, što je prepoznato i od strane rukovodstva Društva. Suštinski, upravljanje finansijskim rizicima u Društvu treba da

obezbedi da *rizični profil Društva* uvek bude u skladu ka *sklonošću Društva ka rizicima*, odnosno u skladu sa prihvatljivom strukturom i nivoom rizika koje Društvo namerava da preuzima za potrebe ostvarivanja svoje poslovne strategije i ciljeva.

Analizom poslovanja Društva u prethodnom periodu, kao i strukturom pozicija iz bilansa stanja i bilansa uspeha, može se zaključiti da je **Društvo u znatnoj meri izloženo različitim vrstama rizika.**

U nastavku će se prikazati:

- finansijski rizični profil Društva, odnosno procena strukture i nivoa finansijskih rizika kojima je Društvo izloženo u svom poslovanju;
- mere za upravljanje prepoznatim finansijskim rizicima Društva i
- upravljanje rizikom kapitala, koji, iako ne spada ni u jednu od pojedinačnih vrsta finansijskih rizika, u značajnoj meri utiče na visinu svake od razmatranih vrsta rizika.

8.1. Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Društva usled neizvršavanja, u preciziranim rokovima, obaveze dužnika prema Društvu.

Pod kreditnim rizikom se ne podrazumevaju samo dužničko-poverilački odnosi koji proizilaze iz prodaje proizvoda Društva, već i oni kreditni rizici koji proizilaze iz drugih finansijskih instrumenata, kao što su, na primer, potraživanja Društva po osnovu dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana.

Društvo ima značajne koncentracije kreditnog rizika naplate potraživanja od kupaca, koji imaju veoma dug period kreditiranja od strane Društva zbog njihove nelikvidnosti.

U narednoj tabeli prikazana je:

- struktura kratkoročnih potraživanja za koje nije izvršeno umanjenje vrednosti.

Struktura kratkoročnih potraživanja za koje nije izvršeno umanjenje vrednosti	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Kupci- povezana pravna lica</i>		
Energoporjekt Visokogradnja ad	28,149	156,272
Energoprojekt Industrija ad	30	0
Svega	28,179	156,272
<i>Kupci u zemlji</i>		
Gradjevinska Direkcija Srbije	9,020	9,020
JP EPS Kolubara	157	157
NIS Jugopetrol	147	147
Three,s group	50	50
Telekom Srbije	2,172	0
Enjub	1,240	1,250
Ostali	56	0
Svega	12,842	10,624
<i>Kupci u inostranstvu</i>		
Opstina Herceg Novi	1,337	1,128
Pakistanska ambasada	112	0

Turska ambasada	563	0
Imotec Gvineja	212	1,709
Svega	2,224	2,837
UKUPNO	43,245	169,733

Starosna struktura kratkoročnih potraživanja za koje nije izvršeno umanjeno vrednosti	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Tekuća		
0-30 dana od dospeća	2,030	0
30 - 60 dana od dospeća	2,339	1,709
60 - 90 dana od dospeća	0	1,128
preko 90 dana od dospeća	38,876	9,374
UKUPNO	43,245	12,211

Društvo nema nedospela potraživanja od kupaca, tj. sva potraživanja na dan 31. decembra 2011. godine su dospela na naplatu.

Takođe, tokom godine Društvo nije vršilo umanjeno vrednosti potraživanja.

8.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Društva zbog gubitaka u okviru bilansnih pozicija, nastalih kao posledica negativnih tržišnih kretanja cena i drugih relevantnih finansijskih parametara.

Tržišni rizik se sastoji od tri vrste rizika:

- valutnog rizika,
- kamatnog rizika i
- rizika od promene cena.

Valutni rizik, koji se još naziva devizni rizik ili rizik od promene kursa, je rizik od fluktuiranja fer vrednosti ili budućih tokova gotovine finansijskog instrumenta usled promene deviznih kursa. Valutni rizik se ispoljava kod finansijskih instrumenata koji su označeni u stranoj valuti, to jest u valuti koja je različita od valute (funkcionalne) u kojoj su finansijski instrumenti u finansijskim izveštajima odmereni.

Društvo posluje u međunarodnim okvirima i izloženo je riziku promena kursa stranih valuta koji proističe iz poslovanja sa različitim valutama, prvenstveno evrom.

Društvo je izloženo riziku od promene kursa stranih valuta po osnovu obaveza po dugoročnim i kratkoročnim kreditima koji su indeksirani u ino-valuti i po osnovu kojih Društvo trpi značajne iznose negativnih kursnih razlika

Analiza osetljivosti, prezentovana u nastavku, pokazuje da bi negativna promena kursa značajnije uticala na promenu rezultata Društva, pa se može zaključiti da je **Društvo značajno izloženo valutnom riziku**.

U sledećoj tabeli je, na osnovu podataka iz deviznog podbilansa, iskazana knjigovodstvena vrednost monetarnih sredstava i obaveza.

Sredstva u EUR		Obaveze u EUR	
2011.	2010.	2011.	2010.
251,486	1,412,109	725,000	1,600.062

Obzirom na iskazane razlike u deviznim podbilansima, u narednoj tabeli je urađena analiza osetljivosti Društva na nominalni rast kursa dinara od 10% u odnosu na strane valute. Stopa osetljivosti od 10% predstavlja procenu razumno očekivanih promena u kursovima stranih valuta. Analiza osetljivosti uključuje samo gotovinska sredstva, nenaplaćena potraživanja i neizmirene obaveze iskazane u stranoj valuti, i usklađuje njihovo prevođenje na kraju perioda za potencijalnu depresijaciju ili apresijaciju funkcionalne valute u odnosu na strane valute.

Iako, sa aspekta Društva, valutni rizik obuhvata više različitih valuta (analizom deviznog podbilansa Društva, može se konstatovati da je Društvo najosetljivije na promenu EUR, analiza osetljivosti je urađena na način koji podrazumeva identičnu fluktuacija svih za Društvo relevantnih valuta.

Uz nepromenjene ostale varijable, *apresijacija nacionalne valute* bi prouzrokovala pozitivan uticaj na rezultat tekućeg perioda zbog pozitivnih efekata neto kursnih razlika između deviznih sredstava i obaveza. Analogno iznetom, uz nepromenjene ostale varijable, *depresijacija nacionalne valute* bi prouzrokovala negativan uticaj na rezultat tekućeg perioda zbog negativnih efekata neto kursnih razlika između deviznih sredstava i obaveza.

Analiza osetljivosti rezultata u slučaju depresijacije nacionalne valute za 10%	u 000 dinara	
	2011.	2010.
NETO UTICAJ NA REZULTAT TEKUĆEG PERIODA	(4,955)	(1,983)

Neto uticaj na rezultat tekućeg perioda izračunat je na sledeći način: (Devizna sredstva u EUR - Devizne obaveze u EUR) x 10% x Srednji kurs EUR na datum bilansa stanja.

Kamatni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na rezultat i kapital Društva zbog nepovoljnih promena kamatnih stopa. Društvo je ovoj vrsti rizika izloženo preko pozicija finansijskih obaveza za kredite uzete sa potencijalno promenljivim kamatnim stopama (Belibor, Euribor)

Analiza osetljivosti, prezentovana u nastavku, pokazuje da negativna promena kamatnih stopa (za 1%) može imati značajan uticaj na promenu rezultata. S obzirom da Društvo nema promenljivih kamatnih stopa, može se zaključiti da je **Društvo nije značajno izloženo kamatnom riziku.**

Vezano za potencijalne kamatne rizike po osnovu finansijskih obaveza, u nastavku će se dati kratak osvrt na *politiku upravljanja rizikom dobavljača* koja se primenjuje u Društvu.

Kao što se iz tabele u kojoj je prikazana kamatonosna struktura finansijskih obaveza sa promenljivom kamatnom stopom može uočiti, obaveze prema dobavljačima (kako obaveze po ispostavljenim fakturama, tako i nefakturisane obaveze) nisu uključene u navedenu grupu. Osnovna činjenica koja podržava realnost primenjenog pristupa je da dobavljači, po pravilu, ne zaračunavaju zatezne kamate u slučaju kašnjenja Društva u izmirenju svojih obaveza. Nezaračunavanje zatezne kamate treba prvenstveno razumeti kao posledicu potrebe za

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

dugoročnim održavanjem dobrih poslovnih odnosa dobavljača sa potencijalno kvalitetnim kupcem. Shodno iznetom, *potencijalni kamatni rizici zbog neblagovremenog izmirenja obaveza prema dobavljačima u Društvu nisu izraženi.*

U narednoj tabeli prikazani su najznačajniji dobavljači, prema stanju obaveza na datum bilansa stanja Društva.

Struktura obaveza prema dobavljačima	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Dobavljači –povezana pravna lica</i>		
Energoprojekt Visokogradnja	6,780	30
Energoprojekt Entel	190	116
Energoprojekt Industrija	126	126
Energoprojekt Energodata	244	563
Energoprojekt Oprema	0	40
Energoprojekt Energobroker	0	199
Svega	7,340	1,074
<i>Dobavljači u zemlji</i>		
Cepting	2,385	71
BG Vodovod i kanal.	180	43
BG Elektrane	1,521	750
Sergio	300	200
Moore Stephens	378	150
SGS	274	177
ART-IVAL	254	0
Ostali	1,693	1,405
Svega	6,985	2,796
<i>Dobavljači u inostranstvu</i>		
Inec London	115	113
Herceg Novi Biro za Urbanizam	184	0
Ostali	15	0
Svega	314	113
UKUPNO	14,639	3,985

Starosna struktura obaveza prema dobavljačima	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Tekuća		
0-30 dana od dospeća	195	127
30 - 60 dana od dospeća	4,167	1,074
60 - 90 dana od dospeća	2,981	1,348
preko 90 dana od dospeća	7,296	1,436
UKUPNO	14,639	3,985

Rizik od promene cena je rizik da će fer vrednost ili budući tokovi gotovine finansijskog instrumenta fluktuirati zbog promena tržišnih cena (koje nisu one koje nastaju usled kamatnog ili valutnog rizika), bilo da su te promene prouzrokovane faktorima specifičnim za pojedinačni finansijski instrument ili njegovog emitenta, ili da faktori utiču na sve slične finansijske instrumente kojima se trguje na tržištu.

8.3. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da će Društvo imati poteškoća da izmiruje dospele obaveze, uz održavanje potrebnog obima i strukture obrtnih sredstava i očuvanje dobrog kreditnog boniteta.

U narednoj tabeli su prikazani najznačajniji pokazatelji likvidnosti Društva i to:

- opšti racio likvidnosti (količnik obrtnih sredstava i kratkoročnih obaveza), koji pokazuje sa koliko je dinara obrtnih sredstava pokriven svaki dinar kratkoročnih obaveza;
- rigorozni racio likvidnosti (količnik likvidnih sredstava, pod kojima se podrazumevaju ukupna obrtna sredstva umanjena za zalihe i aktivna vremenska razgraničenja; i kratkoročnih obaveza), koji pokazuje sa koliko je dinara likvidnih sredstava pokriven svaki dinar kratkoročnih obaveza;
- gotovinski racio likvidnosti (količnik gotovine uvećane za gotovinske ekvivalente i kratkoročnih obaveza), koji pokazuje sa koliko je dinara gotovinskih sredstava pokriven svaki dinar kratkoročnih obaveza; i
- neto obrtna sredstva (vrednosna razlika između obrtnih sredstava i kratkoročnih obaveza).

Izvođenje zaključaka o pokazateljima likvidnosti, dobijenih na osnovu racio analize, pored ostalog, podrazumeva njihovo upoređivanje sa zadovoljavajućim opštim standardima, koji su, takođe, prikazani u narednoj tabeli.

<i>Pokazatelji likvidnosti</i>	<i>Zadovoljavajući opšti standardi</i>	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Opšti racio likvidnosti	2 : 1	0,4491	1,002
Rigorozni racio likvidnosti	1 : 1	0,4298	0,9865
Gotovinski racio likvidnosti		0,1346	0,0133
Neto obrtna sredstva (u hiljadama dinara)	Pozitivna vrednost	90,622	362

Rezultati racio analize pokazuju da je Društvo tokom 2011. godine značajno umanjilo sposobnost da u relativno dužem periodu iz gotovine, i/ili unovčavanjem drugih oblika likvidnih sredstava, izmiruje kratkoročne obaveze. Uvažavajući navedeno, može se zaključiti da **ima indicija koje ukazuju na potencijalne probleme sa likvidnošću Društva.**

Rukovodstvo je primenilo sledeće mere u 2011. kao i planirane u sledecem periodu:

1. Aktivnost na naplati svih dospelih potraživanja.
2. Povlačenje kredita za likvidnost.

U navedenom kontekstu ističemo da:

- uvažavajući dinamičnu prirodu poslovanja Društva, finansijska služba teži da održi fleksibilnost finansiranja, što, pored ostalog, podrazumeva držanje na raspolaganju postojećih kreditnih linija, kao i proširenje istih; a
- Rukovodstvo vrši kontinuirani nadzor nad rezervama likvidnosti Društva, koja obuhvataju raspoložive neiskorišćene kreditne linije, gotovinu i gotovinske ekvivalente, kao i likvidne potencijale shodno očekivanim novčanim tokovima.

8.4. Upravljanje rizikom kapitala

Cilj upravljanja rizikom kapitala je da Društvo zadrži sposobnost da nastavi da posluje u neograničeno dugom roku, kako bi se vlasnicima Društva obezbedio zadovoljavajući prinos (profit), uz očuvanje adekvatne strukture izvora sredstava, odnosno dobrog kreditnog boniteta.

Iako postoji više kriterijuma na osnovu kojih se mogu izvoditi zaključci o održivosti pretpostavke o dugoročnoj egzistenciji Društva, sigurno da su rentabilno poslovanje, kao i zadovoljavajuća finansijska struktura, jedni od osnovnih kriterijuma.

Najbolji reprezent **rentabilnosti** je *stopa prinosa na prosečan sopstveni kapital*, koja pokazuje koliko Društvo ostvaruje prinosa na jedan dinar prosečno angažovanih sopstvenih sredstava. Pri izračunavanju ovog pokazatelja rentabilnosti, prosečan sopstveni kapital je određen kao aritmetička sredina vrednosti kapitala na početku i na kraju godine.

Pokazatelji rentabilnosti	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Neto dobitak/gubitak	(29,712)	6,054
<i>Prosečan kapital</i>		
Kapital na početku godine	105,197	100,241
Kapital na kraju godine	75,767	105,197
Svega prosečan kapital	90,482	102,719
Stopa prinosa na sopstveni kapital	(0.33)	0.06

Shodno podacima iz tabele, jasno je da se rezultati poslovanja u 2010. i 2011. godini, sa aspekta održivosti kapitala, ne mogu oceniti kao zadovoljavajući, tako da je rizik kapitala izražen.

Adekvatnost finansijske strukture se ogleda u visini i karakteru zaduženosti.

U narednim tabelama su prikazani najznačajniji pokazatelji finansijske strukture Društva, i to:

- udeo pozajmljenih u ukupnim izvorima sredstava, koji pokazuje koliko je jedan dinar sredstava Društva finansiran iz pozajmljenih izvora; i
- udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstava, koji pokazuje koliko je jedan dinar sredstava Društva finansiran iz dugoročnih izvora.

Pokazatelji finansijske strukture	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Obaveze	247,229	330,244
Ukupna sredstva	331,728	443,772
Udeo pozajmljenih u ukupnim izvorima sredstava	0,75	0,74
<i>Dugoročna sredstva</i>		
Kapital	75,767	105,197
Dugoročna rezervisanje i dugoročne obaveze	82,714	151,252
Svega	158,481	256,449
Ukupna sredstva	331,728	443,772
Udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstava	0,48	0,58

Udeo pozajmljenih u ukupnim izvorima sredstava Društva u 2011.godini je na približno istom nivou kao i u 2010. Godini.

U 2011. godini udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstva iznosi 0,48 što znači da Društvo jedan dinar sredstava finansira sa 0,48 dinara iz dugoročnih izvora. Udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstava u 2011.godini beleži smanjenje za 0,1 usled smanjenja ukupnih sredstava s jedne strane i smanjenja dugoročnih izvora, s druge strane.

Racio neto zaduženosti pokazuje koliko je svaki dinar neto zaduženosti Društva pokriven kapitalom Društva.

Pod neto zaduženošću se podrazumeva razlika između:

- ukupnih (dugoročnih i kratkoročnih) finansijskih obaveza Društva (ukupna pasiva umanjena za kapital, dugoročna rezervisanja i odložene poreske obaveze Društva) i
- gotovine i gotovinskih ekvivalenata.

Parametri za izračunavanje racia neto zaduženosti prema ukupnom kapitalu	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Neto zaduženost</i>		
Finansijske obaveze	316,147	424,859
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	22,153	2,390
Svega	293,994	422,469
Kapital	75,767	105,197
RACIO NETO ZADUŽENOSTI PREMA UKUPNOM KAPITALU	3,88	4,01

Analiza racia neto zaduženosti prema ukupnom kapitalu Društva pokazuje da je došlo do smanjenja racia neto zaduženosti prema ukupnom kapitalu u 2011.godini za 0,14 i to usled smanjenja neto zaduženosti Društva za 128,475 hiljada dinara i smanjenja kapitala za 29,430 hiljada dinara. Smanjenje neto zaduženosti je veće od smanjenja kapitala, tako da je racio zaduženosti u 2011. godini smanjen, što je sa aspekta Društva povoljno.

9. BILANS USPEHA

9.1. Prihodi od prodaje

Društvo ostvaruje prihod pružanjem usluga na domaćem i ino tržištu. Struktura prihoda je prikazana u narednoj tabeli.

Struktura prihoda od prodaje	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Prihodi od prodaje povezanim pravnim licima</i>		
Prihodi od prodaje usluga matičnim i zavisnim pravnim licima	508	6,660
Prihodi od prodaje usluga ostalim povezanim pravnim licima	73,011	98,369
Svega	73,519	105,029
<i>Prihodi od prodaje na domaćem tržištu</i>		
Prihodi od prodaje usluga	10,487	4,083
Svega	10,487	4,083
<i>Prihodi od prodaje na inostranom tržištu</i>		
Prihodi od pružanja usluga	26,216	12,067
Svega	26,216	12,067
UKUPNO	110,222	121,179

Najznačajniji kupac Društva je povezano pravno lice Energoprojekt Visokogradnja ad, Beograd. U 2011. godini od ukupnih prihoda od prodaje na Energoprojekt Viskogradnju se odnosi 71,133 hiljada dinara što čini 65% ukupnih prihoda od prodaje..

9.2. Ostali poslovni prihodi

Struktura ostalih poslovnih prihoda	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Prihod od zakupnina	0	80
UKUPNO	80	80

9.3. Troškovi materijala

Struktura troškova materijala	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Troškovi materijala za izradu	24	31
Troškovi ostalog materijala	1,987	2,323
Troškovi goriva i energije	3,799	3,278
UKUPNO	5,810	5,632

9.4. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi

Struktura troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Troškovi zarada</i>		
Troškovi zarada i naknada zarada - bruto	126,323	124,364
Troškovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca	22,802	21,677
Svega	149,125	146,041
Troškovi ugovora o delu, autorskih ugovora, ugovora o privremenim i povremenim poslovima i sl.	5	0
Naknada članovima upravnog i nadzornog odbora	1,935	1,134
Ostali lični rashodi i naknade	41,368	7,493
UKUPNO	192,433	154,668

U okviru **ostalnih ličnih rashoda**, najznačajniji su troškovi Društva po osnovu otpremnina radnika po osnovu tehnološkog viška u iznosu od 19,413 hiljada dinara i po osnovu iznajmljenih radnika u Equatorijalnu Gvineju u iznosu od 15,312 hiljada dinara.

Pored navedenog, u okviru ostalih ličnih rashoda iskazani su i troškovi po osnovu solidarne pomoći, troškovi službenih putovanja, troškovi viza i dr.

9.5. Troškovi amortizacije

Struktura troškova amortizacije	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Amortizacija nematerijalnih ulaganja	1,898	1,471
Amortizacija nekretnina	3,363	3,363
Amortizacija postrojenja i opreme	1,395	1,425
UKUPNO	6,656	6,259

9.6. Troškovi rezervisanja

Struktura troškova rezervisanja	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Troškovi rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	0	1,545
UKUPNO	0	1,545

U 2011. godini Društvo nema dodatne troškove rezervisanja za otpremnine prilikom odlaska u penziju u skladu sa obračunom rezervisanja na dan 31. decembra 2011. godine.

Procena rezervisanja na datum bilansa stanja po osnovu MRS 19 (za otpremnine prilikom odlaska u penziju), kao i po osnovu MRS 37 (ostala dugoročna rezervisanja po osnovu sudskih sporova), detaljnije je objašnjena u Napomeni 11.12.

9.7. Troškovi proizvodnih usluga

Struktura troškova proizvodnih usluga	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Troškovi usluga na izradi učinaka	9,861	5,092
Troškovi transportnih usluga	1,219	1,060
Troškovi investicionog i tekućeg održavanja	1,816	5.960
Troškovi reklame i propagande	117	101
Troškovi ostalih usluga	4,768	5,203
UKUPNO	17,781	17,416

Troškovi usluga na izradi učinaka u 2011. godine iznose 9,861 hiljada dinara, od čega se najveći deo odnosi na troškove naknada po autorskim ugovorima i troškovi kooptantskih usluga. U pitanju su troškovi angažovanja fizičkih lica, koje zastupa agencija Proautor d.o.o., Beograd, na izradi idejnih rešenja, projektne dokumentacije i slično, a na projektima na kojima je Društvo angažovano. Kooperativne usluge se odnose na usluge pružene od strane dobavljača Cepting Centar za projektovanje i inženjering doo, Beograd a vezano za projekat zaštite od požara za objekat Ambasade i konzulata Republike Turske i projekat zaštite od požara za Hotelski kompleks Aktau.

U okviru **troškova transportnih usluga**, pored troškova transportnih usluga u zemlji i inostranstvu, iskazani su i troškovi fiksnih telefona, troškovi mobilnih telefona i dr.

Troškovi investicionog i tekućeg održavanja se prvenstveno odnosi na tekuće održavanje i to: opreme (u 2011. godini 512 hiljada RSD; u 2010. godini 1.241 hiljada RSD) i zgrade (u 2011. godini 1.304 hiljada RSD; u 2010. godini 4.708 hiljada RSD).

U okviru **troškova ostalih usluga** najznačajniji deo se odnosi na komunalne usluge u koje spadaju troškovi grejanja, vode, čišćenja i dr. (u 2011. godini 4.767 hiljada RSD; u 2010. godini 5.203 hiljada RSD).

9.8. Nematerijalni troškovi

Struktura nematerijalnih troškova	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Troškovi neproizvodnih usluga	2,339	13,402
Troškovi reprezentacije	462	438
Troškovi premija osiguranja	393	371
Troškovi platnog prometa i bankarskih usluga	1,125	595
Troškovi članarina	563	559
Troškovi poreza	4,927	5,413
Ostali nematerijalni troškovi	6,190	976
UKUPNO	15,999	21,754

U okviru **troškova neproizvodnih usluga** iskazani su troškovi: stručnog usavršavanja zaposlenih, zdravstvenih usluga, advokatskih usluga, konsalting usluga, revizije godišnjih računa i dr.

Troškovi reprezentacije se odnose na ugostiteljske usluge, poklone poslovnim partnerima, troškove reklamnih uzoraka i dr.

Najznačajniji deo **troškova premije osiguranja** se odnosi na troškove osiguranja imovine i lica (u 2011. godini.393 hiljada RSD; u 2010. godini 371 hiljada RSD)

Od ukupno iskazanih **troškova platnog prometa i bankarskih usluga**: na troškove platnog prometa se odnosi u 2011. godini.1.121 hiljada RSD (u 2010. godini 590 hiljada RSD).

Troškovi članarina se gotovo u celokupnom iznosu odnose na članarine Komorama (Privredna komora Srbije i Privredna komora grada Beograda), koje predstavljaju obavezu na isplaćene plate zaposlenih.

U okviru **troškova poreza** iskazani su troškovi: poreza na imovinu, naknada za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta, poreza na upotrebu mobilnih telefona i dr. Najznačajniji deo ovih troškova se odnosi na porez na imovinu (u 2011. godini.1.011 hiljada RSD; u 2010. godini 1.030 hiljada RSD).

Ostali nematerijalni troškovi se odnose na: takse (administrativne, sudske i dr.), troškove stručne literature, troškove oglasa i tendera i sl.

9.9. Finansijski prihodi

Struktura finansijskih prihoda	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Prihodi od kamata</i>		
Prihodi od kamate po drugim osnovama	74	1,339
Svega	74	1,339
<i>Pozitivne kursne razlike</i>		
Pozitivne kursne razlike iz odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	7,330	1,431
Pozitivne kursne razlike iz odnosa sa ostalim povezanim pravnim licima	2,807	10,315
Pozitivne kursne razlike po drugim osnovama	1,440	3,019
Svega	11,577	14,765
Prihodi od efekata valutne klauzule	25	9
Učešća u dobitku zavisnih pravnih lica	500	0
UKUPNO	12,176	16,113

9.10. Finansijski rashodi

Struktura finansijskih rashoda	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Rashodi kamata</i>		
Rashodi od kamate iz odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	7,807	22,241
Rashodi od kamate iz odnosa sa ostalim povezanim pravnim licima	484	3,180
Rashodi od kamate po drugim osnovama	12,125	11,741
Svega	20,416	37,162

<i>Negativne kursne razlike</i>		
Negativne kursne razlike iz odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	6,065	22,239
Negativne kursne razlike iz odnosa sa ostalim povezanim pravnim licima	8,490	3,180
Negativne kursne razlike po drugim osnovama	2,512	1,869
Svega	17,067	27,288
Rashodi od efekata valutne klauzule	0	847
UKUPNO	37,483	39,878

9.11. Ostali prihodi

Struktura ostalih prihoda	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Ostali prihodi</i>		
Dobici od prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti	1,426	28
Naplaćena otpisana potraživanja	0	3,755
Prihodi od smanjenja obaveza	129,235	112,467
Prihodi po osnovu efekata ugovorene zaštite od rizika	8	35
Ostali nepomenuti prihodi	1	28
Svega	130,670	116,313
UKUPNO OSTALI PRIHODI	130,670	116,313

Prihodi od smanjenja obaveza se odnose na otpis potraživanja matičnog društva Energopojekt Holding po osnovu kratkoročnih i dugoročnih obaveza Društva.

Dobici od prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti nastali su usled prodaje akcija Hipotekarne banke Podgorica i akcija Hotela Bela Ladja.

9.12. Ostali rashodi

Struktura ostalih rashoda	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Ostali rashodi</i>		
Gubici od prodaje i rashodovanja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme	55	0
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	0	234
Ostali nepomenuti rashodi	6133	1224
Svega	6188	1458
<i>Rashodi po osnovu obezvređenja imovine</i>		
Dugoročnih finansijskih plasmana i drugih hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju	6	0
Svega	6	0
UKUPNO OSTALI RASHODI I RASHODI OD USKLAĐIVANJA VREDNOSTI IMOVINE	460	1458
UKUPNO	6194	1458

Najznačajniji deo **ostalih nepomenutih rashoda** se odnosi na usaglasenje sa EP Visokogradnja fakture za popravku krova 5.734 hiljade RSD iz ranijih g. i trosak Predstavnistva Moskva; manje refundirana bolovanja (u 2011. godini 399 hiljada RSD, a u 2010. godini 194 hiljada RSD).

9.13. Dobitak pre oporezivanja

Struktura bruto rezultata	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Poslovni prihodi i rashodi</i>		
Poslovni prihodi	110,222	121,259
Poslovni rashodi	238,679	207,274
Poslovni rezultat	(128,457)	(86,015)
<i>Finansijski prihodi i rashodi</i>		
Finansijski prihodi	12,176	16,113
Finansijski rashodi	37,483	39,878
Finansijski rezultat	(25,307)	(23,765)
<i>Ostali prihodi i rashodi</i>		
Ostali prihodi	130,670	116,313
Ostali rashodi	6,194	1,458
Rezultat ostalih prihoda i rashoda	124,476	114,855
<i>Efekti poslovanja koje se obustavlja, promene računovodstvene politike i korekcije grešaka iz ranijeg perioda</i>		
Rashod		0
Neto efekat		0
<i>Ukupan bruto rezultat</i>		
UKUPNI PRIHODI	253,068	253,685
UKUPNI RASHODI	282,356	248,610
DOBITAK/GUBITAK PRE OPOREZIVANJA	(29,288)	5,075

9.14. Porez na dobitak i neto dobitak

Struktura obračuna poreza na dobitak i neto dobitak	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Dobitak/gubitak pre oporezivanja	(29,309)	6,227
Usklađivanje i korekcija prihoda/rashoda u poreskom bilansu	15,674	3,676
Kapitalni dobici/gubici iskazani u bilansu uspeha	1,426	0
Oporeziva dobit	(12,209)	9,903
Kapitalni dobici/gubici obračunati u skladu sa zakonom	1,426	0
Poreska osnovica	1,426	9,903
Obračunati porez (10% od poreske osnovice)	142	0
Ukupna umanjenje obračunatog poreza	0	9,903
Obračunati porez po umanjenju	142	0
Dobitak/gubitak pre oporezivanja	(29,309)	0
Poreski rashod perioda	403	173
Odloženi poreski rashod/prihod perioda	403	173

Neto dobitak/gubitak	(29,712)	6,054
-----------------------------	-----------------	--------------

Kapitalni dobitak je nastao po osnovu prodaje akcija hipotekarne banke Podgorica i akcija Hotela Bela Ladja u ukupnom iznosu 1.426 hiljada dinara.

Umanjenje obračunatog poreza (50% oporezive osnovice) je posledica poreskog kredita za ulaganja u osnovna sredstva u ranijem periodu. Neiskorišćeni deo poreskog kredita koji se može iskoristiti za umanjena poreza na dobit u narednom periodu iznosi: na kraju 2011. godine 2,727 hiljada RSD, dok je na kraju 2010. godine iznosio 2,727 hiljada RSD.

9.15. Neto dobitak/gubitak po akciji

<i>Pokazatelj</i>	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Neto dobitak (gubitak) u 000 dinarima	(29,712)	6,054
Prosečan broj akcija tokom godine	67,263	67,263
Neto dobitak/gubitak po akciji u dinarima	(0,44)	0,09

10. BILANS STANJA

10.1. Nematerijalna ulaganja

Struktura i promena stanja nemat. Ulaganja	<i>u 000 dinara</i>			
	Nemat. ulaganja u pripremi	Koncesije patenti i sl	Ostala nemater. ulaganja	Ukupno
<i>Nabavna vrednost</i>				
Početno stanje (1.1.2011.)	1,196	90	9,935	11,221
Korekcije početnog Stanja	0	0	0	0
Nove nabavke u toku godine	0	0	4,220	4,220
Prenos sa jednog oblika na drugi	0	0	0	0
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0
Otuđivanje, rashodovanje i dr.	0	0	0	0
Krajnje stanje (31.12.2011.)	1,196	90	13,555	15,441
<i>Ispravka vrednosti</i>				
Početno stanje (01.1.2011.)	0	90	7,912	8,002
Korekcije početnog Stanja	0	0	0	0
Amortizacija za 2011. godinu	0	0	1,899	1,899
Prenos sa jednog	0	0	0	0

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

oblika na drugi				
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0
Otuđivanje, rashodovanje i dr.	0	0	0	0
Krajnje stanje (31.12.2011.)	1,196	90	9,811	9,901
<i>Sadašnja (neotpisana) vrednost</i>				
Stanje 1.1.2011.	1,196	0	2,023	3,219
Stanje 31.12.2011.	1,196	0	4,344	5,540

U toku 2011. godine nabavke se odnose na licencu autocad 2011 Multi Lang i Softver za racunarsku opremu (windows server CAL 2008, Win Wista Bsness ALNG).

10.2. Nekretnine, postrojenja i oprema

Struktura i promena stanja nekretnina, postrojenja i opreme	<i>u 000 dinara</i>					UKUPNO
	Investiciona nekretnina	Građ. Objekti	Postrojenja i oprema	Nekret., postr. i oprema u pripremi	Avansi za neekret., postr. i opremu	
<i>Nabavna vrednost</i>						
Početno stanje (1.1.2011.)	60,639	258,680	39,882	0	0	359,201
Korekcije početnog Stanja-kursna r.	0	0	0	0	0	0
Nove nabavke u toku godine	0	0	632	0	0	632
Prenos sa jednog oblika na drugi	0	0	0	0	0	0
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0	0	0
Otuđivanje, rashodovanje i dr.	0	0	0	0	0	0
Krajnje stanje (31.12.2011.)	60,639	258,680	40,514	0	0	359,833
<i>Ispravka vrednosti</i>						
Početno stanje (01.1.2011.)	0	66,453	36,988	0	0	103,441
Korekcije početnog stanja	0	0	0	0	0	0
Amortizacija za 2011. godinu	0	3,363	859	0	0	4,222
Prenos sa jednog oblika na drugi	0	0	0	0	0	0
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0	0	0
Otuđivanje,	0	0	0	0	0	0

rashodovanje i dr.						
Krajnje stanje (31.12.2011.)	0	69,816	37,847	0	0	107,663
<i>Sadašnja (neotpisana) vrednost</i>						
Početno stanje 1.1.2011.	60,639	192,227	2,894	0	0	255,760
Krajnje stanje 31.12.2011.	60,639	188,864	2,667	0	0	252,170

Na dan 31. decembra 2011. godine ukupna nabavna vrednost osnovnih sredstava Društva koja su u celosti otpisana iznosi 35,930 hiljada dinara.

10.3. Investicione nekretnine

Promena stanja investicionih nekretnina	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Revalorizovana vrednost</i>		
Početno stanje (01. januara)	60,639	60,639
Krajnje stanje (31. decembra)	60,639	60,639

Fer vrednost investicionih nekretnina na dan 31. decembra 2011. godine je iznosila 60,639 hiljada RSD. Procena je izvršena od strane nezavisnog procenitelja koji ima priznate i relevantne stručne kvalifikacije i nedavno iskustvo sa lokacijama i kategorijom investicione nekretnine koju je procenjivao. Procena vrednosti je vršena na osnovu brojnih faktora, kao što su: postojeći uslovi rentiranja, procena tržišnih uslova i procena stopa kapitalizacije korišćenjem uporednih tržišnih podataka, tamo gde je to moguće. Usled trenutnog stanja na tržištu nekretnina, i smanjenog broja kupoprodajnih transakcija u odnosu na ranije godine, prouzrokovanih ekonomskom krizom, procenitelji su u povećanoj meri koristili svoje poznavanje tržišta i profesionalno rasuđivanje, te se nisu oslanjali samo na rezultate uporedivih transakcija koje su se desile u prošlosti.

10.4. Dugoročni finansijski plasmani

Struktura dugoročnih finansijskih plasmana	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Učešće u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica</i>		
Energoprojekt Garant	0	400
Svega	0	400
<i>Učešće u kapitalu ostalih pravnih lica i druge H.o.V. namenjene prodaji</i>		
Hipotekarna Banka Podgorica	0	3,798
Hotel Bela Ladja	0	624
Svega	0	4,422
UKUPNO	0	4,822
<i>Ostali dugoročni finansijski plasmani</i>		
Dugoročni stambeni krediti dati zaposlenima	125	617
Svega	125	617
UKUPNO	125	5,439

Dugoročni stambeni krediti dati zaposlenima potiču pre 1992. godine. Rata se povećava ukoliko raste cena na malo (7% u 2011. godini, odnosno 6% u 2010. godini.)

10.5. Zalihe i dati avansi

Struktura zaliha i Datih avansa	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Dati avansi	4	7
Minus: ispravka vrednosti	0	0
UKUPNO	4	7

10.6. Kratkoročna potraživanja

Struktura kratkoročnih potraživanja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Potraživanja po osnovu prodaje</i>		
Kupci – ostala povezana pravna lica	28,178	157,502
Kupci u zemlji	12,842	9,375
Kupci u inostranstvu	2,224	2,837
Minus: Ispravka vrednosti	0	0
Svega	43,244	169,714
<i>Potraživanja iz specifičnih poslova</i>		
Ostala potraživanja iz specifičnih poslova	0	294
Minus: Ispravka vrednosti	0	0
Svega	0	294
<i>Druga potraživanja</i>		
Potraživanja za kamatu i dividende	68	0
Potraživanja od zaposlenih	0	577
Potraživanja za više plaćen porez na dobit	182	182
Ostala potraživanja iz poslovanja	7,898	7,738
Minus: Ispravka vrednosti	(6,486)	(6,807)
Svega	1,661	1,690
UKUPNO	44,906	171,698

10.8. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Struktura gotovine i gotovinskih ekvivalenata	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Tekući računi (dinarski)	3,592	181
Tekući računi (devizni)	1,565	2,218
Kratkoročno oročeni depoziti i akreditivi	17,000	0
UKUPNO	22,157	2,399

U okviru **tekućih dinarskih i deviznih računa** Društva iskazan su sredstva:

- u poslovnim bankama u zemlji (na dinarskim računima Banka Intesa, Alpha Bank, Komercijalna banka).
- na deviznim računima (Banka Intesa)

Kratkoročno oročeni depoziti u iznosu od 17,000 hiljada dinara odnose se na oročena sredstva kod Banka Intesa ad, Beograd po ugovoru od dana 16. decembra 2011. godine. Sredstva su oročena na period od 31 dan . Kamatna stopa na oročena sredstva iznosi 9,9% na godišnjem nivou.

10.9. Porez na dodatu vrednost i aktivna vremenska razgraničenja

Struktura poreza na dodatu vrednosti i aktivnih vremenskih razgraničenja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Porez na dodatu vrednost	3,653	2,487
Unapred plaćeni troškovi	0	5
Razgraničeni porez na dodatu vrednost	437	27
Potraživanja za nefakturisani prihod	2,628	2,628
Ostala aktivna vremenska razgraničenja	460	500
UKUPNO	7,178	5,647

Razgraničeni PDV obuhvata iskazan PDV u primljenim fakturama koje se odnose na tu godinu, a pravo na odbitak prethodnog poreza nastaje u narednom obračunskom periodu, iz razloga što su ulazne fakture stigle nakon sastavljanja poreske prijave za decembar te godine.

10.10. PROMENE NA KAPITALU

OPIS	Osnovni kapital	Ostali kapital	Emisiona preniija	Rezerve	Revalorizaci-one rezerve	Nerealizovani dobitci/gubici po osnovu HoV	Neraspoređeni dobitak	Gubitak do visine kapitala	Otkupljene sopstvene akcije	Ukupno
Stanje na dan 31.12.2010.godine	41,030		22	5,156	50,230	(279)	9,038	(1,152)	-	104,045
Ispravka greške i promena računovodstvene politike	-			-	-					-
Korigovano početno stanje	41,030		22	5,156	50,230	(279)	9,038	(1,152)		104,045
Povećanje osnovnog kapitala	-				126	279	1,278	(29,712)		(28,029)
Smanjenja osnovnog kapitala	-				(1,380)			120		(1,260)
Neto dobitak tekućeg perioda	-									-
Raspodela dobiti	-									-
Prodaja / (sticanje) sopstvenih akcija	-									-
Korekcija dobitka po osnovu poreza na dobit za 2011.godinu	-									-
Stanje 31.12.2011.godine	41,030	0	22	5,156	48,976	-	10,316	(30,744)	-	74,756

10.11. Osnovni kapital

Struktura kapitala	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Osnovni kapital</i>		
Osnovni kapital	41,030	41,030
Ostali osnovni kapital	33,726	63,015
UKUPNO	74,756	104,045

10.12. Rezerve

Rezerve obuhvataju sledeće oblike rezervi:

Struktura rezervi	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Emisiona premija	22	22
Zakonske rezerve	5,156	5,156
UKUPNO	5,178	5,178

Emisiona premija predstavlja pozitivnu razliku između postignute prodajne vrednosti akcija i njihove nominalne vrednosti.

Zakonske rezerve su obavezno formirane do 2004. godine, tako što se svake godine iz dobitka unosilo najmanje 5%, dok rezerve ne dostignu najmanje 10% osnovnog kapitala.

Opštim aktom Društva utvrđene su statutarne rezerve o čijoj visini odlučuje Skupština akcionara Društva na predlog Upravnog odbora, a koje ne mogu biti manje od 5% ostvarenog neto dobitka.

10.13. Revalorizacione rezerve, nerealizovani dobitci i gubici po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju

Struktura revalorizacionih rezervi, nerealizovanih dobitaka/gubitaka po osnovu hartija od vrednosti	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Revalorizacione rezerve	48,976	50,230
Nerealizovani dobitci od HoV raspoloživih za prodaju	0	153
Nerealizovani gubici od HoV raspoloživih za prodaju	0	(432)
UKUPNO	48,976	49,951

Promene na revalorizacionim rezervama odnose se na usklađivanje vrednosti hartija od vrednosti koje se nalaze u portfoliju hartija od vrednosti Društva, sa njihovom fer vrednošću na sekundarnom tržištu hartija od vrednosti na dan sastavljanja finansijskih izveštaja.

10.14. Neraspoređeni dobitak / gubitak

Stanje i promena stanja **neraspoređenog dobitka** je prikazana u narednoj tabeli.

Stanje i promena stanja neraspoređenog dobitka	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Stanje na dan 01.01.	9,038	690
Korekcija dobitka po osnovu primene MRS 12	1,278	1,257
Ostalo	0	864
Dobit tekuće godine	0	6,227
Neraspoređeni dobitak na dan 31. decembra	10,316	9,038
Gubitak na dan 31. decembra	(30,744)	1,152

U toku 2012. godine Upravni odbor će razmatrati mogućnost eventualnog pokrića ostvarenog gubitka iz neraspoređenog dobitka ranijih godina.

10.15. Dugoročna rezervisanja

Struktura dugoročnih rezervisanja	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Rezervisanje po osnovu sudskih sporova u skladu sa MRS 37	0	0
Rezervisanje za naknade i druge beneficije zaposlenih	6,849	10,582
UKUPNO	6,849	10,582

Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih (rezervisanja za nedospele otpremnine prilikom odlaska u penziju), su iskazana na osnovu aktuarskog obračuna stručnog tima iz sistema Energoprojekt.

Prilikom projekcija obračuna rezervisanja po MRS 19 korišćen je deduktivni pristup, odnosno sva preduzeća iz sistema Energoprojekt su posmatrana kao celina, i na osnovu opštih pravilnosti, i korišćenjem broja radnika „kao ključa“, izvršena je alokacija na konkretne privredne subjekte. Uzevši u obzir da su sva zavisna preduzeća u većinskom vlasništvu istog privrednog subjekta, primenjeni pristup je objektivn i rezultati projekcija se mogu uvažiti kao očekivani.

Smanjenje iznosa rezervisanja sistema Energoprojekt po osnovu sadašnje vrednosti otpremnina (za 13,07%), u bilansu stanja na dan 31.12.2011. godine u odnosu na dan 31.12.2010. godine je posledica promene više faktora od kojih:

- s jedne strane, promena pojedinih faktora utiče na povećanje iznosa rezervisanja (povećanje očekivanog iznosa prosečne otpremnine za 7,39%); a
- s druge strane strane, promena pojedinih faktora utiče na snižavanje iznosa rezervisanja (pre svega, stupanje na snagu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju kojima se, tokom „prelaznog perioda“, povećava broj potrebnih godina staža za odlazak u penziju zaposlenih ženskog pola; a na snižavanje iznosa rezervisanja utiče i smanjenje ukupog broja zaposlenih za 11,05%, povećanje realne diskontne stope za 0,5%, snižavanje prosečnih godina staža provedenih u Preduzeću za 4,33% i povećanje neoporezivog iznosa otpremnina prilikom redovnog odlaska u penziju).

Pored navedenog, promena u strukturi rezervisanja po konkretnim preduzećima je rezultat promene alikvotnog dela učešća broja zaposlenih u pojedinim preduzećima u ukupnom broju zaposlenih u celom sistemu Energoprojekt.

Postupak projekcije rezervisanja, uvažavanjem relevantnih odredbi MRS 19, obavljao se u više sledećih koraka:

- *prvo, shodno polu, ukupnim godinama staža radnika i godinama staža u Društvu: uvažavanjem očekivane godišnje stope fluktuacije i mortaliteta (procenjena godišnja stopa fluktuacije i mortaliteta), procenjen je broj zaposlenih koji će iskoristiti pravo na otpremninu, kao i period kada će navedene naknade zaposleni primiti;*
- *drugo, uvažavajući odredbe Kolektivnog ugovora Društva, procenjena je visina otpremnine za svaku godinu staža, koje su bile aktuelne na datum bilansa stanja; i*
- *treće, svođenje na sadašnju vrednost očekivanih odliva za otpremnine vršena je primenom diskontnog faktora, koji predstavlja količnik diskonte stope i očekivanog rasta zarada.*

Otpremnine prilikom odlaska u penziju se u Preduzeću isplaćuju na osnovu člana 48 Kolektivnog ugovora, po kome je Poslodavac dužan da zaposlenom isplati otpremninu pri odlasku u penziju u visini: 1) njegove trostruke neto zarade isplaćene za mesec koji prethodi mesecu odlaska u penziju, 2) trostrukog iznosa neto prosečne zarade kod Poslodavca u mesecu koji prethodi mesecu odlaska u penziju, 3) u iznosu utvrčenom zakonom; u zavisnosti koji je od navedenih iznosa najpovoljniji za zaposlenog.

Prilikom diskontovanja uvažene su sledeće pretpostavke:

- *očekivani godišnji rast zarada u Društvu od 7,5% i*
- *diskontna stopa od 10%.*

U paragrafu 78, MRS 19, kao i u paragrafu BC 33 u okviru Osnova za zaključivanje MRS 19, se eksplicitno navodi da stopa koja se koristi za diskontovanje treba da bude određena u skladu sa tržišnim prinosima na datum Bilansa stanja za visoko kvalitetne korporativne obveznice. U zemljama gde ne postoji razvijeno tržište za ovakve obveznice treba koristiti tržišne prinose (na datum Bilansa stanja) državnih obveznica. Valuta i rok obveznica treba da budu u skladu sa valutom i procenjenim rokom obaveza za primanja po prestanku zaposlenja.

Kako je finansijsko tržište u Srbiji nedovoljno razvijeno, najrealnije je kao reper za određivanje diskontne stope na datum bilansa stanja koristiti realni godišnji prinos koji se ostvaruje kupovinom državnih obveznica (obveznice stare devizne štednje) čiji je garant Republika Srbija. Obzirom na nominalni godišnji prinos državnih obveznica, projektovanu inflaciju u zemljama EURO zone i pretpostavku da se devizni kurs formira na bazi modela teorije pariteta kupovne snage (pod pretpostavkom da u trenutnom kursu nema izraženih dispariteta, projektovana godišnja devalvacija je uslovljena razlikom između projektovane godišnje inflacije u Srbiji i u zemljama EURO zone), realni godišnji prinos repernih hartija od vrednosti je oko 4,5%, odnosno pri projektovanoj nominalnoj inflaciji u Srbiji od 5,5%, nominalni godišnji prinos je oko 10%. Kako je rok dospeća repernih hartija od vrednosti kraći od prosečnog procenjeg roka dospeća primanja koja su predmet ovog obračuna, pri određivanju diskontne stope kompariran je prinos na dugoročne (petnaestogodišnje) državne zapise (T-bills) emitovane na primarnom tržištu od strane Ministarstva finansija Republike Srbije, Uprave za trezor u EUR (sa aukcije održane 01.06.2011. godine) i prinos na obveznice stare devizne štednje koji je u tom mom momentu bio aktuelan na sekundarnom tržištu. Time su ispunjeni zahtevi iz paragrafa 81, MRS 19.

Godišnja diskontna stopa i godišnji rast zarada zavise od stope inflacije.

“Odlukom o utvrđivanju programa monetarne politike Narodne banke Srbije”, koja je stupila na snagu 01.01.2012. godine, utvrđen je Program Monetarne politike Narodne banke Srbije u 2012. godini. Programom je, pored ostalog, utvrđena ciljna stopa inflacije za 2012. godinu (kraj 2012. godine u odnosu na kraj 2011. godine) od 4%, sa dozvoljenim odstupanjem (pozitivnim i negativnim) od 1,5 procentnih poena. Kako je inflacija u 2011. godini za više od 1,5% prekoračila ciljanu inflaciju (uvećanu za dozvoljeno odstupanje), najrealnije je inflaciju za narednu godinu, u dozvoljenim okvirima predviđenim Programom, planirati uz maksimalno dozvoljeno odstupanje (+1,5%).

Dakle, rezervisanje će se proceniti shodno planiranoj godišnjoj inflaciji od 5,5%.

Iz navedenog sledi da je u Preduzeću planiran dugoročni godišnji rast realnih zarada od 2% (primenjen i na rezervisanja prethodnih godina), a da je dugoročna godišnja realna diskontna stopa planirana na nivou od 4,5%.

Ako bi u budućnosti došlo do pada stope inflacije, primenjena logika rezultirala bi snižavanju nominalnih zarada, ali takođe i diskontne stope (koja je dominantno opredeljena stopom inflacije), tako da ta promena ne bi dovela do promene rezultata prezentiranih u ovom materijalu. Primenjen metodološki postupak, koji za rezultantu ima dugoročno planiran godišnji rast zarada u Preduzeću od 7,5% i dugoročnu godišnju diskontnu stopu od 10%, pretpostavlja istu inflaciju u celom budućem periodu. Ova pretpostavka je i zahtevana paragrafom 75, MRS 19.

10.16. Ostale dugoročne obaveze

Struktura dugoročnih obaveza	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Obaveze prema matičnim i zavisnim pravnim licima	75,865	140,670
UKUPNO	75,865	140,670

Dugoročan kredit je dobijen od maticnog preduzeca Energopojekt Holding na rok od 5 godina.

10.17. Kratkoročne finansijske obaveze

Struktura kratkoročnih finansijskih obaveza	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Kratkoročni krediti od matičnih i zavisnih pravnih lica	0	41,334
Kratkoročni krediti od ostalih povezanih pravnih lica	5,700	5,700
Kratkoročni krediti u zemlji-Banka Intesa	50,004	49,265
UKUPNO	55,704	96,299

Detaljnije informacije o obavezama po **kratkoročnim kreditima** su prikazane u narednoj tabeli.

<i>Banka</i>	<i>Val</i>	<i>Datum odobrenja</i>	<i>Datum dospeća</i>	<i>Godišnja kamatna stopa</i>	<i>Način otplate</i>	<i>Preostali dug u 000 RSD</i>	<i>Obezbeđenje</i>
Banka Intesa	RSD	12.10.2011.	12.10.2012.	Belibor 3M + 2.25% godišnje	3 meseca grejs period, otplata potom na 9 mesecnih rata	50.000	Jemsto EP Holdinga Jemstvo EP Visokogradnja
UKUPNO						50.000	

10.18. Obaveze iz poslovanja

Struktura obaveza iz poslovanja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Primljeni avansi, depoziti i kaucije	27,553	25,654
Dobavljači – ostala povezana pravna lica	7,330	1074
Dobavljači u zemlji	6,985	2,796
Dobavljači u inostranstvu	314	128
Obaveze iz specifičnih poslova	24,982	25,157
UKUPNO	67,164	54,809

Obaveze prema dobavljačima ne sadrže kamatu i imaju valutu plaćanja koja se kreće u rasponu od 3 do 30 dana.

Rukovodstvo Društva smatra da iskazana vrednost obaveza iz poslovanja odražava njihovu fer vrednost na dan bilansa stanja.

10.19 Ostale kratkoročne obaveze

Struktura kratkoročnih obaveza i pasivna vremenska razgraničenja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Obaveze po osnovu zarada i naknada zarada - bruto	20,551	15,570
Obaveze po osnovu kamata i troškova finansiranja	1,491	10,006
Obaveze za dividende/učešće u dobitku	148	148
Obaveze prema zaposlenima	19,326	1,239
Obaveze prema članovima upravnog i nadzornog odbora	112	66
Ostale obaveze	290	2,031
UKUPNO	41,918	29,060

Obaveze po osnovu zarada i ostale nepomenute obaveze se najvećim delom odnose na obaveze (neto, porezi i doprinosi, obaveze Komorama) za decembarsku zaradu, koja je u Društvu isplaćena u januaru naredne godine.

Ostale obaveze se najvećim delom odnose na otpremnine zaposlenima koji su po čl.61 Kolektivnog Ugovora proglašeni tehnološkim viškom.

Rukovodstvo Društva smatra da iskazana vrednost ostalih kratkoročnih obaveza odgovara njihovoj fer vrednosti na dan bilansa stanja.

10.20. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost, ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja

Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost, ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost i ostalih javnih prihoda</i>		
Ostale obaveze za poreze, doprinose i druge dažbine	1,092	373
Svega	1,092	373
UKUPNO	1,092	373

10.21. Odložene poreske obaveze i odložena poreska sredstva

Odložene poreske obaveze i odložena poreska sredstva	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Odložene poreske obaveze	8,732	8,331
Neto poreska sredstva/obaveze	8,732	8,331

Odložene poreske obaveze koje su iskazane na dan 31. decembra se odnose na *oporezive privremene razlike* između knjigovodstvene vrednosti sredstava koja podležu amortizaciji i njihove poreske osnovice. Naime, usled različitih odredbi na bazi kojih se u Društvu određuje računovodstvena amortizacija (shodno odredbama profesionalne regulative; MRS i MSFI i dr.) i odredbi kojima se određuje poreska amortizacija (Shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica), Društvo će u budućem periodu platiti veći porez na dobitak nego što bi platilo da mu se sa aspekta poreskog zakonodavstva prizna stvarno iskazana knjigovodstvena amortizacija. Iz navedenog razloga, Društvo priznaje odloženu poresku obavezu, koja predstavlja porez na dobitak koji će biti plativ kada Društvo „povrati“ knjigovodstvenu vrednost sredstava.

Iznos odloženih poreskih obaveza izračunat je množenjem visine oporezive privremene razlike na kraju godine sa stopom poreza na dobit Društva (10%).

Stanje i promena stanja odloženih poreskih obaveza je prikazana u narednoj tabeli.

Stanje i promena stanja odloženih poreskih sredstava (obaveza)	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Stanje odloženih poreskih obaveza na kraju prethodne godine	8,331	8,504
Stanje odloženih poreskih obaveza na kraju tekuće godine	8,732	8,331
ODLOŽENI PORESKI PRIHODI (RASHODI) PERIODA	(403)	(173)

Odloženi poreski rashod perioda je priznat na teret rezultata (gubitka) Društva u godini kada je ustanovljeno povećanje stanja odloženih poreskih obaveza.

U obrascu PK 1, pod nazivom „Poreski kredit za ulaganja u osnovna sredstva“, Društvo je u 2011. godini prikazalo iznos od 2.727 hiljada dinara (u 2010. godini 2.727 hiljada dinara), kao neiskorišćeni deo poreskog kredita Društva, koji se kao potencijal prenosi na račun poreza na dobit iz budućih obračunskih perioda.

Godina nastanka poreskog kredita, kao i godina kada ističe mogućnost da Društvo koristi poreski kredit za ulaganja u osnovna sredstva, prikazana je u narednoj tabeli.

<i>Godina nastanka poreskog kredita</i>	<i>Godina isteka poreskog kredita</i>	<i>u 000 dinara</i>	
		<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
2006.	2016.	2,727	2,727
UKUPNO		2,727	2,727

10.22. Usaglašavanje potraživanja i obaveza

Društvo je izvršilo **usaglašavanje potraživanja** sa domaćim i inostranim kupcima sa stanjem na dan 31.12.2011. godine .

Od ukupno 8 *domaćih kupaca*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 12,842 hiljade RSD, usaglašeno je 1,545 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

Od ukupno 5 *inostranih kupaca*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 2,224 hiljada RSD, usaglašeno je 0 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

U narednoj tabeli prikazani su iznosi potraživanja od domaćih i inostranih kupaca koji nisu odgovorili na poslate Izvode otvorenih stavki.

<i>Kupci koji nisu odgovorili na poslate izvode otvorenih stavki</i>	<i>u 000 dinara</i>
<i>Domaći Kupci</i>	
Gradjevniska direkcija Srbije	9,021
Telekom Srbije ad, Beograd	2,172
Komercijalna banka ad, Beograd	55
THREE S GROUP	50

Svega	11,298
<i>Inostrani kupci</i>	
Opština Herceg Novi	1,337
Combiance BV (Embassy of Trukey)	563
Immotec Gvineja	212
EMBASSY OF PAKISTAN	112
Svega	2,224
UKUPNO	13,522

Društvo je izvršilo **usaglašavanje obaveza** sa domaćim i inostranim kupcima sa stanjem:

- sa stanjem na dan 31.12.2011. godine.

Od ukupno primljenih 7 Izvoda otvorenih stavki od *domaćih dobavljača*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 5,119 hiljada RSD, usaglašeno je 5,119 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

Od ukupno primljenih 0 Izvoda otvorenih stavki od *inostranih dobavljača*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 0 hiljada RSD, usaglašeno je 0 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

10.23. Vanbilansna aktiva i vanbilansna pasiva

Shodno zakonskim odredbama (Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike), Društvo je u svojim finansijskim izveštajima iskazalo vanbilansnu aktivu i vanbilansne pasivu. Stavke iskazane u okviru vanbilansne aktive i vanbilansne pasive, a koje su prikazane u narednoj tabeli, ne predstavljaju sredstva ni obaveze Društva, već prvenstveno služe u kontekstu informativne uloge korisnika finansijskih izveštaja.

Struktura vanbilansne aktive i pasive	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Primljene garancije, avali i druga jemstva</i>		
Primljene jemstva –Energoprojekt Holding , Energopojekt Visokogradnja	50,000	50,000
Svega	50,000	50,000
UKUPNO	50,000	50,000

Kao instrument obezbeđenja kredita za likvidnost po osnovu ugovora sa Banka Intesa ad, Beograd od 12.10.2011. godine u iznosu od 50,000 hiljada dinara, zaključen je Ugovor o pristupanju duga broj 0308267.3-1 sa povezanim licima Energoprojekt Holding i Ugovor o pristupanju duga broj 0308267.3-2 sa povezanim društvom Energoprojekt Viskogradnja.

11. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM STRANAMA

Shodno zahtevima iz MRS 24 - Obelodanjivanja povezanih strana, u nastavku je izvršeno obelodanjivanje odnosa, transakcija i dr.; između Društva i povezanih strana. Povezanim stranama se, sa aspekta Društva, smatra: **zavisna društva i ključno rukovodeće osoblje** (ona lica koja imaju ovlašćenja i odgovornost za planiranje, usmeravanje i kontrolisanje aktivnosti entiteta,

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

direktno ili indirektno, uključujući i sve direktore, bez obzira da li su izvršni ili ne) i njihove bliske članove porodice.

Sa aspekta **zavisnih društva**, u sledeće dve tabele su prikazane transakcije koje rezultiraju iskazanim prihodom i rashodom u bilansu uspeha, i iskazanim obavezama i potraživanjima u bilansu stanja.

Struktura prihoda i rashoda od povezanih pravnih lica	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Prihodi</i>		
Prihod od prodaje		
Energoprojekt Holding	508	2,926
Energoprojekt Visokogradnja	71,132	100,922
Energoprojekt Oprema	1,853	0
Energoprojekt Industrija	26	7
Energoprojekt Entel	0	1,174
Svega	74,119	105,022
<i>Rashodi</i>		
Nabavna vrednost prodate robe		
Energoprojekt Energodata	665	2,209
Svega	665	2,209

Struktura obaveza i potraživanja prema povezanim pravnim licima	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Potraživanja</i>		
Energoprojekt Viskogradnja	28,149	156,272
Energoprojekt Industrija	30	0
Svega	28,179	156,272
<i>Obaveze</i>		
Energoprojekt Holding	75,865	190,934
Energoprojekt Viskogradnja	30,583	24,352
Energoprojekt Industrija	13,338	10,187
Energoprojekt Entel	190	116
Energoprojekt Energodata	244	562
Svega	120,220	226,151

Sa aspekta **ključnog rukovodećeg osoblja**, u naredne dve tabele je prikazana struktura naknade tokom godine, kao i promena salda po osnovu kredita.

Struktura naknada ključnog rukovodećeg osoblja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Kratkoročna primanja (bruto zarade i dr.)	10,610	6,637
Svega	10,610	6,637

12. POTENCIJALNE OBAVEZE I POTENCIJALNA SREDSTVA

Potencijalne obaveze, koje mogu da rezultiraju odlivom ekonomskih koristi Društva, prvenstvo mogu da nastanu po osnovu:

- sudskih sporova.

Potencijalna **obaveza po osnovu sudskih sporova** se prvenstveno ogleda u mogućnosti okončanja sudskih sporova na štetu Društva, a za šta nije stvorena obaveza ili izvršeno rezervisanje u bilansu stanja.

U narednoj tabeli prikazan je broj i procenjene vrednosti sudskih sporova u kojima je Društvo tužena strana, a verovatnoća da Društvo izgubi predmetne sporove nije izuzetno mala. U procenjene vrednosti sudskih sporova, gde je visina potencijalne obaveze određena na dan 31.12.2011. godine, su uključene: vrednosti zateznih kamata i drugih troškova (na primer, procenjeni sudski troškovi) koji mogu nastati u slučaju sudskih odluka koje ne bi bile u korist Društva.

<i>Tužilac</i>	<i>Prvostepeni postupak</i>	<i>Drugostepeni postupak</i>	<i>Ukupno</i>
<i>Broj sporova</i>			
Fizičko lice	9	0	9
UKUPNO	9	0	
<i>u 000 dinara</i>			
Fizičko lice	17,051	0	17,051
UKUPNO	17,051	0	17,051

Detaljnije informacije o vrednosno najznačajnijim sudskim sporovima u kojima je Društvo tužena strana su prezentovane u sledećoj tabeli.

<i>Tužilac</i>	<i>Osnov tužbe</i>	<i>Visina potencijalne obaveze u 000 dinara</i>
Vladimir Markovic	Isplata devizne zarade 10.147,80 usd	821
B.Lakčević, V.Perić, D.Pantić, Ivan Pantić	Isplata devizne zarade 87.678,09 usd	7,090
Milan Raonić	U toku postupak žalbe	323
Ljiljana Bakić	Doprinosi PIO, naknada štete	587
Miroslav Stefanović	U toku postupak žalbe	189
Gordana Rodić	Sudsko poravnanje	240
Sanja Topolovački	U toku postupak žalbe	83
Dragoljub Bakić	Doprinosi PIO naknada štete	668
Milan Raonić	Tužba po više osnova	7,000

Potencijalna sredstva, koja mogu da rezultiraju prilivom ekonomskih koristi Društva, prvenstvo mogu da nastanu po osnovu sudskih sporova u kojima je Društvo tužena strana.

Potencijalna **sredstva po osnovu sudskih sporova** se ogledaju u mogućnosti okončanja sudskih sporova u korist Društva, a za šta nije stvoreno potraživanje u bilansu stanja ili na neki drugi način iskazana ekonomska korist Društva (na primer, umanjenjem vrednosti neopravdanog avansa i sl.).

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

U narednoj tabeli prikazan je broj i procenjene vrednosti sudskih sporova u kojima je Društvo tužilac, a postoji izvesna doza razumne verovatnoće da Društvo dobije predmetne sporove.

<i>Tuženo lice</i>	<i>Prvostepeni postupak</i>	<i>Drugostepeni postupak</i>	<i>Ukupno</i>
<i>Broj sporova</i>			
Fizičko lice	1	0	1
UKUPNO	1		1
<i>u 000 dinara</i>			
Fizičko lice	1,523		1,523
UKUPNO	1,523		1,523

Detaljnije informacije o vrednosno najznačajnijim sudskim sporovima u kojima je Društvo tužilac su prezentovane u sledećoj tabeli.

<i>Tuženo lice</i>	<i>Osnov tužbe</i>	<i>Visina potencijalnih sredstava u 000 dinara</i>
Miodrag Cvijić	Postupak izvršenja	1,523

13. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA

Nakon datuma Bilansa Stanja nije bilo događaja koji bi bitnije uticali na verodostojnost iskazanih finansijskih izveštaja.

U Beogradu,
13.03.2012. godine

Lice odgovorno za
sastavljanje izveštaja

Lukić Zoran, dipl.ecc.

Generalni direktor/direktor

Manasijević Dragan, dipl.ing.arh.

BDO d.o.o. Beograd

Knez Mihailova 10
11000 Belgrade
Republic of Serbia
Tel: +381 11 3281 399
Fax: +381 11 32 81 808

www.bdo.co.rs

BDO d.o.o. Beograd, privredno društvo osnovano u Republici Srbiji, je članica BDO International Limited, kompanije sa ograničenom odgovornošću sa sedištem u Velikoj Britaniji, i deo je međunarodne BDO mreže firmi članica.
BDO je brend ime za BDO mrežu i za svaku BDO firmu članicu.

BDO d.o.o. Beograd, a limited liability company incorporated in the Republic of Serbia, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms. BDO is the brand name for the BDO network and for each of the BDO member firms.

II IZVEŠTAJ REVIZORA (u celosti)

**“ENERGOPROJEKT URBANIZAM I
ARHITEKTURA” a.d., BEOGRAD**

**Konsolidovani finansijski izveštaji
za 2011. godinu**

i

Izveštaj nezavisnog revizora

SADRŽAJ

	Strana
IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 2
KONSOLIDOVANI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI	
Konsolidovani bilans stanja	
Konsolidovani bilans uspeha	
Konsolidovani izveštaj o promenama na kapitalu	
Konsolidovani izveštaj o tokovima gotovine	
Konsolidovani statistički aneks	
Napomene uz konsolidovane finansijske izveštaje	

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Društva "Energoprojekt Urbanizam i Arhitektura " a.d., Beograd,

Izvršili smo reviziju priloženih konsolidovanih finansijskih izveštaja Društva "Energoprojekt Urbanizam i Arhitektura " a.d., Beograd i njegovih zavisnih društava (zajedno u daljem tekstu "Grupa"), koji obuhvataju konsolidovani bilans stanja na dan 31. decembra 2011. godine i odgovarajući konsolidovani bilansa uspeha, konsolidovani izveštaj o promenama na kapitalu i konsolidovani izveštaj o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz konsolidovane finansijske izveštaje. Konsolidovani statistički aneks je sastavni deo ovih konsolidovanih finansijskih izveštaja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izveštaje

Rukovodstvo Grupe je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih konsolidovanih finansijskih izveštaja u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srbiji, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu i reviziji ("Službeni glasnik Republike Srbije", br. 46/2006 i 111/2009), kao i za one interne kontrole koje rukovodstvo odredi kao neophodne u pripremi konsolidovanih finansijskih izveštaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o ovim konsolidovanim finansijskim izveštajima na osnovu izvršene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da se pridržavamo etičkih zahteva i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj meri, uverimo da konsolidovani finansijski izveštaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka radi pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i obelodanjivanjima u konsolidovanim finansijskim izveštajima. Odabrani postupci su zasnovani na revizorskom prosuđivanju, uključujući procenu rizika postojanja materijalno značajnih pogrešnih iskaza u konsolidovanim finansijskim izveštajima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške. Prilikom procene rizika, revizor sagledava interne kontrole relevantne za sastavljanje i istinito prikazivanje konsolidovanih finansijskih izveštaja radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o delotvornosti internih kontrola pravnog lica. Revizija takođe uključuje ocenu adekvatnosti primenjenih računovodstvenih politika i opravdanost računovodstvenih procena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocenu opšte prezentacije konsolidovanih finansijskih izveštaja.

Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbeđuju osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, konsolidovani finansijski izveštaji prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Grupe na dan 31. decembra 2011. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srbiji.

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Društva "Energoprojekt Urbanizam i Arhitektura " a.d., Beograd,

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na sledeće pitanje:

Grupa je u toku 2011. godine iskazala neto gubitak u iznosu od RSD 29,691 hiljadu, a kratkoročne obaveze Grupe su veće od obrtno imovine za iznos od RSD 91,633 hiljade. Prema usvojenom planu poslovanja, planirani dobitak Grupe za 2012. godinu iznosi nula dinara. Ove informacije i činjenice ukazuju na postojanje materijalno značajnih neizvesnosti koje izazivaju značajnu sumnju da će Grupa biti u stanju da nastavi sa poslovanjem po načelu stalnosti pravnog lica bez finansijske pomoći većinskog vlasnika Energoprojekt Holding a.d., Beograd. Priloženi konsolidovani finansijski izveštaji su sastavljeni po principu načela stalnosti poslovanja i ne sadrže nikakva obelodanjivanja ili korekcije po ovom osnovu. Naše mišljenje ne sadrži rezervu po ovom pitanju.

Ostalo

Konsolidovani finansijski izveštaji Grupe za 2010. godinu su bili predmet revizije od strane drugog revizora, koji je u svom Izveštaju od 16. marta 2011. godine izrazio pozitivno mišljenje na ove konsolidovane finansijske izveštaje.

Beograd, 24. april 2012. godine

Igor Radmanović
Ovlašćeni revizor

Попуњава правно лице – предузетник

Матични број

Шифра делатности

ПИБ

Попуњава Агенција за привредне регистре

1 2 3

19

20 21 22 23 24 25 26

Врста посла

НАЗИВ: EP URBANIZAM I ARHITEKTURA I U.C. BOTOSKANAСЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛЕВАР МИХАИЛА ПУРИНА 12

БИЛАНС СТАЊА

на дан 31.12.2011 године

у хиљадама динара

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напо- мена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	АКТИВА				
	А. СТАЛНА ИМОВИНА (002+003+004+005+009)	0 0 1		257 835	264 418
00	I. НЕУПЛАЋЕНИ УПИСАНИ КАПИТАЛ	0 0 2			
012	II. GOODWILL	0 0 3			
01 без 012	III. НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА	0 0 4		5 540	3 219
	IV. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА, ОПРЕМА И БИОЛОШКА СРЕДСТВА (006+007+008)	0 0 5		252 170	255 760
020, 022, 023, 026, 027 (део), 028 (део), 029	1. Некретнине, постројења и опрема	0 0 6		191 531	195 121
024, 027 (део), 028 (део)	2. Инвестиционе некретнине	0 0 7		6 0639	6 0639
021, 025, 027 (део) и 028 (део)	3. Биолошка средства	0 0 8			
	V. ДУГОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ (010+011)	0 0 9		125	5439
030 до 032, 039 (део)	1. Учешћа у капиталу	0 1 0			4822
033 до 038, 039 (део) минус 037	2. Остали дугорочни финансијски пласмани	0 1 1		125	617
	Б. ОБРТНА ИМОВИНА (013+014+015)	0 1 2		74 245	179 751
10 до 13, 15	I. ЗАЛИХЕ	0 1 3		4	7
14	II. СТАЛНА СРЕДСТВА НАМЕЊЕНА ПРОДАЈИ И СРЕДСТВА ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	0 1 4			
	III. КРАТКОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА, ПЛАСМАНИ И ГОТОВИНА (016+017+018+019+020)	0 1 5		74 241	179 744
20, 21 и 22, осим 223	1. Потраживања	0 1 6		44 724	171 516
223	2. Потраживања за више плаћен порез на добитак	0 1 7		182	182
23 минус 237	3. Краткорочни финансијски пласмани	0 1 8		0	3
24	4. Готовински еквиваленти и готовина	0 1 9		22 157	2 399
27 и 28 осим 288	5. Порез на додату вредност и активна временска разграничења	0 2 0		7 178	5 647
288	В. ОДЛОЖЕНА ПОРЕСКА СРЕДСТВА	0 2 1			
	Г. ПОСЛОВНА ИМОВИНА (001+012+021)	0 2 2		332 020	444 169
29	Д. ГУБИТАК ИЗНАД ВИСИНЕ КАПИТАЛА	0 2 3			
	Ђ. УКУПНА АКТИВА (022+023)	0 2 4			
88	Е. ВАНБИЛАНСНА АКТИВА	0 2 5		50 000	50 000

Групуна 16.03.2011. Магист

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Наломена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	ПАСИВА				
	A. КАПИТАЛ (102+103+104+105+106-107+108-109-110)	1 0 1		74756	104045
30	I. ОСНОВНИ КАПИТАЛ	1 0 2		41030	41030
31	II. НЕУПЛАЋЕНИ УПИСАНИ КАПИТАЛ	1 0 3			
32	III. РЕЗЕРВЕ	1 0 4		5178	5178
330 и 331	IV. РЕВАЛОРИЗАЦИОНЕ РЕЗЕРВЕ	1 0 5		48976	50230
332	V. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ПО ОСНОВУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	1 0 6			153
333	VI. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ГУБИЦИ ПО ОСНОВУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	1 0 7			432
34	VII. НЕРАСПОРЕЂЕНИ ДОБИТАК	1 0 8		10316	9038
35	VIII. ГУБИТАК	1 0 9		30744	1152
037 и 237	IX. ОТКУПЉЕНЕ СОПСТВЕНЕ АКЦИЈЕ	1 1 0			
	Б. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И ОБАВЕЗЕ (112+113+116)	1 1 1		248592	331793
40	I. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА	1 1 2		6849	10582
41	II. ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (114+115)	1 1 3		75865	140670
414, 415	1. Дугорочни кредити	1 1 4			
41 без 414 и 415	2. Остале дугорочне обавезе	1 1 5		75865	140670
	III. КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (117+118+119+120+121+122)	1 1 6		165878	180541
42, осим 427	1. Краткорочне финансијске обавезе	1 1 7		55704	96299
427	2. Обавезе по основу средстава намењених продаји и средстава пословања које се обуставља	1 1 8			
43 и 44	3. Обавезе из пословања	1 1 9		67164	54809
45 и 46	4. Остале краткорочне обавезе	1 2 0		41918	29060
47 и 48, осим 481 и 49 осим 498	5. Обавезе по основу пореза на додату вредност и осталих јавних прихода и пасивна временска разграничења	1 2 1		1092	373
481	6. Обавезе по основу пореза на добитак	1 2 2			
498	В. ОДЛОЖЕНЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ	1 2 3		8732	8331
	Г. УКУПНА ПАСИВА (101+111+123)	1 2 4		332080	444169
89	Д. ВАНБИЛАНСНА ПАСИВА	1 2 5		50000	50000

у Београду

дана 13.03 2012. године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

Законски заступник

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

Попуњава правно лице – предузетник																										
Матични број									Шифра делатности									ПИБ								
Попуњава Агенција за привредне регистре																										
1	2	3	19.															20	21	22	23	24	25	26		
Врста посла																										

НАЗИВ: EP URBANIZAM I ARHITEKTURA I U.C. BOTOSKANA

СЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛЕВАР МИЛАНА ПУПИНА 12.

БИЛАНС УСПЕХА

у периоду од 1.1. до 31.12. 2011 године

у хиљадама динара

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	A. ПРИХОДИ И РАСХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА				
	I. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (202 + 203 + 204 - 205 + 206)	2 0 1		110 222	121 259
60 и 61	1. Приходи од продаје	2 0 2		110 222	121 179
62	2. Приходи од активирања учинака и робе	2 0 3			
630	3. Повећање вредности залиха учинака	2 0 4			
631	4. Смањење вредности залиха учинака	2 0 5			
64 и 65	5. Остали пословни приходи	2 0 6			80
	II. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ (208 до 212)	2 0 7		238 679	207 274
50	1. Набавна вредност продате робе	2 0 8			
51	2. Трошкови материјала	2 0 9		5810	5632
52	3. Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	2 1 0		192433	154668
54	4. Трошкови амортизације и резервисања	2 1 1		6656	7804
53 и 55	5. Остали пословни расходи	2 1 2		33780	39170
	III. ПОСЛОВНИ ДОБИТАК (201 - 207)	2 1 3			
	IV. ПОСЛОВНИ ГУБИТАК (207 - 201)	2 1 4		128 457	86 015
66	V. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	2 1 5		12 176	16 113
56	VI. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	2 1 6		37 483	39 878
67, 68	VII. ОСТАЛИ ПРИХОДИ	2 1 7		130 670	116 313
57, 58	VIII. ОСТАЛИ РАСХОДИ	2 1 8		6 194	1 458
	IX. ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (213 - 214 + 215 - 216 + 217 - 218)	2 1 9			5075
	X. ГУБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (214 - 213 - 215 + 216 - 217 + 218)	2 2 0		29 288	
69 - 59	XI. НЕТО ДОБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	2 2 1			

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Нало-мена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
59 - 69	XII. НЕТО ГУБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА	2 2 2			
	Б. ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (219 - 220 + 221 - 222)	2 2 3			5075
	В. ГУБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (220 - 219 + 222 - 221)	2 2 4		29288	
	Г. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК				
721	1. Порески расход периода	2 2 5			
722	2. Одложени порески расходи периода	2 2 6		403	173
722	3. Одложени порески приходи периода	2 2 7			
723	Д. ИСПЛАЋЕНА ЛИЧНА ПРИМАЊА ПОСЛОДАВЦУ	2 2 8			
	Ђ. НЕТО ДОБИТАК (223 - 224 - 225 - 226 + 227 - 228)	2 2 9			4902
	Е. НЕТО ГУБИТАК (224 - 223 + 225 + 226 - 227 + 228)	2 3 0		29691	
	Ж. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА МАЊИНСКИМ УЛАГАЧИМА	2 3 1			
	З. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА ВЛАСНИЦИМА МАТИЧНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА	2 3 2			
	И. ЗАРАДА ПО АКЦИЈИ				
	1. Основна зарада по акцији	2 3 3			
	2. Умањена (разводњена) зарада по акцији	2 3 4			

у Београду

дана 13.3. 2012 године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

[Signature]

Законски заступник

[Signature]

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

Попуњава правно лице

Матични број

Шифра делатности

ПИБ

Попуњава Агенција за привредне регистре

1 2 3

19

20 21 22 23 24 25 26

Врста посла

НАЗИВ: ЕР УРБАНИЗАМ I АРХИТЕКТУРА I У.С. БОТЈАНА

СЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛВАР МИХАИЛА ПУРНА 12

ИЗВЕШТАЈ О ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ

у периоду од 1.1. до 31.12. 2011 године

у хиљадама динара

ПОЗИЦИЈА	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
А. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ			
I. Приливи готовине из пословних активности (1 до 3)	3 0 1	209549	190808
1. Продаја и примљени аванси	3 0 2	203673	182809
2. Примљене камате из пословних активности	3 0 3	74	1336
3. Остали приливи из редовног пословања	3 0 4	5802	6663
II. Одливи готовине из пословних активности (1 до 5)	3 0 5	242934	197394
1. Исплате добављачима и дати аванси	3 0 6	33110	17582
2. Зараде, накнаде зарада и остали лични расходи	3 0 7	192031	162240
3. Плаћене камате	3 0 8	12124	6287
4. Порез на добитак	3 0 9		
5. Плаћања по основу осталих јавних прихода	3 1 0	5669	11285
III. Нето прилив готовине из пословних активности (I-II)	3 1 1		
IV. Нето одлив готовине из пословних активности (II-I)	3 1 2	33385	6586
Б. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности инвестирања (1 до 5)	3 1 3	6152	0
1. Продаја акција и удела (нето приливи)	3 1 4	6152	0
2. Продаја нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3 1 5		
3. Остали финансијски пласмани (нето приливи)	3 1 6		
4. Примљене камате из активности инвестирања	3 1 7		
5. Примљене дивиденде	3 1 8		
II. Одливи готовине из активности инвестирања (1 до 3)	3 1 9	5440	27
1. Куповина акција и удела (нето одливи)	3 2 0		
2. Куповина нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3 2 1	5440	27
3. Остали финансијски пласмани (нето одливи)	3 2 2		
III. Нето прилив готовине из активности инвестирања (I-II)	3 2 3	712	
IV. Нето одлив готовине из активности инвестирања (II-I)	3 2 4		27

ПОЗИЦИЈА	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
В. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности финансирања (1 до 3)	3 2 5	122 531	71 275
1. Увећање основног капитала	3 2 6		
2. Дугорочни и краткорочни кредити (нето приливи)	3 2 7	122 531	71 275
3. Остале дугорочне и краткорочне обавезе	3 2 8		
II. Одливи готовине из активности финансирања (1 до 4)	3 2 9	70 100	79 591
1. Откуп сопствених акција и удела	3 3 0		
2. Дугорочни и краткорочни кредити и остале обавезе (нето одливи)	3 3 1	70 100	79 591
3. Финансијски лизинг	3 3 2		
4. Исплаћене дивиденде	3 3 3		
III. Нето прилив готовине из активности финансирања (I-II)	3 3 4	52 431	
IV. Нето одлив готовине из активности финансирања (II-I)	3 3 5		8 316
Г. СВЕГА ПРИЛИВИ ГОТОВИНЕ (301 + 313 + 325)	3 3 6	338 232	262 083
Д. СВЕГА ОДЛИВИ ГОТОВИНЕ (305 + 319 + 329)	3 3 7	218 474	277 012
Ђ. НЕТО ПРИЛИВИ ГОТОВИНЕ (336 - 337)	3 3 8	19 758	
Е. НЕТО ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (337 - 336)	3 3 9		14 929
Ж. ГОТОВИНА НА ПОЧЕТКУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	3 4 0	23 99	17 328
З. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3 4 1		
И. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3 4 2		
Ј. ГОТОВИНА НА КРАЈУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА (338 - 339 + 340 + 341 - 342)	3 4 3	221 57	23 99

у Београду

дана 13.3. 2012 године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

Законски заступник

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

Попуњава правно лице																																
Матични број				Шифра делатности				П И Б																								
Попуњава Агенција за привредне регистре																																
1			2			3			19			20			21			22			23			24			25			26		
Врста посла																																

НАЗИВ: ЗР УРБАНИЗАЦИЈА И АРХИТЕКТУРА И У.О. ЗОТШКАЈА

СЕДИШТЕ: БУЛЕВАР МИХИЛА ПУРИЋА 12, БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ О ПРОМЕНАМА

у периоду од 1. 1. до _____

Ред. бр.	ОПИС	Основни капитал (група 30 без 309)		Остали капитал (рн 309)		Неуплаћени уписани капитал (група 31)		Емисиона премија (рн 320)		Резерве (рн 321, 322)		Резерве (рн 321, 322)
		АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП			
1	1	2		3		4		5		6		
1.	Стање на дан 1.01. претходне године <u>2010</u>	401	414	427	440	2.1	453	5156	466			
2.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у претходној години – повећање	402	415	428	441		454		467			
3.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у претходној години – смањење	403	416	429	442		455		468			
4.	Кориговано почетно стање на дан 1.01. претходне године <u>2010</u> (р. бр. 1+2-3)	404	417	430	443	2.2	456	5156	469			
5.	Укупна повећања у претходној години	405	418	431	444		457		470			
6.	Укупна смањења у претходној години	406	419	432	445		458		471			
7.	Стање на дан 31.12. претходне године <u>2010</u> (р. бр. 4+5-6)	407	420	433	446	2.2	459	5156	472			
8.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у текућој години – повећање	408	421	434	447		460		473			
9.	Исправка материјално значајних грешака и промена рачуноводствених политика у текућој години – смањење	409	422	435	448		461		474			
10.	Кориговано почетно стање на дан 1.01. текуће године <u>2011</u> (р. бр. 7+8-9)	410	423	436	449	2.2	462	5156	475			
11.	Укупна повећања у текућој години	411	424	437	450		463		476			
12.	Укупна смањења у текућој години	412	425	438	451		464		477			
13.	Стање на дан 31.12. текуће године <u>2011</u> (р. бр. 10+11-12)	413	426	439	452	2.2	465	5156	478			

у Београду

дана 13. 3. 2012 године

Лице одговорно за састав
финансијског извештаја

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетни

БЕЛАНСА НА КАПИТАЛУ

до 31.12. 2011 године

износи у 000 динара

Резервационе резерве (пун 330 и 331)	АОП	Нереализовани добици по основу хартија од вредности (рачун 332)		Нереализовани губици по основу хартија од вредности (рачун 333)		Нераспоређени добитак (група 34)		Губитак до висине капитала (група 35)		Откупљене сопствене акције и удели (пун 037, 237)		Укупно (кол. 2+3+4+5+6+7 +8-9+10-11-12)		Губитак изнад висине капитала (група 29)	
		АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП	АОП		
7		8		9		10		11		12		13		14	
51470	479	2305	492	432	505	29522	518	28832	531			544	100241	557	
	480		493		506		519		532			545		558	
	481		494		507		520		533			546		559	
51470	482	2305	495	432	508	29522	521	28832	534			547	100241	560	
125483	483		496		509	8348	522	1152	535			548	8470	561	
1365484	484	2152	497		510	28832	523	28832	536			549	4669	562	
50230	485	153	498	432	511	9038	524	1152	537			550	104045	563	
	486		499		512		525		538			551		564	
	487		500		513		526		539			552		565	
50230	488	153	501	432	514	9038	527	1152	540			553	104045	566	
126489	489		502		515	1278	528	29712	541			554	1956	567	
1380490	490	153	503	432	516		529	120	542			555	31245	568	
48976491	491	0	504	0	517	10316	530	30744	543			556	74756	569	

ављање
штаја

Законски заступник

нике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 1192008 и 2/2010).

Полуњава правно лице – предузетник															
Матични број			Шифра делатности						ПИБ						
Полуњава Агенција за привредне регистре															
1	2	3	19						20	21	22	23	24	25	26
Врста посла															

НАЗИВ: EP URBANIZAM, ARHITEKTURA I U.C. ZOTIKAAA

СЕДИШТЕ: БЕОГРАД, БУЛЕВАР ПИНОТА ПУРИНА 12

СТАТИСТИЧКИ АНЕКС

за 20 11 годину

I. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРАВНОМ ЛИЦУ, ОДНОСНО ПРЕДУЗЕТНИКУ

О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
		3			4		
1	2	3			4		
1. Број месеци пословања (ознака од 1 до 12)	601			12			12
2. Ознака за величину (ознака од 1 до 3)	602			2			2
3. Ознака за власништво (ознака од 1 до 5)	603			2			2
4. Број страних (правних или физичких) лица која имају учешће у капиталу	604						
5. Просечан број запослених на основу стања крајем сваког месеца (цео број)	605			148			155

II. БРУТО ПРОМЕНЕ НЕМАТЕРИЈАЛНИХ УЛАГАЊА И НЕКРЕТНИНА, ПОСТРОЈЕЊА, ОПРЕМЕ И БИОЛОШКИХ СРЕДСТАВА

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Бруто			Исправка вредности			Нето (кол. 4-5)		
1	2	3	4			5			6		
01	1. Нематеријална улагања										
	1.1. Стање на почетку године	606			11221			8002			3219
	1.2. Повећања (набавке) у току године	607			4220	x	x	x	x	x	4220
	1.3. Смањења у току године	608				x	x	x	x	x	1899
	1.4. Ревалоризација	609				x	x	x	x	x	
	1.5. Стање на крају године (606+607-608+609)	610			15441			9901			5540
02	2. Некретнине, постројења, опрема и биолошка средства										
	2.1. Стање на почетку године	611			359201			103441			255760
	2.2. Повећања (набавке) у току године	612			632	x	x	x	x	x	632
	2.3. Смањења у току године	613				x	x	x	x	x	4222
	2.4. Ревалоризација	614				x	x	x	x	x	
	2.5. Стање на крају године (611+612-613+614)	615			359833			107663			252170

III. СТРУКТУРА ЗАЛИХА

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
10	1. Залихе материјала	6 1 6						
11	2. Недовршена производња	6 1 7						
12	3. Готови производи	6 1 8						
13	4. Роба	6 1 9						
14	5. Стална средства намењена продаји	6 2 0						
15	6. Дати аванси	6 2 1						7
	7. СВЕГА (616+617+618+619+620+621=013+014)	6 2 2			4			7

IV. СТРУКТУРА ОСНОВНОГ КАПИТАЛА

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
300	1. Акцијски капитал	6 2 3			41030			41030
	у томе: страни капитал	6 2 4						
301	2. Удели друштва са ограниченом одговорношћу	6 2 5						
	у томе: страни капитал	6 2 6						
302	3. Улози чланова ортакчког и командитног друштва	6 2 7						
	у томе: страни капитал	6 2 8						
303	4. Државни капитал	6 2 9						
304	5. Друштвени капитал	6 3 0						
305	6. Задружни удели	6 3 1						
309	7. Остали основни капитал	6 3 2						
30	8. СВЕГА (623+625+627+629+630+631+632=102)	6 3 3			41030			41030

V. СТРУКТУРА АКЦИЈСКОГ КАПИТАЛА

број акција као цео број
износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
	1. Обичне акције							
	1.1. Број обичних акција	6 3 4			67263			67263
део 300	1.2. Номинална вредност обичних акција – укупно	6 3 5			41030			41030
	2. Приоритетне акције							
	2.1. Број приоритетних акција	6 3 6						
део 300	2.2. Номинална вредност приоритетних акција – укупно	6 3 7						
300	3. СВЕГА – номинална вредност акција (635+637=623)	6 3 8			41030			41030

VI. ПОТРАЖИВАЊА И ОБАВЕЗЕ

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
			4			5		
1	2	3						
20	1. Потраживања по основу продаје (стање на крају године 639 ≤ 016)	6 3 9			43244			171516
43	2. Обавезе из пословања (стање на крају године 640 ≤ 119)	6 4 0			42182			54809
део 228	3. Потраживања у току године од друштава за осигурање за накнаду штете (дугови промет без почетног стања)	6 4 1						

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
1	2	3	4			5		
27	4. ПДВ – претходни порез (годишњи износ по пореским пријавама)	6 4 2			3149			4482
43	5. Обавезе из пословања (потражни промет без почетног стања)	6 4 3			62641			46523
450	6. Обавезе за нето зараде и накнаде зарада (потражни промет без почетног стања)	6 4 4			89532			89097
451	7. Обавезе за порез на зараде и накнаде зарада на терет запосленог (потражни промет без почетног стања)	6 4 5			13726			13590
452	8. Обавезе за доприносе на зараде и накнаде зарада на терет запосленог (потражни промет без почетног стања)	6 4 6			23065			21677
461, 462 и 723	9. Обавезе за дивиденде, учешће у добитку и лична примања послодавца (потражни промет без почетног стања)	6 4 7						
465	10. Обавезе према физичким лицима за накнаде по уговорима (потражни промет без почетног стања)	6 4 8						
47	11. Обавезе за ПДВ (годишњи износ по пореским пријавама)	6 4 9			1984			7728
	12. Контролни збир (од 639 до 649)	6 5 0			279529			409422

VII. ДРУГИ ТРОШКОВИ И РАСХОДИ

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година			Претходна година		
1	2	3	4			5		
513	1. Трошкови горива и енергије	6 5 1			3799			3278
520	2. Трошкови зарада и накнада зарада (брutto)	6 5 2			126322			124364
521	3. Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада на терет послодавца	6 5 3			22802			21677
522,523, 524 и 525	4. Трошкови накнада физичким лицима (брutto) по основу уговора	6 5 4			5			0
526	5. Трошкови накнада члановима управног и надзорног одбора (брutto)	6 5 5			1936			1134
529	6. Остали лични расходи и накнаде	6 5 6			41368			7493
53	7. Трошкови производних услуга	6 5 7			17780			17421
533, део 540 и део 525	8. Трошкови закупнина	6 5 8						
део 533, део 540 и део 525	9. Трошкови закупнина земљишта	6 5 9						
536,537	10. Трошкови истраживања и развоја	6 6 0						
540	11. Трошкови амортизације	6 6 1			6656			6259
552	12. Трошкови премија осигурања	6 6 2			393			371
553	13. Трошкови платног промета	6 6 3			1121			590
554	14. Трошкови чланарина	6 6 4			563			559
555	15. Трошкови пореза	6 6 5			4926			4523
556	16. Трошкови доприноса	6 6 6						291
562	17. Расходи камата	6 6 7			12125			11741
део 560, део 561 и 562	18. Расходи камата и део финансијских расхода	6 6 8			12609			11741
део 560, део 561 и део 562	19. Расходи камата по кредитима од банака и дфо	6 6 9			12609			11741
део 579	20. Расходи за хуманитарне, културне, здравствене, образовне, научне и верске намене, за заштиту човекове средине и за спортске намене	6 7 0			399			194
	21. Контролни збир (од 651 до 670)	6 7 1			265413			223977

VIII. ДРУГИ ПРИХОДИ

износи у 000 динара

Група рачуна, рачун	О П И С	Озн. за АОП	Текућа година				Претходна година			
1	2	3	4				5			
60	1. Приходи од продаје робе	6 7 2								
640	2. Приходи од премија, субвенција, дотација, регреса, компензација и повраћаја пореских дажбина	6 7 3								
641	3. Приходи по основу условљених донација	6 7 4								
део 650	4. Приходи од закупнина за земљиште	6 7 5								
651	5. Приходи од чланарина	6 7 6								
део 660, део 661, 662	6. Приходи од камата	6 7 7				74				1339
део 660, део 661 и део 662	7. Приходи од камата по рачунима и депозитима у банкама и осталим финансијским организацијама	6 7 8				74				1339
део 660, део 661 и део 669	8. Приходи по основу дивиденди и учешћа у добитку	6 7 9								
	9. Контролни збир (од 672 до 679)	6 8 0				148				2678

IX. ОСТАЛИ ПОДАЦИ

износи у 000 динара

О П И С	Озн. за АОП	Текућа година				Претходна година			
1	2	3				4			
1. Обавезе за акцизе (према годишњем обрачуну акциза)	6 8 1								
2. Обрачунате царине и друге увозне дажбине (укупан годишњи износ према обрачуну)	6 8 2								
3. Капиталне субвенције и друга државна додељивања за изградњу и набавку основних средстава и нематеријалних улагања	6 8 3								
4. Државна додељивања за премије, регрес и покриће текућих трошкова пословања	6 8 4								
5. Остала државна додељивања	6 8 5								
6. Примљене донације из иностранства и друга бесповратна средства у новцу или натури од иностраних правних и физичких лица	6 8 6								
7. Лична примања предузетника из нето добитка (попуњавају само предузетници)	6 8 7								
8. Контролни збир (од 681 до 687)	6 8 8								

у Београду

дана 13. 3. 2012 године

Лице одговорно за састављање
финансијског извештаја

Законски заступник

ОБРАЗАЦ ПРОПИСАН:

Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике („Службени гласник РС”, бр. 114/2006, 5/2007, 119/2008 и 2/2010).

„ENERGOPROJEKT URBANIZAM I ARHITEKTURA“ A.D.

**NAPOMENE UZ KONSOLIDOVANE
FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
ZA 2011. GODINU**

Beograd, 2012. godine

SADRŽAJ

1. OSNOVNI PODACI O DRUŠTVU	4
2. UPRAVLJAČKA STRUKTURA	4
3. VLASNIČKA STRUKTURA	4
4. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA	5
5. RAČUNOVODSTVENA NAČELA	6
6. GREŠKE IZ PRETHODNOG PERIODA, MATERIJALNOST GREŠKE I KOREKCIJA POČETNOG STANJA.....	7
7. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA	8
7.1. Procenjivanje.....	9
7.2. Efekti kurseva stranih valuta	9
7.3. Prihodi	10
7.4. Rashodi.....	10
7.5. Kamata i drugi troškovi pozajmljivanja.....	11
7.6. Porez na dobitak	11
7.7. Nematerijalna ulaganja.....	12
7.8. Nekretnine, postrojenja i oprema	13
7.9. Finansijski lizing	13
7.10. Amortizacija nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme	14
7.11. Umanjenje vrednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme	14
7.12. Investicione nekretnine	15
7.13. Zalihe.....	16
7.14. Stalna sredstva namenjena prodaji	17
7.15. Finansijski instrumenti	17
7.16. Gotovina i gotovinski ekvivalenti	19
7.17. Kratkoročna potraživanja	19
7.18. Finansijski plasmani.....	20
7.19. Obaveze.....	21
7.20. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina.....	21
7.21. Naknade zaposlenima.....	23
8. FINANSIJSKI RIZICI I UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA U DRUŠTVU.....	24
8.1. Kreditni rizik	25
8.2. Tržišni rizik	26
8.3. Rizik likvidnosti	29
8.4. Upravljanje rizikom kapitala.....	30
9. BILANS USPEHA.....	32
9.1. Prihodi od prodaje	32
9.2. Ostali poslovni prihodi.....	32
9.3. Troškovi materijala	32
9.4. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi.....	33
9.5. Troškovi amortizacije	33
9.6. Troškovi rezervisanja	33
9.7. Troškovi proizvodnih usluga.....	34

9.8. Nematerijalni troškovi.....	34
9.9. Finansijski prihodi.....	35
9.10. Finansijski rashodi.....	35
9.11. Ostali prihodi.....	36
9.12. Ostali rashodi.....	36
9.13. Dobitak pre oporezivanja	37
9.14. Porez na dobitak i neto dobitak	37
9.15. Neto dobitak po akciji	38
10. BILANS STANJA.....	38
10.1. Nematerijalna ulaganja.....	38
10.2. Nekretnine, postrojenja i oprema	39
10.3. Investicione nekretnine	40
10.4. Dugoročni finansijski plasmani.....	40
10.5. Zalihe i dati avansi	41
10.6. Kratkoročna potraživanja	41
10.8. Gotovina i gotovinski ekvivalenti	41
10.9. Porez na dodatu vrednost i aktivna vremenska razgraničenja.....	42
10.10. Promene na kapitalu	43
10.11. Osnovni kapital	44
10.12. Rezerve.....	44
10.13. Revalorizacione rezerve, nerealizovani dobitci i gubici po po osnovu harija od vrednosti raspoloživih za prodaju.....	44
10.14. Neraspoređeni dobitak.....	45
10.15. Dugoročna rezervisanja.....	45
10.16. Ostale dugoročne obaveze	47
10.17. Kratkoročne finansijske obaveze	47
10.18. Obaveze iz poslovanja.....	48
10.19. Ostale kratkoročne obaveze	48
10.20. Obaveze po osnovu PDV, ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja	49
10.21. Odložene poreske obaveze i odložena poreska sredstva	49
10.22. Usaglašavanje potraživanja i obaveza.....	50
10.23. Vanbilansna aktiva i pasiva.....	51
11. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM STRANAMA	51
12. POTENCIJALNE OBAVEZE I POTENCIJALNA SREDSTVA	53
13. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA	54

1. OSNOVNI PODACI O DRUŠTVU

-

Opšti podaci o Društvu

<i>Sedište</i>	Beograd, Bulevar Mihaila Pupina 12
<i>Matični broj</i>	07023022
<i>Šifra i naziv delatnosti</i>	7112 Inženjerske delatnosti i tehničko savetovanje
<i>Poreski identifikacioni broj</i>	100001505

Relevantne pravne činjenice vezane za **istorijat Društva** su sledeće:

ENERGOPROJEKT-Urbanizam i Arhitektura je akcionarsko društvo (u daljem tekstu Društvo). Registrovano je kod Agencije za Privredne Registre, Registra privrednih društava broj BD 10782/2005 od 04.07.2005.g., registraski uložak 1-4704-00, Trgovinski sud u Beogradu. Društvo je osnovano 24.11.1989.g.

Shodno registraciji u Agenciji za Privredne registre, **osnovna delatnost Društva** je Inženjerska delatnost i tehničko savetovanje. Preciznije, Društvo se bavi pretežno inženjerskom delatnošću i tehničkim savetovanjem, izvodjenjem radova i inženjeringom u opremanju objekata. Pored navedene osnovne delatnosti Društvo obavlja i druge delatnosti i poslove koji doprinose efikasnijem i racionalnijem poslovanju, zaključuje Ugovore i preduzima druge pravne poslove i radnje u okviru svoje pravne i poslovne sposobnosti; obavlja poslove spoljnotrgovinskog prometa, uvoz-izvoz u okviru registrovane delatnosti.

Društvo je, shodno kriterijumima preciziranim Zakonom o računovodstvu i reviziji, razvrstano u **srednje pravno lice**.

U Društvu je **prosečan broj zaposlenih radnika**, na osnovu stanja krajem svakom meseca, iznosio:

- 2011. godine 148 radnika i
- 2010. godine: 155 radnika.

Godišnji finansijski izveštaji koji su predmet ovih Napomena su pojedinačni finansijski izveštaji Društva i finansijski izveštaji UC Botswana tzv. „mini konsolidacija“ odobreni su od strane Upravnog Odbora na sednici održanoj dana 03.04.2012. godine. Odobreni finansijski izveštaji mogu naknadno biti izmenjeni u skladu sa važećim propisima.

2. UPRAVLJAČKA STRUKTURA

Ključni rukovodeći kadar Društva u 2011. godini sačinjavala su sledeća lica:

- Manasijević Dragan, dipl.ing.arh - Direktor;
- Lukić Zoran, dipl.ecc. - Izvršni direktora za finansije, računovodstvo
- Petrović-Ristić Vidosava - Izvršni direktor za realizaciju projekata

3. VLASNIČKA STRUKTURA

Društvo posluje kao zavisno preduzeće u sastavu ENERGOPROJEKT HOLDINGA . Vlasnička struktura na dan 31.12.2011.godine je sledeća: 94,40 % EP HOLDING; a 5.60 % SITNI AKCIONARI.

4. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

U Republici Srbiji je **Zakon o računovodstvu i reviziji** (»Službeni glasnik RS« broj 46/2006 i 111/09) osnovni pravni akt kojim se preciziraju različita pitanja vezana za obavljanje računovodstvenih aktivnosti.

Pri sastavljanju i prezentaciji finansijskih izveštaja Društva uvažena je odredba Zakona o računovodstvu i reviziji, po kojoj su pravna lica dužna da vođenje poslovnih knjiga, priznavanje i procenjivanje imovine, obaveza, prihoda i rashoda; sastavljanje, prikazivanje, dostavljanje i obelodanjivanje finansijskih izveštaja, vrše shodno:

- zakonskoj regulativi,
- profesionalnoj regulativi i
- internoj regulativi.

Pod **zakonskom regulativom** se podrazumevaju zakoni i podzakonski propisi doneti za izvršavanje zakona.

Pri izradi finansijskih izveštaja Društva, između ostalih, uvaženi su sledeći zakoni i podzakonski propisi:

- Zakon o računovodstvu i reviziji (»Službeni glasnik RS« broj 46/2006 i 111/2009),
- Zakon o porezu na dobit pravnih lica (»Službeni glasnik RS« broj 25/2001, 80/2002, 43/2003, 84/2004, 18/2010),
- Zakon o porezu na dodatu vrednost (»Službeni glasnik RS« broj 84/2004, 86/2004, 61/2005, 61/2007),
- Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike (»Službeni glasnik RS« broj 114/2006, 05/2007, 119/2008, 02/2010);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u Kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike (»Službeni glasnik RS« broj 114/2006, 119/2008, 09/2009, 04/2010, 03/2011);
- Pravilnik o izmenama i dopunama pravilnika o Kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike (»Službeni glasnik RS« broj 04/2010, 03/2011);
- Pravilnik o sadržaju poreskog bilansa i drugim pitanjima od značaja za način utvrđivanja poreza na dobit pravnih lica (»Službeni glasnik RS« broj 99/2010),
- Pravilnik o sadržaju poreske prijave za obračun poreza na dobit pravnih lica (»Službeni glasnik RS« broj 99/2010),
- Pravilnik o načinu razvrstavanja stalnih sredstava po grupama i načinu utvrđivanja amortizacije za poreske svrhe (»Službeni glasnik RS« broj 116/2004 i 99/2010).

Profesionalna regulativa se prvenstveno odnosi na:

- Okvir za pripremanje i prezentaciju finansijskih izveštaja (u nastavku: Okvir),
- Međunarodne računovodstvene standarde (u nastavku: MRS),
- Međunarodne standarde finansijskog izveštavanja (u nastavku: MSFI) i
- Tumačenja koje je doneo Komitet za tumačenje međunarodnog finansijskog izveštavanja.

Napominjemo da u pojedinim slučajevima, pri izradi finansijskih izveštaja Društva, nisu u potpunosti uvažene sve relevantne odredbe MRS/MSFI i Tumačenja. Razlozi za iznetu

konstataciju su prvenstveno posledica nepotpune usaglašenosti, s jedne strane, zakonske regulative, a sa druge strane, profesionalne regulative. Otuda, kako je zakonska regulativa u predmetnom kontekstu primarna, finansijski izveštaji u pojedinim aspektima odstupaju od profesionalne regulative.

Računovodstveni propisi Republike Srbije, a time i prezentovani finansijski izveštaji Društva, odstupaju od MSFI u sledećem:

- Finansijski izveštaji se u Republici Srbije prikazuju u formatu propisanim Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike ("Službeni glasnik RS" broj 114/2006, 5/2007, 119/2008 i 2/2010), koji odstupa od prezentacije i naziva pojedinih finansijskih izveštaja opšte namene, kao i od načina prikazivanja određenih bilansnih pozicija kako to predviđa Revidirani MRS 1 – „Prezentacija finansijskih izveštaja“;
- Vanbilansna sredstva i vanbilansne obaveze su prikazana na obrascu bilansa stanja, a ove stavke, po profesionalnoj regulativi, ne predstavljaju ni sredstva ni obaveze Društva.

Pored navedenog, odstupanja nastaju i kao posledica vremenske razlike između objavljivanja Standarda i Tumačenja, koja su podložna kontinuiranim promenama, i momenta kada ti Standardi i Tumačenja postanu važeći u Republici Srbiji. Tako, na primer, odstupanja od profesionalne regulative nastaju kao posledica toga što objavljeni Standardi i Tumačenja, koji su stupili na snagu, još nisu u Republici Srbiji zvanično prevedeni i usvojeni; kao posledica toga što objavljeni Standardi i Tumačenja još nisu stupili na snagu; ili kao posledica drugih razloga na koje Društvo nema mogućnost uticaja.

Od pravnih akata koji predstavljaju **internu regulativu Društva**, pri sastavljanju finansijskih izveštaja korišćen je aktuelni Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama društva, koji je donet 29. 01.2007. godine od strane Upravnog odbora Društva. Pored navedenog, korišćena su i druga interna akta Društva, kao što je, na primer, Kolektivni ugovor Društva.

Finansijski izveštaji Društva za 2011. godinu prikazani su u formi i sadržini koja je precizirana Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike. Ovim Pravilnikom je, pored ostalog, propisana sadržina pozicija u obrascima Bilansa stanja, Bilansa uspeha, Izveštaja o tokovima gotovine, Izveštaja o promenama na kapitalu, Napomena uz finansijske izveštaje i Statističkog aneksa; za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike koji poslovne knjige vode po sistemu dvojnog knjigovodstva.

Pravilnikom je, takođe, precizirano da se podaci u Bilansu stanja, Bilansu uspeha, Izveštaju o tokovima gotovine, Izveštaju o promenama na kapitalu i Statističkom aneksu upisuju u hiljadama dinara, a da se broj zaposlenih radnika upisuje u celom broju; što je uvaženo i u objašnjenjima prezentovanim kroz ove Napomene.

5. RAČUNOVODSTVENA NAČELA

Pri sastavljanju finansijskih izveštaja Društva uvažena su sledeća načela:

- Načelo stalnosti,
- Načelo doslednosti,
- Načelo opreznosti,
- Načelo suštine iznad forme,
- Načelo uzročnosti prihoda i rashoda i

- Načelo pojedinačnog procenjivanja.

Uvažavanjem **načela stalnosti**, finansijski izveštaji se sastavljaju pod pretpostavkom da imovinski, finansijski i prinosni položaj Društva, kao i ekonomska politika zemlje i ekonomske prilike u okruženju, omogućavaju poslovanje u neograničeno dugom roku („*Going Concern*“ princip).

Načelo doslednosti podrazumeva da se način procenjivanja stanja i promena na imovini, obavezama, kapitalu, prihodima, rashodima i rezultatu poslovanja, to jest da se način procenjivanja bilansnih pozicija Društva, ne menja u dužem vremenskom razdoblju. Ako, na primer, zbog usaglašavanja sa zakonskom i profesionalnom regulativom, do promene ipak dođe, obrazlaže se razlog promene, a efekat promene se iskazuje shodno zahtevima iz profesionalne regulative vezanim za promenu načina procenjivanja.

Načelo opreznosti podrazumeva uključivanje određenog nivoa opreza pri sastavljanju finansijskih izveštaja Društva, koje treba da rezultira da imovina i prihodi nisu precenjeni, a da obaveze i troškovi nisu potcenjeni. Međutim, uvažavanje načela opreznosti ne treba razumeti na način svesnog, nerealnog umanjenja prihoda i kapitala Društva; to jest svesnog, nerealnog uvećanja rashoda i obaveza Društva. Naime, u Okviru za pripremu i prezentaciju finansijskih izveštaja je potencirano da uvažavanje načela opreznosti ne sme da ima za posledicu značajno stvaranje skrivenih rezervi, namerno umanjenje imovine ili prihoda, ili namerno preuveličavanje obaveza ili troškova, jer u tom slučaju finansijski izveštaji ne bi bili neutralni i, stoga, ne bi bili pouzdani.

Načelo **suština iznad forme** podrazumeva da pri evidentiranju transakcija Društva, a time, posledično, i pri sastavljanju finansijskih izveštaja, računovodstveno obuhvatanje treba da se vrši u skladu sa suštinom transakcija i njihovom ekonomskom realnošću, a ne samo na osnovu njihovog pravnog oblika.

Uvažavanjem **načela uzročnosti prihoda i rashoda**, priznavanje efekata transakcija i drugih događaja u Društvu nije vezano za momenat kada se gotovina ili gotovinski ekvivalenti, po osnovu tih transakcija i događaja, prime ili isplate, već se vezuju za momenat kada se dogode. Takvim pristupom omogućeno je da se korisnici finansijskih izveštaja ne informišu samo o prošlim transakcijama Društva koje su prouzrokovale isplatu i primanja gotovine, već i o obavezama Društva da isplati gotovinu u budućnosti, kao i o resursima koji predstavljaju gotovinu koje će Društvo primiti u budućnosti. Drugim rečima, uvažavanjem načela uzročnosti prihoda i rashoda obezbeđuje se informisanje o prošlim transakcijama i drugim događajima na način koji je najupotrebljiviji za korisnike pri donošenju ekonomskih odluka.

Načelo **pojedinačnog procenjivanja** podrazumeva da eventualna grupna procenjivanja različitih bilansnih pozicija Društva (na primer, imovine ili obaveza), radi racionalizacije, proističu iz njihovog pojedinačnog procenjivanja.

6. GREŠKE IZ PRETHODNOG PERIODA, MATERIJALNOST GREŠKE I KOREKCIJA POČETNOG STANJA

Greške iz prethodnog perioda su izostavljeni ili pogrešno iskazani podaci iz finansijskih izveštaja Društva za jedan ili više perioda koji proizilaze iz neupotrebljavanja ili pogrešne upotrebe pouzdanih informacija koje su bile dostupne kada su finansijski izveštaji za date periode bili odobreni za izdavanje i za koje se moglo razumno očekivati da budu dobijene i uzete u obzir pri sastavljanju i prezentaciji tih finansijskih izveštaja.

Materijalno značajna greška otkrivena u tekućem periodu, koja se odnosi na prethodni period je ona greška koja ima značajan uticaj na finansijske izveštaje jednog ili više prethodnih perioda i zbog koje se ti finansijski izveštaji ne mogu više smatrati pouzdanim.

Društvo vrši retrospektivnu korekciju *materijalno značajnih grešaka* u prvom setu finansijskih izveštaja odobrenom za objavljivanje nakon otkrivanja tih grešaka, tako što će prepraviti uporedne iznose za prezentovan(e) raniji(e) period(e) u kojem(ima) su se greške dogodile; ili, ako se greška dogodila pre najranijeg prezentovanog prethodnog perioda, prepraviti početna stanja sredstava, obaveza i kapitala za najraniji prezentovani prethodni period.

Ako je neizvodljivo utvrditi efekat greške iz određenog perioda na uporedne informacije za jedan ili više prezentovanih prethodnih perioda, Društvo prepravljajući početna stanja sredstava, obaveza i kapitala za najraniji period za koji je retrospektivno prepravljavanje podataka izvodljivo (što može biti tekući period).

Naknadno ustanovljene greške koje nisu materijalno značajne ispravljaju se na teret rashoda, odnosno u korist prihoda perioda u kojem su greške identifikovane.

Materijalnost greške se procenjuje shodno relevantnim odredbama iz Okvira za pripremu i prezentaciju finansijskih izveštaja, po kojima materijalnost implicira da izostavljanje, ili pogrešno knjigovodstveno evidentiranje poslovne transakcije, može uticati na ekonomske odluke korisnika donete na osnovu finansijskih izveštaja. U Društvu će se materijalnost određivati shodno visini greške u odnosu na ukupni prihod. Materijalno značajna greška smatra se greška koja je u pojedinačnom iznosu ili u kumulativnom iznosu sa ostalim greškama **veća od 1,5% ostvarenog ukupnog prihoda Društva u prethodnoj godini.**

7. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Osnovne računovodstvene politike primenjene za sastavljanje ovih finansijskih izveštaja navedene su u daljem tekstu. Ove politike su konzistentno primenjene na sve prikazane godine, osim ako nije drugačije naznačeno.

Značajne računovodstvene politike primenjene na finansijske izveštaje koji su predmet ovih Napomena, a koje su izložene u nastavku, prvenstveno su zasnovane na Pravilniku o računovodstvu i računovodstvenim politikama Društva. Ako pojedini knjigovodstveni aspekti nisu jasno precizirani Pravilnikom, primenjene računovodstvene politike su zasnovane na važećoj zakonskoj, profesionalnoj i internoj regulativi.

Od opštih podataka napominjemo da je, u skladu sa MRS 21, **funkcionalna valuta i valuta za prezentaciju u finansijskim izveštajima Društva** dinar. Pored podataka za tekuću godinu, u finansijskim izveštajima Društva su kao **uporedni podaci** iskazani podaci iz finansijskih izveštaja za 2010. godinu.

Pri sastavljanju finansijskih izveštaja uvažene su relevantne odredbe MRS 10, koje se odnose na događaje koji nastaju od datuma bilansa stanja do datuma kada su finansijski izveštaji odobreni za objavljivanje. Preciznije, **za efekte događaja koji pružaju dokaz o okolnostima koje su postojale na datum bilansa stanja**, korigovani su već priznati iznosi u finansijskim izveštajima Društva, kako bi se odrazili korektivni događaji posle bilansa stanja; a **za efekte događaja koji ukazuju na okolnosti koje su nastale posle datuma bilansa stanja**, nisu vršene korekcije priznatih iznosa, već se, u slučaju da ih je bilo, u ovim Napomenama vrši obelodanjivanje prirode događaja i procena njihovih finansijskih efekata.

7.1. Procenjivanje

Sastavljanje i prikazivanje finansijskih izveštaja, u skladu, kako sa zahtevima profesionalne regulative, tako i sa zahtevima važeće zakonske regulative u Republici Srbiji, zahteva od rukovodstva Društva korišćenje najboljih mogućih procena i razumnih pretpostavki. Iako se, razumljivo, stvarni budući rezultati mogu razlikovati, procene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na datum bilansa stanja.

Najznačajnije procene se odnose na utvrđivanje obezvređenja finansijske i nefinansijske imovine, priznavanje odloženih poreskih sredstava i obaveza, utvrđivanje rezervisanja za garancije i definisanje pretpostavki neophodnih za aktuarski obračun dugoročnih naknada zaposlenima po osnovu otpremnina.

U kontekstu procenjivanja, poslovna politika Društva je, ako se fer vrednost značajno razlikuje od knjigovodstvene, da obelodani informacije o **fer (pravičnoj) vrednosti** aktive i pasive. U Republici Srbiji je čest problem sa pouzdanom procenom fer vrednosti aktive i pasive usled nedovoljno razvijenog finansijskog tržišta, nedostatka stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje, na primer, finansijske aktive i pasive, i zbog toga što tržišne informacije nisu uvek raspoložive. I pored navedenog, ova problematika u Društvu nije zanemarena, već rukovodstvo vrši kontinuirane procene, uvažavajući rizike, i kada se proceni da je nadoknadiiva (fer ili upotrebna) vrednost sredstava u poslovnim knjigama Društva precenjena, vrši se ispravka vrednosti.

7.2. Efekti kursa stranih valuta

Transakcije u stranoj valuti, pri početnom priznavanju, evidentiraju se u dinarskoj protivvrednosti, primenom zvaničnog srednjeg kursa koji važi na dan transakcije.

Shodno odredbama MRS 21 - Efekti promene deviznih kursa, na svaki datum bilansa stanja se monetarne stavke u stranoj valuti (devizna sredstva, potraživanja i obaveze) preračunavaju primenom važećeg kursa, to jest zvaničnog srednjeg kursa na datum bilansa stanja.

Kursne razlike nastale po osnovu transakcija u stranoj valuti (osim za kursne razlike nastale na monetarnim stavkama koje čine deo neto investicija Društva u inostrano poslovanje, a koje se obuhvataju shodno zahtevima iz MRS 21) se priznaju kao prihod ili rashod Društva u periodu u kojem su kursne razlike nastale.

Zvanični srednji kursevi Narodne banke Srbije na dan bilansa stanja, za strane valute koje su korišćene za preračunavanje monetarnih stavki stranih valuta u dinarsku protivvrednost, su prikazane u narednoj tabeli.

Zvanični srednji kurs Narodne banke Srbije

Valuta	31.12.2011.	31.12.2010.
	Iznos u dinarima	
1 EUR	104,6409	105,4982
1 USD	80,8662	79,2802
1 RUB	2,5163	2,5956
1 CHF	85,9121	84,4458
1 BWP	10,8200	12,0795

7.3. Prihodi

U okviru **poslovnih prihoda** najznačajniji su prihodi od prodaje roba, proizvoda i usluga, a kao ostali prihodi mogu da se javi: prihodi od aktiviranja učinaka i robe, povećanje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda i nedovršenih usluga (ako je tokom godine došlo do smanjenja navedenih zaliha, za iznos smanjenja se umanjuje ukupan poslovni prihod), prihodi od premija, subvencija, dotacija i sl.; i drugi poslovni prihodi.

Prihodi od prodaje proizvoda i robe se priznaju kada su kumulativno zadovoljeni sledeći uslovi: Društvo je na kupca prenelo značajne rizike i koristi od vlasništva nad proizvodom i robom, Društvo ne zadržava učešće u upravljanju prodatim proizvodom i robom u meri koja se uobičajeno povezuje sa vlasništvom, niti zadržava kontrolu nad prodatim proizvodom i robom; iznos prihoda se može pouzdano izmeriti, verovatan je priliv ekonomske koristi u Društvo povezane sa tom transakcijom i troškovi koji su nastali ili će nastati u datoj transakciji se mogu pouzdano izmeriti.

Prihodi od pružanja usluga, shodno relevantnim odredbama MRS 18 - Prihodi, *prihod povezan sa određenom transakcijom se priznaje prema stepenu dovršenosti te transakcije na datum bilansa*. Rezultat transakcije se može pouzdano proceniti: kada se iznos prihoda može pouzdano odmeriti, kada je verovatan priliv ekonomskih koristi vezanih za tu transakciju u Društvo, kada se stepen dovršenosti te transakcije na datum bilansa stanja može pouzdano odmeriti i kada troškovi nastali zbog te transakcije i troškovi završavanja transakcije mogu pouzdano da se odmere.

Finansijski prihodi obuhvataju finansijske prihode od zavisnih i drugih povezanih pravnih lica, pozitivne kursne razlike, prihode od kamata i druge oblike finansijskih prihoda.

U okviru **ostalih prihoda**, pored drugih ostalih prihoda, iskazuju se *dobici* koji mogu, ali ne moraju da proisteknu iz uobičajenih aktivnosti Društva. Dobici uključuju, na primer, dobitke od prodaje nekretnina, postrojenja i opreme; po većoj vrednosti od knjigovodstvene u momentu prodaje.

7.4. Rashodi

Rashodi predstavljaju odlive ekonomskih koristi tokom datog perioda koji rezultira smanjenjem kapitala društva, osim smanjenja koji se odnosi na raspodelu dobiti vlasnicima ili smanjenja koje je posledica povlačenja iz poslovanja dela kapitala od strane vlasnika. Rashodi se odražavaju kroz odliv sredstava, smanjenje vrednosti sredstava ili povećanje obaveza.

Rashodi obuhvataju poslovne rashode, finansijske rashode i ostale rashode (uključujući i rashode po osnovu obezvređenja imovine).

U okviru **poslovnih rashoda** iskazuje se: nabavna vrednost prodate robe, troškovi materijala, troškovi zarada, troškovi proizvodnih usluga, nematerijalni troškovi, troškovi amortizacije i rezervisanja i dr.

Finansijski rashodi obuhvataju finansijske rashode od povezanih pravnih lica, pozitivne kursne razlike, rashode kamata i druge finansijske rashode.

U okviru ostalih rashoda, pored drugih ostalih rashoda, iskazuju se i *gubici* koji mogu, ali ne moraju, da proisteknu iz uobičajenih aktivnosti Društva. Gubici (na primer, manjkovi ili gubici

nastali prodajom sredstava po nižoj vrednosti od knjigovodstvene) predstavljaju smanjenje ekonomskih koristi i, kao takvi, po svojoj prirodi, nisu različiti od drugih rashoda.

7.5. Kamata i drugi troškovi pozajmljivanja

Troškovi pozajmljivanja su kamata i drugi troškovi koje Društvo ima u vezi sa pozajmljivanjem sredstava.

Na osnovu relevantnih odredbi MRS 23 - Troškovi pozajmljivanja, kamata i drugi troškovi pozajmljivanja se priznaju kao rashod u periodu u kojem su nastali, osim u slučaju kada su direktno pripisivi sticanju, izgradnji ili proizvodnji određenog sredstva koje se kvalifikuje (sredstvo kojem je potreban značajan vremenski period da bi bilo spremno za svoju nameravanu upotrebu ili prodaju), kada se kamata i drugi troškovi pozajmljivanja kapitalizuju kao deo nabavne vrednosti (cene koštanja) tog sredstva.

7.6. Porez na dobitak

Porez na dobitak se računovodstveno evidentira kao zbir:

- tekućeg poreza i
- odloženog poreza.

Tekući porez je iznos obaveze za plativ (povrativ) porez na dobitak koji se odnosi na oporezivi dobitak (poreski gubitak) za period. Drugim rečima, tekući porez je plativ porez na dobitak koji je utvrđen u poreskoj prijavi za porez na dobitak, u skladu sa poreskim propisima.

Odloženi porez se ispoljava u vidu:

- odloženih poreskih sredstava ili
- odloženih poreskih obaveza.

Odloženi porez se knjigovodstveno evidentira na osnovu relevantnih odredbi MRS 12 - Porezi na dobitak, kojima je, između ostalog, precizirano da se *odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze ne diskontuju*.

Odložena poreska sredstva su iznosi poreza na dobitak nadoknadivi u budućim periodima koji se odnose na:

- odbitne privremene razlike,
- neiskorišćene poreske gubitke prenete na naredni period i
- neiskorišćeni poreski kredit prenet na naredni period.

Za sredstva koja podležu amortizaciji, odložena poreska sredstva priznaju se za sve **odbitne privremene razlike** između knjigovodstvene vrednosti sredstava koja podležu amortizaciji i njihove poreske osnovice (vrednosti koji su dodeljeni tim sredstvima za poreske svrhe). Odbitna privremena razlika postoji kada je knjigovodstvena vrednost sredstava manja od njihove poreske osnovice. U tom slučaju se priznaju odložena poreska sredstva, pod uslovom da se proceni da je verovatno da će u budućim periodima postojati oporeziva dobit za čije umanjeње će Društvo moći da iskoristi odložena poreska sredstva.

Odloženo poresko sredstvo po osnovu **neiskorišćenih poreskih gubitaka** priznaje se samo ukoliko rukovodstvo proceni da će u narednim periodima Društvo imati oporezivu dobit, koja će moći da bude umanjena po osnovu neiskorišćenih poreskih gubitaka.

Odloženo poresko sredstvo po osnovu **neiskorišćenog poreskog kredita** za ulaganja u osnovna sredstva se priznaje samo do iznosa za koji je verovatno da će u budućim periodima biti ostvarena oporeziva dobit u poreskom bilansu, odnosno obračunati porez na dobit za čije umanjenje će moći da se iskoristi neiskorišćeni poreski kredit.

Odložena poreska sredstva mogu da se priznaju i po drugim osnovama za koje se u Društvu utvrdi da će iznosi poreza na dobitak biti nadoknadivi u budućim periodima (na primer, za rezervisanja za nedospеле otpremnine prilikom redovnog odlaska u penziju, koja su određena shodno relevantnim odredbama MRS 19).

Odložene poreske obaveze su iznosi poreza na dobitak plativi u budućim periodima u odnosu na oporezive privremene razlike.

Po pitanju sredstava koja podležu amortizaciji, odložene poreske obaveze se priznaju uvek kada postoji oporeziva privremena razlika između knjigovodstvene vrednosti sredstava koja podležu amortizaciji i njihove poreske osnovice. Oporeziva privremena razlika nastaje u slučajevima kada je knjigovodstvena vrednost sredstava veća od njihove poreske osnovice.

Oporeziva privremena razlika utvrđuje se na datum bilansa stanja i utvrđuje se primenom propisane (ili očekivane) poreske stope poreza na dobit Društva na iznos oporezive privremene razlike.

Odložena poreske obaveze mogu da se priznaju i po drugim osnovama za koje se u Društvu utvrdi da će iznosi poreza na dobitak biti plativi u budućim periodima u odnosu na oporezive privremene razlike.

7.7. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja (imovina) su sredstva bez fizičke suštine, koja se mogu identifikovati, kao što su: licence, koncesije, patenti, ulaganja u razvoj, žigovi i sl. Imovina ispunjava kriterijum mogućnosti identifikovanja kada je: odvojiva, odnosno kada se može odvojiti od Društva i prodati, preneti, licencirati, iznajmiti ili razmeniti, bilo pojedinačno ili zajedno sa povezanim ugovorom, imovinom ili obavezom; ili nastaje po osnovu ugovornih ili drugih zakonskih prava, bez obzira da li su ta prava prenosiva ili odvojiva od Društva ili od drugih prava ili obaveza.

Da bi se nematerijalno ulaganje priznalo, neophodno je da budu ispunjeni zahtevi propisani MRS 38 - Nematerijalna imovina, odnosno:

- da je verovatno da će se buduće ekonomske koristi, pripisive imovini, uliti u Društvo;
- da Društvo ima mogućnost kontrole nad tom imovinom i
- da se nabavna vrednost (cena koštanja) može pouzdano odmeriti.

Knjigovodstveno priznavanje interno generisane nematerijalne imovine je uslovljena procenom da li je rezultanta:

- faze istraživanja ili
- faze razvoja.

Nematerijalna imovina koja proističe iz *istraživanja, ili iz faze istraživanja internog projekta*, se ne priznaje kao nematerijalno ulaganje. Izdaci po osnovu istraživanja, ili izdaci koji nastanu u fazi istraživanja internog projekta, se priznaju kao rashod u periodu u kojem su izdaci nastali.

Cena koštanja interno generisane nematerijalne imovine koja proističe *iz razvoja* (ili iz faze razvoja internog projekta) uključuje sve direktno pripisive troškove neophodne za kreiranje, proizvodnju i pripremu imovine za funkcionisanje na način kako je rukovodstvo Društva predvidelo.

Početno merenje nematerijalnog ulaganja vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja).

Naknadno merenje nematerijalnog ulaganja, nakon početnog priznavanja, vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja) umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja vrednosti (shodno relevantnim odredbama MRS 36 - Umanjenje vrednosti imovine).

Amortizacija nematerijalne imovine je uslovljena procenom da li je koristan vek trajanja:

- neograničen ili
- ograničen.

Nematerijalna imovina ne podleže proceni ako se proceni da je koristan vek trajanja neograničen, to jest ako se na osnovu analize svih relevantnih faktora ne može predvideti završetak perioda kada se očekuje da će nematerijalna imovina generisati prilive neto tokova gotovine u Društvo.

7.8. Nekretnine, postrojenja i oprema

Kao **nekretnine, postrojenja i oprema** priznaju se materijalna sredstva koja se: koriste u proizvodnji, za isporuku dobara, za pružanje usluga, za iznajmljivanje drugima, ili u administrativne svrhe; i za koja se očekuje da će se koristiti duže od jednog obračunskog perioda.

Navedeno opšte načelo za priznavanje nekretnina, postrojenja i opreme se ne primenjuje samo u slučajevima kada se radi o priznavanju sredstava manje vrednosti (na primer, rezervni delovi i oprema za servisiranje), koji se iskazuju na zalihama. Stavljanjem u upotrebu ovih sredstava njihova se celokupna vrednost prenosi na troškove perioda.

Nekretnine, postrojenja i oprema se priznaju kao sredstvo: ako je verovatno da će se buduće ekonomske koristi povezane sa tim sredstvom prilivati u Društvo i ako se nabavna vrednost (cena koštanja) tog sredstva može pouzdano odmeriti.

Početno merenje nekretnina, postrojenja i opreme vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja), koja obuhvata: nabavnu cenu i sve zavisne troškove nabavke, to jest sve direktno pripisive troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Naknadno merenje nekretnina, postrojenja i opreme vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja) umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke zbog umanjenja vrednosti (shodno MRS 36).

7.9. Finansijski lizing

Lizing je sporazum po kojem davalac lizinga prenosi na korisnika lizinga pravo korišćenja sredstva za dogovoreni vremenski period u zamenu za plaćanje ili niz plaćanja.

U slučaju **finansijskog lizinga**, shodno odredbama MRS 17 - Lizing, korisnik lizinga **početno merenje** vrši tako što priznaje kao sredstvo i obavezu u svom bilansu stanja, u iznosima koji su na početku trajanja lizinga jednaki fer vrednosti sredstava koja su predmet lizinga, ili po sadašnjoj vrednosti minimalnih plaćanja za lizing, ako je ona niža. *Fer vrednost* je iznos po kojem se predmet lizinga može razmeniti između upoznatih, voljnih strana u okviru nezavisne transakcije.

Prilikom izračunavanja sadašnje vrednosti minimalnih plaćanja za lizing, *diskontna stopa* se generalno utvrđuje na osnovu kamatne stope sadržane u lizingu. Ako se kamatna stopa ne može utvrditi, kao diskontna stopa koristi se inkrementalna kamatna stopa na zaduživanje, to jest očekivana kamatna stopa koju bi Društvo platilo u slučaju pozajmljivanja sredstava na sličan rok i sa sličnim garancijama za kupovinu sredstava koje je predmet lizinga.

Svi inicijalni direktni troškovi korisnika lizinga dodaju se iznosu koji je priznat kao sredstvo.

Po pitanju **naknadnog merenja**, minimalna plaćanja lizinga treba podeliti između finansijskih troškova i smanjenja neizmirene obaveze. Finansijski trošak se alocira na periode tokom trajanja lizinga, tako da se ostvaruje konstantna periodična kamatna stopa na preostali saldo obaveze.

7.10. Amortizacija nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme

Amortizacijom se iznos sredstava (nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme) koji se amortizuje vremenski alocira u toku korisnog veka trajanja sredstava.

Koristan vek trajanja sredstva se u Društvu određuje primenom vremenskog metoda, tako da se koristan vek trajanja sredstava može razumeti kao vremenski period tokom kojeg se očekuje da je sredstvo raspoloživo Društvu za upotrebu i korišćenje.

Iznos koji se amortizuje, odnosno nabavna vrednost ili drugi iznos koji zamenjuje tu vrednost u finansijskim izveštajima Društva; se sistematski alocira tokom korisnog veka trajanja sredstava.

Za sredstvo pribavljeno putem finansijskog lizinga, amortizacija se obračunava kao i za druga sredstva, osim kada se ne zna da li će Društvo steći pravo vlasništva nad tim sredstvom, kada se sredstvo u potpunosti amortizuje u kraćem periodu od trajanja lizinga i korisnog veka trajanja.

Amortizacija se vrši **primenom metoda pravolinijskog otpisa** (proporcionalna metoda), a **obračun amortizacije počinje** kada sredstvo postane raspoloživo za upotrebu, odnosno kada se nalazi na lokaciji i u stanju spremnom za poslovanje na način kako je to predviđeno u Društvu.

Amortizacija se ne obračunava za sredstva koja vremenom ne gube na vrednosti (na primer, umetnička dela) ili sredstva koja imaju neograničeni vek trajanja.

Za potrebe sastavljanja poreskog bilansa, to jest za poreske svrhe, amortizacija sredstava se vrši prema važećim zakonskim propisima.

7.11. Umanjenje vrednosti nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja i opreme

Na svaki datum bilansa stanja se od strane kompetentnih osoba, iz ili van Društva, proverava da li postoje indicije da je knjigovodstvena vrednost nekog sredstva (nematerijalnog sredstva, nekretnina, postrojenja i opreme) umanjena, to jest da li knjigovodstvena vrednost premašuje nadoknadivi iznos tog sredstva.

Ako naznake o umanjenju vrednosti postoje, shodno relevantnim odredbama MRS 36, vrši se procena nadoknadivog iznosa tog sredstva.

Nadoknadivi iznos je viša vrednost od:

- fer vrednosti, umanjena za troškove prodaje; i
- upotrebne vrednosti.

Fer vrednost umanjena za troškove prodaje je očekivana neto prodajna cena tog sredstva, odnosno to je iznos koji se može dobiti prodajom nekog sredstva u nezavisnoj transakciji između upoznatih, voljnih strana, umanjena za troškove otuđenja.

Upotrebna vrednost je sadašnja vrednost procenjenih budućih novčanih tokova za koje se očekuje da će nastati iz kontinuirane upotrebe imovine kroz njen koristan vek trajanja, te prodaje na kraju veka trajanja. Diskontna stopa koja se koristi pri utvrđivanju sadašnje vrednosti odražava tekuće tržišne procene vremenske vrednosti novca, kao i rizike specifične za to sredstvo.

Nadoknadivi iznos se procenjuje za svako zasebno sredstvo ili, ako to nije moguće, za jedinicu koja generiše gotovinu kojoj to sredstvo pripada. Jedinica koja generiše gotovinu je najmanja prepoznatljiva grupa sredstava koja generiše prilive gotovine koji su u najvećoj meri nezavisni od priliva gotovine drugih sredstava ili grupa sredstava.

Ako se utvrdi da je došlo do umanjenja vrednosti, knjigovodstvena vrednost se svodi na nadoknadivi iznos. Gubitak zbog umanjenja se knjigovodstveno obuhvata na sledeći način:

- u slučaju da je prethodno za to sredstvo formirana revalorizaciona rezerva, smanjivanjem revalorizacionih rezervi; i
- u slučaju da prethodno za to sredstvo nije formirana revalorizaciona rezerva, kao rashod perioda.

7.12. Investicione nekretnine

Investiciona nekretnina je nekretnina koju drži vlasnik ili korisnik lizinga u okviru finansijskog lizinga u cilju ostvarivanja prihoda od zakupnina, ili porasta vrednosti kapitala, ili i jednog i drugog, a ne za:

- korišćenje u proizvodnji, pri nabavci dobara i usluga, ili u administrativne svrhe; ili
- prodaju u okviru redovnog poslovanja.

Investiciona nekretnina se, shodno odredbama iz MRS 40 - Investicione nekretnine, priznaje kao sredstvo: ako je verovatno da će Društvo u budućnosti ostvariti ekonomsku korist od te investicione nekretnine; i ako se njena nabavna vrednost (cena koštanja) može pouzdano odmeriti.

Početno merenje investicione nekretnine prilikom sticanja (nabavke) vrši se po nabavnoj vrednosti (ceni koštanja), pri čemu se zavisni troškovi nabavke uključuju u nabavnu vrednost.

Naknadni izdatak koji se odnosi na već priznatu investicionu nekretninu pripisuje se iskazanom iznosu investicione nekretnine ako ispunjava uslove da se prizna kao stalno sredstvo, to jest ako je vek trajanja izdatka duži od jednog obračunskog perioda, ako je verovatno da će se buduće ekonomske koristi povezane sa tim izdatkom prilivati u Društvo i ako se nabavna vrednost (cena koštanja) tog izdatka može pouzdano odmeriti.

Nakon početnog priznavanja, **naknadno merenje investicione nekretnine** se vrši po fer (poštenoj) vrednosti, pod kojom se podrazumeva njena tržišna vrednost, odnosno najverovatnija vrednost koja realno može da se dobije na tržištu, na dan bilansa stanja.

Promena fer vrednosti investicione imovine tokom određenog perioda se uključuje u rezultat perioda u kojem je povećanje/smanjenje nastalo.

Investicione nekretnine *ne podležu obračunu amortizacije niti se na njima vrši procena umanjenja vrednosti imovine.*

7.13. Zalihe

Zalihe su sredstva: koja se drže za prodaju u uobičajenom toku poslovanja, koja su u procesu proizvodnje, a namenjene su za prodaju; ili u obliku osnovnog i pomoćnog materijala koji se troši u proizvodnom procesu ili prilikom pružanja usluga.

Zalihe obuhvataju: osnovni i pomoćni materijal (uključujući i rezervne delove, alat i inventar) koji će biti iskorišćeni u procesu proizvodnje, nedovršene proizvode čija je proizvodnja u toku, gotove proizvode koje je proizvelo Društvo i robu.

Zalihe se (shodno MRS 2 - Zalihe) **odmeravaju** po nižoj vrednosti od:

- nabavne vrednosti (cene koštanja) i
- neto ostvarive vrednosti.

Nabavna vrednost (cena koštanja) obuhvata sve:

- troškove nabavke,
- troškove konverzije i
- druge troškove nastale u procesu dovođenja zaliha na sadašnju lokaciju i stanje.

Troškovi nabavke materijala, koji su osnov za vrednovanje zaliha materijala, obuhvataju nabavnu cenu, uvozne dažbine i druge fiskalne izdatke (osim onih koje Društvo može naknadno da povрати od poreskih vlasti, kao što je, na primer, porez na dodatu vrednost koji Društvo može odbiti kao prethodni porez), troškove prevoza, manipulativne troškove i druge troškove koji se mogu direktno pripisati nabavci materijala. Popusti, rabati i druge slične stavke oduzimaju se pri utvrđivanju troškova nabavke.

Vrednovanje izlaska materijala prilikom njihovog trošenja vrši se primenom **FIFO metode**, koja polazi od pretpostavke da se stavke zaliha materijala koje su najranije nabavljene najranije i utroše u proizvodnom procesu.

Po pitanju priznavanja sredstava manje vrednosti (na primer, rezervni delovi i oprema za servisiranje), njihovim stavljanjem u upotrebu njihova celokupna vrednost (100% otpis) se prenosi na troškove perioda.

Troškovi konverzije i drugi troškovi nastali u procesu dovođenja zaliha na sadašnju lokaciju i stanje, su značajni prilikom vrednovanja zaliha nedovršene proizvodnje i zaliha gotovih proizvoda. U ove troškove spadaju: troškovi direktnog rada, troškovi direktnog materijala i indirektni, odnosno opšti proizvodni troškovi.

Suštinski, vrednovanje zaliha gotovih proizvoda i zaliha nedovršene proizvodnje nastaje kao rezultat računovodstva troškova i učinaka (proizvodno računovodstvo). Preciznije, zalihe nedovršene proizvodnje i zalihe gotovih proizvoda, koja nastaju kao rezultat proizvodnog procesa, vode se po standardnoj ceni koštanja. Razlika između vrednosti zaliha po stvarnoj ceni koštanja utvrđena nakon pogonskog obračuna i vrednosti zaliha po standardnoj ceni koštanja predstavlja odstupanje od cene gotovih proizvoda.

Neto ostvariva vrednost je procenjena cena prodaje u okviru redovnog poslovanja umanjena za troškove dovršenja i procenjene troškove neophodne za realizaciju prodaje. Prilikom procene neto ostvarive vrednosti polazi se od najpouzdanijih dokaza raspoloživih u vreme procene o iznosima po kojima se zalihe mogu realizovati.

Iznos bilo kog otpisa zaliha na neto ostvarivu vrednost i svi gubici zaliha se priznaju kao rashod u periodu u kom je nastao otpis ili gubitak.

7.14. Stalna sredstva namenjena prodaji

Društvo priznaje i iskazuje stalno sredstvo (ili raspoloživu grupu) kao **sredstvo namenjeno prodaji**, ako se njegova knjigovodstvena vrednost može prvenstveno povratiti prodajnom transakcijom, a ne daljim korišćenjem. Da bi se ovaj zahtev smatrao ispunjenim:

- sredstvo mora da bude dostupno za momentalnu prodaju u svom trenutnom stanju, isključivo pod uslovima koji su uobičajeni za prodaju takve imovine (ili grupe za otuđenje);
- i
- prodaja sredstva mora biti vrlo verovatna.

Stalno sredstvo koje je priznato kao sredstvo namenjeno prodaji **meri se** (iskazuje) po nižem iznosu od:

- knjigovodstvene vrednosti i
- fer (poštene) vrednosti umanjene za troškove prodaje.

Knjigovodstvena vrednost je sadašnja (neotpisana) vrednost iskazana u poslovnim knjigama Društva.

Fer (poštena) vrednost je iznos za koji sredstvo može da bude razmenjeno između obaveštenih i voljnih strana u nezavisnoj transakciji, to jest tržišna vrednost na dan prodaje.

Troškovi prodaje su troškovi koji se mogu direktno pripisati prodaji sredstva.

Otpisana sredstva, kao i sredstva čija je neotpisana (knjigovodstvena) vrednost beznačajna, neće biti priznato kao sredstvo namenjeno prodaji.

7.15. Finansijski instrumenti

Finansijski instrumenti uključuju finansijska sredstva i obaveze koje se evidentiraju u bilansu stanja Društva, počevši od momenta kada Društvo ugovornim obavezama postane vezano za finansijski instrument, a zaključno sa gubitkom kontrole nad pravima koja proizilaze iz finansijskog sredstva (realizacijom, isticanjem, ustupanjem itd.), to jest sa izmirenjem, ukidanjem ili isticanjem finansijske obaveze.

Finansijska sredstva i finansijske obaveze, shodno odredbama MRS 32, mogu imati veliki broj pojavnih oblika, kao što su: gotovina, instrument kapitala drugog entiteta, ugovorno pravo primanja gotovine, drugog finansijskog sredstva ili razmene finansijskih sredstava i obaveza sa drugim entitetom koji su za Društvo potencijalno povoljni; ugovorna obaveza davanja gotovine ili drugog finansijskog sredstva drugom entitetu, ili pravo razmenjivanja finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza sa drugim entitetom prema potencijalno nepovoljnim uslovima za Društvo itd.

Iskazivanje i knjigovodstveno evidentiranje vezano za finansijske instrumente je uslovljeno njihovom klasifikacijom koju, shodno karakteristikama finansijskih instrumenata, vrši rukovodstvo Društva.

Pri klasifikaciji svakog pojedinačnog finansijskog instrumenta, rukovodstvo Društva može da ga klasifikuje u jednu od četiri moguće vrste finansijskih instrumenata koje su precizirane odredbama MRS 39, i to:

- finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza po fer vrednosti kroz bilans uspeha,
- investicije koje se drže do dospeća,
- krediti (zajmovi) i potraživanja i
- finansijska sredstva raspoloživa za prodaju.

Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza po fer vrednosti kroz bilans uspeha obuhvataju finansijska sredstva i obaveze čije se promene fer vrednosti evidentiraju kao prihodi ili rashodi u bilansu uspeha.

Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza klasifikovana u ovu kategoriju treba da ispuni bilo koji od sledećih uslova:

- klasifikovano je kao ono koje se drži radi trgovanja ili
- posle početnog priznanja naznačeno je da se u Društvu razvrstava i iskazuje kao finansijsko sredstvo (obaveza) kroz bilans uspeha.

Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza se klasifikuje kao ono koje se drži radi trgovanja ako je: stečeno ili nastalo prvenstveno radi prodaje ili ponovne kupovine u bliskoj budućnosti, deo portfelja identifikovanih finansijskih instrumenata kojima se zajedno upravlja i za koje postoji dokaz o nedavnom aktuelnom modelu kratkoročnog ostvarenja dobitka, ili derivat (osim derivata koji je instrument „hedžinga“).

Društvo može da naznači da se finansijski instrument iskazuje kroz bilans uspeha samo kada to rezultira relevantnijim informacijama, budući da se eliminiše ili u značajnoj meri otklanja nedoslednost odmeravanja ili priznavanja koja bi inače nastala usled odmeravanja sredstava ili obaveza, ili priznavanja dobitaka ili gubitaka, po različitim osnovama; ili se grupom finansijskih sredstava, finansijskih obaveza ili obojna upravlja i njihove performanse se procenjuju na osnovu fer vrednosti, u skladu sa dokumentovanom strategijom upravljanja rizikom ili investiranja, i informacije o grupi se interno sačinjavaju prema toj osnovi za ključne rukovodioce Društva.

Investicije koje se drže do dospeća su nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili odredivim isplatama i fiksnim dospećem koja Društvo definitivno namerava i može da drži do dospeća, osim onih koje Društvo nakon početnog priznavanja naznači po fer vrednosti kroz bilans uspeha ili kao raspoložive za prodaju i onih koja zadovoljavaju definiciju zajmova i potraživanja.

Kredit (zajmovi) i potraživanja su nederivatna finansijska sredstva Društva sa fiksnim ili odredivim isplatama koja nisu kotirana na aktivnom tržištu osim:

- sredstava za koja Društvo ima nameru da ih proda odmah ili u kratkom roku i koja bi onda bila klasifikovana kao sredstva koja se drže radi trgovanja,
- sredstava koja posle početnog priznavanja Društvo naznači po fer vrednosti kroz bilans uspeha i
- sredstava za koja imalac ne može u značajnoj meri povratiti svoju celokupnu početnu investiciju, koja će biti klasifikovana kao raspoloživa za prodaju.

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju su nederivatna finansijska sredstva koja su naznačena kao raspoloživa za prodaju i nisu klasifikovana u prethodno naznačene vrste finansijskih instrumenata.

Pri **početnom odmeravanju** finansijskog instrumenta, Društvo odmeravanje vrši po fer vrednosti uvećanoj, u slučaju da finansijski instrument nije naznačen za odmeravanje po fer vrednosti sa promenama fer vrednosti kroz bilans uspeha, za troškove transakcije koji se mogu direktno pripisati sticanju ili emitovanju finansijskog sredstva ili finansijske obaveze.

Naknado odmeravanje finansijskih instrumenata vrši se po fer vrednostima, bez oduzimanja troškova transakcije koji mogu nastati prodajom ili pri drugom otuđenju, osim za sledeća finansijska sredstva:

- zajmove i potraživanja, koji se odmeravaju po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metoda efektivne kamate;
- investicije koje se drže do dospeća, koje se odmeravaju po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metoda efektivne kamate; i
- investicije u instrumente kapitala koji nemaju kotiranu tržišnu cenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrednost ne može pouzdano odmeriti, koji se odmeravaju po nabavnoj vrednosti.

Fer vrednost sredstva je iznos za koji se sredstvo može razmeniti ili obaveza izmiriti u slučaju obaveštenih, voljnih strana u okviru nezavisne transakcije. Ako za finansijski instrument postoji aktivno tržište, fer vrednost se određuje shodno informacijama sa tog tržišta; a ako ne postoji aktivno tržište, fer vrednost se određuje tehnikama procene preciziranim relevantnim odredbama MRS 39. Pozitivni (negativni) efekti promene fer vrednosti se, za finansijske instrumente iskazane po fer vrednosti kroz bilans uspeha, iskazuju kao dobitak (gubitak) u periodu nastanka promene; a kod finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju, iskazuju se u okviru nerealizovanih dobitaka/gubitaka po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju sve do momenta prodaje, kada se efekti prenose u dobitak (gubitak). Izuzetak od navedenog su troškovi od trajnog obezvređenja i devizni dobitci (gubici) koji se za finansijske instrumente klasifikovane kao raspoložive za prodaju odmah priznaju u dobitak (gubitak).

Amortizovana vrednost je sadašnja vrednost svih očekivanih budućih gotovinskih isplata ili primanja tokom očekivanog roka trajanja finansijskog instrumenta. Pri izračunavanju amortizovane vrednosti finansijskog instrumenta koristi se metod diskontovanja uz primenu efektivne kamatne stope. Pozitivni (negativni) efekti promene amortizovane vrednosti finansijskih instrumenata se priznaju u momentu prestanka priznavanja finansijskog instrumenta, osim u slučaju da je došlo do umanjenja vrednosti, kada se gubitak odmah priznaje.

7.16. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Najlikvidniji oblici finansijskih sredstava Društva predstavljaju **gotovina i gotovinski ekvivalenti**, koji se procenjuju po nominalnoj, to jest po fer vrednosti. U okviru gotovine i gotovinskih ekvivalenata Društva iskazuju se: sredstva na računima kod banaka, gotovina u blagajni i dr., i visoko likvidna sredstva sa vrlo kratkim rokom dospeća, a koja se mogu brzo konvertovati u gotovinu, uz beznačajan rizik od promene vrednosti.

7.17. Kratkoročna potraživanja

Kratkoročna potraživanja obuhvataju potraživanja od povezanih pravnih lica (zavisnih i pridruženih), kao i potraživanja od ostalih pravnih i fizičkih lica u zemlji i inostranstvu, po osnovu prodaje proizvoda, robe i usluga; za koje se očekuje da će biti realizovana u roku od 12 meseci od

datuma bilansiranja. *Kratkoročna potraživanja od kupaca* mere se po vrednosti iz originalne fakture. Ako se vrednost u fakturi iskazuje u stranoj valuti, vrši se preračunavanje u funkcionalnu valutu po srednjem kursu važećem na dan transakcije. Promene deviznog kursa od datuma transakcije do datuma naplate potraživanja iskazuju se kao kursne razlike u korist prihoda ili na teret rashoda. Potraživanja iskazana u stranoj valuti se na dan bilansa stanja preračunavaju prema važećem srednjem kursu, a kursne razlike se priznaju kao prihod ili rashod perioda.

U Društvu se na dan bilansa stanja za svako pojedinačno potraživanje vrši procena realnosti potraživanja, kao i verovatnoće njegove naplate, odnosno za svako pojedinačno potraživanje se vrši procena da li je došlo do umanjenja vrednosti.

Prilikom **procene umanjenja vrednosti potraživanja**, smatra se da je Društvo pretrpelo gubitke zbog umanjenja vrednosti ako postoji objektivni dokaz (na primer, velike finansijske teškoće dužnika, neuobičajeno kršenje ugovora od strane dužnika, potencijalno bankrotstvo dužnika i sl.) umanjenja vrednosti kao rezultat događaja koji se odigrao posle prvobitnog priznavanja sredstava i taj nastanak gubitka ima uticaj na procenjene buduće tokove gotovine od finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava koji se mogu pouzdano proceniti. Ako nema objektivnih dokaza, osobe koje vrše procenu koriste svoje iskustvo i rasuđivanje za procenu naplativosti potraživanja. Ako se proceni da je došlo do umanjenja vrednosti kratkoročnih potraživanja vrši se njihov:

- indirektan otpis ili
- direktan otpis.

Indirektan otpis potraživanja od kupaca, na teret rashoda Društva, se vrši preko računa ispravke vrednosti. Odluku o indirektnom otpisu (ispravci vrednosti) potraživanja od kupaca preko računa ispravke vrednosti predlaže Komisija za otpis i rashod i direktora Društva, a krajnju odluku o otpisu donosi **Upravni odbor**.

Direktan otpis potraživanja od kupaca se vrši ako je nenaplativost izvesna i dokumentovana (na primer, Društvo nije uspelo sudskim putem da izvrši naplatu potraživanja). Odluku o direktnom otpisu potraživanja od kupaca predlaže Komisija za otpis i rashod i direktora Društva, a krajnju odluku o otpisu donosi **Upravni odbor**.

Indirektan i direktan otpis potraživanja se vrši samo na osnovu relevantnih okolnosti i stanja koja su postojala na datum bilansa stanja. Gubici očekivani kao rezultat budućih događaja, to jest događaja nakon datuma bilansa stanja, bez obzira koliko verovatni, se ne priznaju, već se obelodanjuju u Napomenama uz finansijske izveštaje.

7.18. Finansijski plasmani

Kratkoročni finansijski plasmani obuhvataju kredite, hartije od vrednosti i ostale kratkoročne finansijske plasmane sa rokom dospeća, odnosno prodaje do godinu dana od datuma bilansa stanja.

U okviru kratkoročnih finansijskih plasmana iskazuje se i deo datih dugoročnih kredita Društva čija se naplata očekuje u roku od godinu dana od datuma bilansa stanja.

U okviru **dugoročnih finansijskih plasmana** iskazuju se ulaganja u dugoročna finansijska sredstva, kao što su dugoročni krediti, reprogramirana dugoročna potraživanja na osnovu dogovora postignutih sa kupcima, hartije od vrednosti i ostali dugoročni finansijski plasmani; sa rokom dospeća dužim od godinu dana od dana bilansa.

Po pitanju naknadnog odmeravanja dugoročnih finansijskih plasmana, relevantna je klasifikacija koje rukovodstvo Društva vrši shodno karakteru finansijskog instrumenta (finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza po fer vrednosti kroz bilans uspeha, investicije koje se drže do dospeća, krediti (zajmovi) i potraživanja i finansijska sredstva raspoloživa za prodaju).

7.19. Obaveze

Obaveza je rezultat prošlih transakcija ili događaja, čije izmirenje obično podrazumeva odricanje od ekonomskih koristi (resursa) Društva da bi se zadovoljio zahtev druge strane.

Prilikom **vrednovanja obaveza**, a shodno relevantnim odredbama Okvira za pripremu i prezentaciju finansijskih izveštaja, obaveza se priznaje u bilansu stanja: kada je verovatno da će odliv resursa koji sadrže ekonomske koristi imati za rezultat izmirenje sadašnje obaveze i kada iznos za izmirenje može pouzdano da se odmeri. Pored navedenog, pri vrednovanju se uvažava *načelo opreznosti*, pod kojim se podrazumeva uključivanje opreza pri procenjivanju, tako da imovina i prihodi nisu precenjeni, a obaveze ili troškovi potcenjeni. Međutim, načelo opreznosti ne treba da rezultira stvaranjem skrivenih rezervi (na primer, kao posledica namerno precenjenih obaveza ili troškova), obzirom da u tom slučaju finansijski izveštaji ne bi bili neutralni i, stoga, ne bi bili pouzdani.

Obavezama se smatraju: dugoročne obaveze (obaveze prema zavisnim i drugim povezanim pravnim licima; dugoročni krediti i ostale dugoročne obaveze); kratkoročne finansijske obaveze (obaveze prema zavisnim i drugim povezanim pravnim licima, kratkoročni krediti, deo dugoročnih kredita i obaveza koje dospevaju do jedne godine i ostale kratkoročne finansijske obaveze), kratkoročne obaveze iz poslovanja (dobavljači i ostale obaveze iz poslovanja) i ostale kratkoročne obaveze.

Kratkoročnim obavezama se smatraju obaveze za koje se očekuje da će biti izmirene u roku do godinu dana od datuma bilansa stanja, uključujući i deo dugoročnih obaveza koje ispunjavaju navedeni uslov, dok se *dugoročnim obavezama* smatraju obaveze čije se izmirenje očekuje u dužem roku.

Smanjenje obaveza po osnovu sudskih odluka, vanparničnog poravnanja i sl.; vrši se direktnim otpisivanjem.

7.20. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina

Rezervisanje, **shodno MRS 37** - Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, predstavlja obavezu nezvesnog vremena dospeća ili iznosa. Društvo priznaje rezervisanje samo ako su ispunjena sledeća tri uslova:

- kada Društvo ima sadašnju obavezu (zakonsku ili izvedenu) kao posledicu prošlog događaja,
- kada je verovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi biti zahtevan da se izmiri obaveza i
- kada može da se napravi pouzdana procena iznosa obaveze.

Suština rezervisanja je da se formira samo za obaveze nastale iz prošlih događaja, koje postoje nezavisno od budućih radnji Društva. Otuda, rezervisanja se ne priznaju za buduće poslovne gubitke.

Za svrhu priznavanja rezervisanja, smatra se da je verovatno da će zahtevano izmirivanje obaveza Društva prouzrokovati odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi, kada je verovatnije nego da nije, da će odliv resursa nastati, to jest verovatnoća da će izmirenje tih obaveza Društva prouzrokovati odliv resursa je veća od verovatnoće da neće.

Rezervisanja mogu da se formiraju po različitim osnovama, i to: za troškove u garantnom roku, za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava, za zadržane kaucije i depozite, za troškove restrukturiranja, za naknade i druge beneficije zaposlenih i po drugim osnovama (na primer, za očekivane gubitke koji će nastati po započetim sudskim sporovima).

Prilikom odmeravanja rezervisanja, iznos priznat kao rezervisanje je najbolja procena izdataka Društva zahtevanih da se izmiri sadašnja obaveza na datum bilansa stanja. Drugim rečima, to je iznos koje bi Društvo platilo na datum bilansa stanja da se izmiri obaveza ili da se ta obaveza prenese na treću stranu.

Rezervisanja za troškove i rizike se prate po vrstama, ispituju se na dan svakog bilansa stanja i koriguju tako da odražavaju najbolju sadašnju procenu. Ako više nije verovatno da će odliv resursa biti potreban za izmirenje obaveze, ukida se rezervisanje. Ukidanje, kao i smanjenje rezervisanja, se vrši u korist prihoda.

Kada je učinak vremenske vrednosti novca značajan, iznos rezervisanja predstavlja sadašnju vrednost izdataka za koje se očekuje da će biti potrebni za izmirenje obaveze. Pri izračunavanju sadašnje vrednosti se koriste diskontne stope, to jest stope pre oporezivanja, koje odražavaju tekuće tržišne procene vremenske vrednosti novca i rizike specifične za obavezu.

Potencijalna imovina je moguća imovina koja nastaje po osnovu prošlih događaja i čije postojanje će biti potvrđeno jedino nastankom ili nenastankom jednog ili više neizvesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Društva.

Potencijalna imovina se ne priznaje u finansijskim izveštajima Društva, već se, u slučaju da je priliv ekonomskih koristi verovatan, vrši njeno obelodanjivanje.

Potencijalna imovina se stalno iznova procenjuje (najmanje na datum bilansa stanja) da bi se obezbedilo da finansijski izveštaji na odgovarajući način odražavaju razvoj predmetnog događaja. Ako postane sigurno da će priliv ekonomskih koristi po osnovu potencijalne imovine nastati, imovina i prihod u vezi sa njom se priznaju u finansijskim izveštajima Društva u periodu u kojem je promena nastala.

Potencijalna obaveza je: moguća obaveza koja nastaje po osnovu prošlih događaja i čije postojanje će biti potvrđeno samo nastankom ili nenastankom jednog ili više neizvesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Društva; i sadašnja obaveza koja nastaje po osnovu prošlih događaja, ali nije priznata jer nije verovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi Društva biti zahtevan za izmirenje obaveze ili iznos obaveze ne može da bude dovoljno pouzdano procenjen.

Potencijalna obaveza se ne priznaje u finansijskim izveštajima Društva, već se, u slučaju da je odliv ekonomskih koristi moguć, a mogućnost odliva resursa nije vrlo mala, vrši njeno obelodanjivanje.

Potencijalna obaveza se stalno iznova procenjuje (najmanje na datum bilansa stanja). Kada odliv ekonomskih koristi po osnovu potencijalnih obaveza postane verovatan, rezervisanje i rashod se

priznaju u finansijskim izveštajima Društva u periodu u kojem promena verovatnoće nastaje (osim u retkim okolnostima kada pouzdana procena ne može da se napravi).

7.21. Naknade zaposlenima

Po pitanju naknada zaposlenima, obelodaniće se obaveze Društva za:

- poreze i doprinose za obavezno socijalno osiguranje i
- otpremnine.

Sa **aspekta poreza i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje**, Društvo je, u skladu sa propisima koji se primenjuju u Republici Srbiji, obavezno da uplaćuje doprinose raznim državnim fondovima za socijalnu zaštitu. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca u iznosima koji se obračunavaju primenom propisanih stopa. Društvo ima zakonsku obavezu da obustavi obračunate doprinose iz bruto zarada zaposlenih, kao i da za njihov račun prenese obustavljena sredstva u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret zaposlenih i na teret poslodavca knjiže se na teret troškova Društva u periodu na koji se odnose. Društvo, nakon odlaska zaposlenih u penziju, nema obavezu da im plaća nikakve naknade.

Za procenu rezervisanja po osnovu naknada i drugih beneficija zaposlenih, primenjuju se relevantne odredbe **MRS 19 - Primanja zaposlenih**. Rezervisanja za Naknade i druge beneficije zaposlenih uključuju, na primer: rezervisanja za nedospele otpremnine prilikom redovnog odlaska u penziju i rezervisanja za otpremnine koje se isplaćuju kao rezultat odluke Društva da prekine rad nekog zaposlenog pre uobičajenog datuma penzionisanja ili odluke zaposlenog da dobrovoljno prihvati da je višak, u zamenu za ta primanja.

Prilikom procene obaveza prilikom prestanka zaposlenja, na osnovu relevantnih odredbi MRS 19, stopa koja se koristi za diskontovanje se načelno određuje u skladu sa tržišnim prinosima na datum bilansa stanja za visoko kvalitetne korporativne obveznice.

Alternativno, a što je takođe precizirano MRS 19, sve do momenta dok u Republici Srbiji ne bude postojalo razvijeno tržište za korporativne obveznice, za procenu obaveza Društva prilikom prestanka zaposlenja koristiće se tržišni prinosi (na datum bilansa stanja) državnih obveznica. Valuta i rok korporativnih ili državnih obveznica treba da budu u skladu sa valutom i procenjenim rokom obaveza za primanja po prestanku zaposlenja.

Ako Društvo za procenu obaveza prilikom prestanka zaposlenja, usled nerazvijenog tržišta državnih obveznica, kao „reper“ koristi prinos na državne obveznice čiji je rok dospeća kraći od procenjenog roka dospeća isplata po osnovu odnosnih primanja, diskonta stopa se određuje tako što se prinos na „reperne“ hartije od vrednosti procenjuje na duže rokove.

Otpremnine prilikom odlaska u penziju se u Društvu isplaćuje zaposlenima u visini trostrukog iznosa zarade koju su ostvarili za mesec koji prethodi mesecu u kojem se isplaćuje otpremnina (u skladu sa uslovima definisanim Pojedinačnim kolektivnim ugovorom) ili u iznosu definisanom Zakonom o radu ukoliko je to povoljnije za zaposlenog.

8. FINANSIJSKI RIZICI I UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA U DRUŠTVU

Neizvesnost po pitanju budućih događaja je jedna od osnovnih specifičnosti poslovanja u uslovima tržišnog privrednog ambijenta, koja se ogleda u više mogućih, odnosno potencijalnih ishoda. Usled neizvesnosti, to jest usled nepoznavanja i nesigurnosti koji će se od potencijalnih događaja stvarno desiti, pravni subjekti su u poslovanju izloženi raznovrsnim rizicima, a koji mogu imati uticaj na njihovu buduću tržišnu poziciju.

Sa aspekta Društva, postoji veliki broj potencijalnih rizika koji u različitom intenzitetu mogu da imaju negativan uticaj na stanje i poslovanje Društva. Pojedini (specifični) rizici su uslovljeni internim faktorima, kao što su, na primer: *rizik koncentracije*, koji se u slučaju Društva može manifestovati izloženosti ka jednoj ili manjoj grupi kupaca ili dobavljača; *operativni rizik*, koji se manifestuje u mogućnosti nastanka negativnih efekata usled nenamernih i namernih propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim sistemima u Društvu i sl.; *reputacioni rizik*, pod kojim se podrazumeva mogućnost pogoršanja tržišne pozicije Društva zbog gubitka poverenja, to jest stvaranja negativne slike javnosti (državne institucije, dobavljači, kupci itd.) o poslovanju Društva; *pravni rizik*, koji se ispoljava u mogućnosti nastanka negativnih efekata usled kazni i sankcija proisteklih iz sudskih sporova zbog neispunjavanja ugovornih ili zakonskih obaveza; itd.

Kako je većina ovih, kao i pojedinih ostalih nepomenutih rizika, predmet drugih delova Napomena ili drugih internih akata Društva (na primer, minimiziranje operativnog rizika, putem usvojenih procedura i radnih instrukcija, između ostalog, predmet je Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama Društva), u nastavku će se fokus staviti na razmatranje **finansijskih rizika**, pod kojima se, pre svega, misli na:

- kreditni rizik,
- tržišni rizik i
- rizik likvidnosti.

Finansijski rizici su značajno uslovljeni (eksternim) faktorima koji nisu neposredno pod kontrolom Društva. U tom smislu, na visinu finansijskog rizika značajno utiče stanje okruženja Društva, koje nije opredeljeno samo razvijenošću privrednog okruženja, već i pravnim, finansijskim i drugim relevantnim aspektima koji opredeljuju visinu sistemskih rizika.

Generalno, komparativno posmatrano sa tržištima razvijenih privreda, društva koja posluju na tržištima, kako nedovoljne privredne razvijenosti i makroekonomske stabilnosti, tako i visoke nelikvidnosti, kao što je Republika Srbija, značajno su izložena finansijskim rizicima. Pored navedenog, nedovoljna razvijenost finansijskog tržišta onemogućava korišćenje široke lepeze instrumenata „*hedžinga*“ koja su karakteristična za razvijena tržišta. Tako, na primer, društva koja posluju u Republici Srbiji nemaju mogućnost korišćenja većeg broja derivatnih finansijskih instrumenata u upravljanju finansijskim rizicima, iz razloga što takvi instrumenti nisu u širokoj upotrebi, niti postoji organizovano kontinuirano tržište finansijskih instrumenata.

Upravljanje finansijskim rizicima je sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja, usmeren ka minimiziranju potencijalnih negativnih uticaja na finansijsko stanje i poslovanje Društva, u uslovima nepredvidivosti finansijskog tržišta.

Uvažavajući ograničenja u upravljanju finansijskim rizicima karakteristična za poslovanje na tržištu Srbije, jasna je neophodnost da se ovoj problematici adekvatno pristupi, što je prepoznato i od strane rukovodstva Društva. Suštinski, upravljanje finansijskim rizicima u Društvu treba da

obezbedi da *rizični profil Društva* uvek bude u skladu ka *sklonošću Društva ka rizicima*, odnosno u skladu sa prihvatljivom strukturom i nivoom rizika koje Društvo namerava da preuzima za potrebe ostvarivanja svoje poslovne strategije i ciljeva.

Analizom poslovanja Društva u prethodnom periodu, kao i strukturom pozicija iz bilansa stanja i bilansa uspeha, može se zaključiti da je **Društvo u znatnoj meri izloženo različitim vrstama rizika.**

U nastavku će se prikazati:

- finansijski rizični profil Društva, odnosno procena strukture i nivoa finansijskih rizika kojima je Društvo izloženo u svom poslovanju;
- mere za upravljanje prepoznatim finansijskim rizicima Društva i
- upravljanje rizikom kapitala, koji, iako ne spada ni u jednu od pojedinačnih vrsta finansijskih rizika, u značajnoj meri utiče na visinu svake od razmatranih vrsta rizika.

8.1. Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Društva usled neizvršavanja, u preciziranim rokovima, obaveze dužnika prema Društvu.

Pod kreditnim rizikom se ne podrazumevaju samo dužničko-poverilački odnosi koji proizilaze iz prodaje proizvoda Društva, već i oni kreditni rizici koji proizilaze iz drugih finansijskih instrumenata, kao što su, na primer, potraživanja Društva po osnovu dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana.

Društvo ima značajne koncentracije kreditnog rizika naplate potraživanja od kupaca, koji imaju veoma dug period kreditiranja od strane Društva zbog njihove nelikvidnosti.

U narednoj tabeli prikazana je:

- struktura kratkoročnih potraživanja za koje nije izvršeno umanjenje vrednosti.

Struktura kratkoročnih potraživanja za koje nije izvršeno umanjenje vrednosti	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Kupci- povezana pravna lica</i>		
Energoporjekt Visokogradnja ad	28,149	156,272
Energoprojekt Industrija ad	30	0
Svega	28,179	156,272
<i>Kupci u zemlji</i>		
Gradjevinska Direkcija Srbije	9,020	9,020
JP EPS Kolubara	157	157
NIS Jugopetrol	147	147
Three,s group	50	50
Telekom Srbije	2,172	0
Enjub	1,240	1,250
Ostali	56	0
Svega	12,842	10,624
<i>Kupci u inostranstvu</i>		
Opstina Herceg Novi	1,337	1,128
Pakistanska ambasada	112	0

Turska ambasada	563	0
Imotec Gvineja	212	1,709
Svega	2,224	2,837
UKUPNO	43,245	169,733

Starosna struktura kratkoročnih potraživanja za koje nije izvršeno umanj enje vrednosti	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Tekuća		
0-30 dana od dospeća	2,030	0
30 - 60 dana od dospeća	2,339	1,709
60 - 90 dana od dospeća	0	1,128
preko 90 dana od dospeća	38,876	9,374
UKUPNO	43,245	12,211

Društvo nema nedospela potraživanja od kupaca, tj. sva potraživanja na dan 31. decembra 2011.godine su dospela na naplatu.

Takođe, tokom godine Društvo nije vršilo umanj enje vrednosti potraživanja.

8.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Društva zbog gubitaka u okviru bilansnih pozicija, nastalih kao posledica negativnih tržišnih kretanja cena i drugih relevantnih finansijskih parametara.

Tržišni rizik se sastoji od tri vrste rizika:

- valutnog rizika,
- kamatnog rizika i
- rizika od promene cena.

Valutni rizik, koji se još naziva devizni rizik ili rizik od promene kursa, je rizik od fluktuiranja fer vrednosti ili budućih tokova gotovine finansijskog instrumenta usled promene deviznih kursa. Valutni rizik se ispoljava kod finansijskih instrumenata koji su označeni u stranoj valuti, to jest u valuti koja je različita od valute (funkcionalne) u kojoj su finansijski instrumenti u finansijskim izveštajima odmereni.

Društvo posluje u međunarodnim okvirima i izloženo je riziku promena kursa stranih valuta koji proističe iz poslovanja sa različitim valutama, prvenstveno evrom.

Društvo je izloženo riziku od promene kursa stranih valuta po osnovu obaveza po dugoročnim i kratkoročnim kreditima koji su indeksirani u ino-valuti i po osnovu kojih Društvo trpi značajne iznose negativnih kursnih razlika

Analiza osetljivosti, prezentovana u nastavku, pokazuje da bi negativna promena kursa značajnije uticala na promenu rezultata Društva, pa se može zaključiti da je **Društvo značajno izloženo valutnom riziku**.

U sledećoj tabeli je, na osnovu podataka iz deviznog podbilansa, iskazana knjigovodstvena vrednost monetarnih sredstava i obaveza.

Sredstva u EUR		Obaveze u EUR	
2011.	2010.	2011.	2010.
251,486	1,412,109	725,000	1,600.062

Obzirom na iskazane razlike u deviznim podbilansima, u narednoj tabeli je urađena analiza osetljivosti Društva na nominalni rast kursa dinara od 10% u odnosu na strane valute. Stopa osetljivosti od 10% predstavlja procenu razumno očekivanih promena u kursovima stranih valuta. Analiza osetljivosti uključuje samo gotovinska sredstva, nenaplaćena potraživanja i neizmirene obaveze iskazane u stranoj valuti, i usklađuje njihovo prevođenje na kraju perioda za potencijalnu depresijaciju ili apresijaciju funkcionalne valute u odnosu na strane valute.

Iako, sa aspekta Društva, valutni rizik obuhvata više različitih valuta (analizom deviznog podbilansa Društva, može se konstatovati da je Društvo najosetljivije na promenu EUR, analiza osetljivosti je urađena na način koji podrazumeva identičnu fluktuacija svih za Društvo relevantnih valuta.

Uz nepromenjene ostale varijable, *apresijacija nacionalne valute* bi prouzrokovala pozitivan uticaj na rezultat tekućeg perioda zbog pozitivnih efekata neto kursnih razlika između deviznih sredstava i obaveza. Analogno iznetom, uz nepromenjene ostale varijable, *depresijacija nacionalne valute* bi prouzrokovala negativan uticaj na rezultat tekućeg perioda zbog negativnih efekata neto kursnih razlika između deviznih sredstava i obaveza.

Analiza osetljivosti rezultata u slučaju depresijacije nacionalne valute za 10%	u 000 dinara	
	2011.	2010.
NETO UTICAJ NA REZULTAT TEKUĆEG PERIODA	(4,955)	(1,983)

Neto uticaj na rezultat tekućeg perioda izračunat je na sledeći način: (Devizna sredstva u EUR - Devizne obaveze u EUR) x 10% x Srednji kurs EUR na datum bilansa stanja.

Kamatni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na rezultat i kapital Društva zbog nepovoljnih promena kamatnih stopa. Društvo je ovoj vrsti rizika izloženo preko pozicija finansijskih obaveza za kredite uzete sa potencijalno promenljivim kamatnim stopama (Belibor, Euribor)

Analiza osetljivosti, prezentovana u nastavku, pokazuje da negativna promena kamatnih stopa (za 1%) može imati značajan uticaj na promenu rezultata. S obzirom da Društvo nema promenljivih kamatnih stopa, može se zaključiti da je **Društvo nije značajno izloženo kamatnom riziku.**

Vezano za potencijalne kamatne rizike po osnovu finansijskih obaveza, u nastavku će se dati kratak osvrt na *politiku upravljanja rizikom dobavljača* koja se primenjuje u Društvu.

Kao što se iz tabele u kojoj je prikazana kamatonosna struktura finansijskih obaveza sa promenljivom kamatnom stopom može uočiti, obaveze prema dobavljačima (kako obaveze po ispostavljenim fakturama, tako i nefakturisane obaveze) nisu uključene u navedenu grupu. Osnovna činjenica koja podržava realnost primenjenog pristupa je da dobavljači, po pravilu, ne zaračunavaju zatezne kamate u slučaju kašnjenja Društva u izmirenju svojih obaveza. Nezaračunavanje zatezne kamate treba prvenstveno razumeti kao posledicu potrebe za

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

dugoročnim održavanjem dobrih poslovnih odnosa dobavljača sa potencijalno kvalitetnim kupcem. Shodno iznetom, *potencijalni kamatni rizici zbog neblagovremenog izmirenja obaveza prema dobavljačima u Društvu nisu izraženi.*

U narednoj tabeli prikazani su najznačajniji dobavljači, prema stanju obaveza na datum bilansa stanja Društva.

Struktura obaveza prema dobavljačima	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Dobavljači –povezana pravna lica</i>		
Energoprojekt Visokogradnja	6,780	30
Energoprojekt Entel	190	116
Energoprojekt Industrija	126	126
Energoprojekt Energodata	244	563
Energoprojekt Oprema	0	40
Energoprojekt Energobroker	0	199
Svega	7,340	1,074
<i>Dobavljači u zemlji</i>		
Cepting	2,385	71
BG Vodovod i kanal.	180	43
BG Elektrane	1,521	750
Sergio	300	200
Moore Stephens	378	150
SGS	274	177
ART-IVAL	254	0
Ostali	1,693	1,405
Svega	6,985	2,796
<i>Dobavljači u inostranstvu</i>		
Inec London	115	113
Herceg Novi Biro za Urbanizam	184	0
Ostali	15	0
Svega	314	113
UKUPNO	14,639	3,985

Starosna struktura obaveza prema dobavljačima	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Tekuća		
0-30 dana od dospeća	195	127
30 - 60 dana od dospeća	4,167	1,074
60 - 90 dana od dospeća	2,981	1,348
preko 90 dana od dospeća	7,296	1,436
UKUPNO	14,639	3,985

Rizik od promene cena je rizik da će fer vrednost ili budući tokovi gotovine finansijskog instrumenta fluktuirati zbog promena tržišnih cena (koje nisu one koje nastaju usled kamatnog ili valutnog rizika), bilo da su te promene prouzrokovane faktorima specifičnim za pojedinačni finansijski instrument ili njegovog emitenta, ili da faktori utiču na sve slične finansijske instrumente kojima se trguje na tržištu.

8.3. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da će Društvo imati poteškoća da izmiruje dospеле obaveze, uz održavanje potrebnog obima i strukture obrtnih sredstava i očuvanje dobrog kreditnog boniteta.

U narednoj tabeli su prikazani najznačajniji pokazatelji likvidnosti Društva i to:

- opšti ratio likvidnosti (količnik obrtnih sredstava i kratkoročnih obaveza), koji pokazuje sa koliko je dinara obrtnih sredstava pokriven svaki dinar kratkoročnih obaveza;
- rigorozni ratio likvidnosti (količnik likvidnih sredstava, pod kojima se podrazumevaju ukupna obrtna sredstva umanjena za zalihe i aktivna vremenska razgraničenja; i kratkoročnih obaveza), koji pokazuje sa koliko je dinara likvidnih sredstava pokriven svaki dinar kratkoročnih obaveza;
- gotovinski ratio likvidnosti (količnik gotovine uvećane za gotovinske ekvivalente i kratkoročnih obaveza), koji pokazuje sa koliko je dinara gotovinskih sredstava pokriven svaki dinar kratkoročnih obaveza; i
- neto obrtna sredstva (vrednosna razlika između obrtnih sredstava i kratkoročnih obaveza).

Izvođenje zaključaka o pokazateljima likvidnosti, dobijenih na osnovu ratio analize, pored ostalog, podrazumeva njihovo upoređivanje sa zadovoljavajućim opštim standardima, koji su, takođe, prikazani u narednoj tabeli.

<i>Pokazatelji likvidnosti</i>	<i>Zadovoljavajući opšti standardi</i>	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Opšti ratio likvidnosti	2 : 1	0,4491	1,002
Rigorozni ratio likvidnosti	1 : 1	0,4298	0,9865
Gotovinski ratio likvidnosti		0,1346	0,0133
Neto obrtna sredstva (u hiljadama dinara)	Pozitivna vrednost	90,622	362

Rezultati ratio analize pokazuju da je Društvo tokom 2011. godine značajno umanjilo sposobnost da u relativno dužem periodu iz gotovine, i/ili unovčavanjem drugih oblika likvidnih sredstava, izmiruje kratkoročne obaveze. Uvažavajući navedeno, može se zaključiti da **ima indicija koje ukazuju na potencijalne probleme sa likvidnošću Društva.**

Rukovodstvo je primenilo sledeće mere u 2011. kao i planirane u sledecem periodu:

1. Aktivnost na naplati svih dospelih potraživanja.
2. Povlačenje kredita za likvidnost.

U navedenom kontekstu ističemo da:

- uvažavajući dinamičnu prirodu poslovanja Društva, finansijska služba teži da održi fleksibilnost finansiranja, što, pored ostalog, podrazumeva držanje na raspolaganju postojećih kreditnih linija, kao i proširenje istih; a
- Rukovodstvo vrši kontinuirani nadzor nad rezervama likvidnosti Društva, koja obuhvataju raspoložive neiskorišćene kreditne linije, gotovinu i gotovinske ekvivalente, kao i likvidne potencijale shodno očekivanim novčanim tokovima.

8.4. Upravljanje rizikom kapitala

Cilj upravljanja rizikom kapitala je da Društvo zadrži sposobnost da nastavi da posluje u neograničeno dugom roku, kako bi se vlasnicima Društva obezbedio zadovoljavajući prinos (profit), uz očuvanje adekvatne strukture izvora sredstava, odnosno dobrog kreditnog boniteta.

Iako postoji više kriterijuma na osnovu kojih se mogu izvoditi zaključci o održivosti pretpostavke o dugoročnoj egzistenciji Društva, sigurno da su rentabilno poslovanje, kao i zadovoljavajuća finansijska struktura, jedni od osnovnih kriterijuma.

Najbolji reprezent **rentabilnosti** je *stopa prinosa na prosečan sopstveni kapital*, koja pokazuje koliko Društvo ostvaruje prinosa na jedan dinar prosečno angažovanih sopstvenih sredstava. Pri izračunavanju ovog pokazatelja rentabilnosti, prosečan sopstveni kapital je određen kao aritmetička sredina vrednosti kapitala na početku i na kraju godine.

Pokazatelji rentabilnosti	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Neto dobitak/gubitak	(29,712)	6,054
<i>Prosečan kapital</i>		
Kapital na početku godine	105,197	100,241
Kapital na kraju godine	75,767	105,197
Svega prosečan kapital	90,482	102,719
Stopa prinosa na sopstveni kapital	(0.33)	0.06

Shodno podacima iz tabele, jasno je da se rezultati poslovanja u 2010. i 2011. godini, sa aspekta održivosti kapitala, ne mogu oceniti kao zadovoljavajući, tako da je rizik kapitala izražen.

Adekvatnost finansijske strukture se ogleda u visini i karakteru zaduženosti.

U narednim tabelama su prikazani najznačajniji pokazatelji finansijske strukture Društva, i to:

- udeo pozajmljenih u ukupnim izvorima sredstava, koji pokazuje koliko je jedan dinar sredstava Društva finansiran iz pozajmljenih izvora; i
- udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstava, koji pokazuje koliko je jedan dinar sredstava Društva finansiran iz dugoročnih izvora.

Pokazatelji finansijske strukture	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Obaveze	247,229	330,244
Ukupna sredstva	331,728	443,772
Udeo pozajmljenih u ukupnim izvorima sredstava	0,75	0,74
<i>Dugoročna sredstva</i>		
Kapital	75,767	105,197
Dugoročna rezervisanje i dugoročne obaveze	82,714	151,252
Svega	158,481	256,449
Ukupna sredstva	331,728	443,772
Udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstava	0,48	0,58

Udeo pozajmljenih u ukupnim izvorima sredstava Društva u 2011.godini je na približno istom nivou kao i u 2010. Godini.

U 2011. godini udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstva iznosi 0,48 što znači da Društvo jedan dinar sredstava finansira sa 0,48 dinara iz dugoročnih izvora. Udeo dugoročnih u ukupnim izvorima sredstava u 2011.godini beleži smanjenje za 0,1 usled smanjenja ukupnih sredstava s jedne strane i smanjenja dugoročnih izvora, s druge strane.

Racio neto zaduženosti pokazuje koliko je svaki dinar neto zaduženosti Društva pokriven kapitalom Društva.

Pod neto zaduženošću se podrazumeva razlika između:

- ukupnih (dugoročnih i kratkoročnih) finansijskih obaveza Društva (ukupna pasiva umanjena za kapital, dugoročna rezervisanja i odložene poreske obaveze Društva) i
- gotovine i gotovinskih ekvivalenata.

Parametri za izračunavanje racia neto zaduženosti prema ukupnom kapitalu	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Neto zaduženost</i>		
Finansijske obaveze	316,147	424,859
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	22,153	2,390
Svega	293,994	422,469
Kapital	75,767	105,197
RACIO NETO ZADUŽENOSTI PREMA UKUPNOM KAPITALU	3,88	4,01

Analiza racia neto zaduženosti prema ukupnom kapitalu Društva pokazuje da je došlo do smanjenja racia neto zaduženosti prema ukupnom kapitalu u 2011.godini za 0,14 i to usled smanjenja neto zaduženosti Društva za 128,475 hiljada dinara i smanjenja kapitala za 29,430 hiljada dinara. Smanjenje neto zaduženosti je veće od smanjenja kapitala, tako da je racio zaduženosti u 2011. godini smanjen, što je sa aspekta Društva povoljno.

9. BILANS USPEHA**9.1. Prihodi od prodaje**

Društvo ostvaruje prihod **pružanjem usluga na domaćem i ino tržištu**. Struktura prihoda je prikazana u narednoj tabeli.

Struktura prihoda od prodaje	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Prihodi od prodaje povezanim pravnim licima</i>		
Prihodi od prodaje usluga matičnim i zavisnim pravnim licima	508	6,660
Prihodi od prodaje usluga ostalim povezanim pravnim licima	73,011	98,369
Svega	73,519	105,029
<i>Prihodi od prodaje na domaćem tržištu</i>		
Prihodi od prodaje usluga	10,487	4,083
Svega	10,487	4,083
<i>Prihodi od prodaje na inostranom tržištu</i>		
Prihodi od pružanja usluga	26,216	12,067
Svega	26,216	12,067
UKUPNO	110,222	121,179

Najznačajniji kupac Društva je povezano pravno lice Energoprojekt Visokogradnja ad, Beograd. U 2011. godini od ukupnih prihoda od prodaje na Energoprojekt Viskogradnju se odnosi 71,133 hiljada dinara što čini 65% ukupnih prihoda od prodaje..

9.2. Ostali poslovni prihodi

Struktura ostalih poslovnih prihoda	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Prihod od zakupnina	0	80
UKUPNO	80	80

9.3. Troškovi materijala

Struktura troškova materijala	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Troškovi materijala za izradu	24	31
Troškovi ostalog materijala	1,987	2,323
Troškovi goriva i energije	3,799	3,278
UKUPNO	5,810	5,632

9.4. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi

Struktura troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Troškovi zarada</i>		
Troškovi zarada i naknada zarada - bruto	126,323	124,364
Troškovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca	22,802	21,677
Svega	149,125	146,041
Troškovi ugovora o delu, autorskih ugovora, ugovora o privremenim i povremenim poslovima i sl.	5	0
Naknada članovima upravnog i nadzornog odbora	1,935	1,134
Ostali lični rashodi i naknade	41,368	7,493
UKUPNO	192,433	154,668

U okviru **ostalnih ličnih rashoda**, najznačajniji su troškovi Društva po osnovu otpremnina radnika po osnovu tehnološkog viška u iznosu od 19,413 hiljada dinara i po osnovu iznajmljenih radnika u Equatorijalnu Gvineju u iznosu od 15,312 hiljada dinara.

Pored navedenog, u okviru ostalih ličnih rashoda iskazani su i troškovi po osnovu solidarne pomoći, troškovi službenih putovanja, troškovi viza i dr.

9.5. Troškovi amortizacije

Struktura troškova amortizacije	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Amortizacija nematerijalnih ulaganja	1,898	1,471
Amortizacija nekretnina	3,363	3,363
Amortizacija postrojenja i opreme	1,395	1,425
UKUPNO	6,656	6,259

9.6. Troškovi rezervisanja

Struktura troškova rezervisanja	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Troškovi rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	0	1,545
UKUPNO	0	1,545

U 2011. godini Društvo nema dodatne troškove rezervisanja za otpremnine prilikom odlaska u penziju u skladu sa obračunom rezervisanja na dan 31. decembra 2011. godine.

Procena rezervisanja na datum bilansa stanja po osnovu MRS 19 (za otpremnine prilikom odlaska u penziju), kao i po osnovu MRS 37 (ostala dugoročna rezervisanja po osnovu sudskih sporova), detaljnije je objašnjena u Napomeni 11.12.

9.7. Troškovi proizvodnih usluga

Struktura troškova proizvodnih usluga	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Troškovi usluga na izradi učinaka	9,861	5,092
Troškovi transportnih usluga	1,219	1,060
Troškovi investicionog i tekućeg održavanja	1,816	5.960
Troškovi reklame i propagande	117	101
Troškovi ostalih usluga	4,768	5,203
UKUPNO	17,781	17,416

Troškovi usluga na izradi učinaka u 2011. godine iznose 9,861 hiljada dinara, od čega se najveći deo odnosi na troškove naknada po autorskim ugovorima i troškovi kooptantskih usluga. U pitanju su troškovi angažovanja fizičkih lica, koje zastupa agencija Proautor d.o.o., Beograd, na izradi idejnih rešenja, projektne dokumentacije i slično, a na projektima na kojima je Društvo angažovano. Kooperativne usluge se odnose na usluge pružene od strane dobavljača Cepting Centar za projektovanje i inženjering doo, Beograd a vezano za projekat zaštite od požara za objekat Ambasade i konzulata Republike Turske i projekat zaštite od požara za Hotelski kompleks Aktau.

U okviru **troškova transportnih usluga**, pored troškova transportnih usluga u zemlji i inostranstvu, iskazani su i troškovi fiksnih telefona, troškovi mobilnih telefona i dr.

Troškovi investicionog i tekućeg održavanja se prvenstveno odnosi na tekuće održavanje i to: opreme (u 2011. godini 512 hiljada RSD; u 2010. godini 1.241 hiljada RSD) i zgrade (u 2011. godini 1.304 hiljada RSD; u 2010. godini 4.708 hiljada RSD).

U okviru **troškova ostalih usluga** najznačajniji deo se odnosi na komunalne usluge u koje spadaju troškovi grejanja, vode, čišćenja i dr. (u 2011. godini 4.767 hiljada RSD; u 2010. godini 5.203 hiljada RSD).

9.8. Nematerijalni troškovi

Struktura nematerijalnih troškova	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Troškovi neproizvodnih usluga	2,339	13,402
Troškovi reprezentacije	462	438
Troškovi premija osiguranja	393	371
Troškovi platnog prometa i bankarskih usluga	1,125	595
Troškovi članarina	563	559
Troškovi poreza	4,927	5,413
Ostali nematerijalni troškovi	6,190	976
UKUPNO	15,999	21,754

U okviru **troškova neproizvodnih usluga** iskazani su troškovi: stručnog usavršavanja zaposlenih, zdravstvenih usluga, advokatskih usluga, konsalting usluga, revizije godišnjih računa i dr.

Troškovi reprezentacije se odnose na ugostiteljske usluge, poklone poslovnim partnerima, troškove reklamnih uzoraka i dr.

Najznačajniji deo **troškova premije osiguranja** se odnosi na troškove osiguranja imovine i lica (u 2011. godini.393 hiljada RSD; u 2010. godini 371 hiljada RSD)

Od ukupno iskazanih **troškova platnog prometa i bankarskih usluga**: na troškove platnog prometa se odnosi u 2011. godini.1.121 hiljada RSD (u 2010. godini 590 hiljada RSD).

Troškovi članarina se gotovo u celokupnom iznosu odnose na članarine Komorama (Privredna komora Srbije i Privredna komora grada Beograda), koje predstavljaju obavezu na isplaćene plate zaposlenih.

U okviru **troškova poreza** iskazani su troškovi: poreza na imovinu, naknada za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta, poreza na upotrebu mobilnih telefona i dr. Najznačajniji deo ovih troškova se odnosi na porez na imovinu (u 2011. godini.1.011 hiljada RSD; u 2010. godini 1.030 hiljada RSD).

Ostali nematerijalni troškovi se odnose na: takse (administrativne, sudske i dr.), troškove stručne literature, troškove oglasa i tendera i sl.

9.9. Finansijski prihodi

Struktura finansijskih prihoda	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Prihodi od kamata</i>		
Prihodi od kamate po drugim osnovama	74	1,339
Svega	74	1,339
<i>Pozitivne kursne razlike</i>		
Pozitivne kursne razlike iz odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	7,330	1,431
Pozitivne kursne razlike iz odnosa sa ostalim povezanim pravnim licima	2,807	10,315
Pozitivne kursne razlike po drugim osnovama	1,440	3,019
Svega	11,577	14,765
Prihodi od efekata valutne klauzule	25	9
Učešća u dobitku zavisnih pravnih lica	500	0
UKUPNO	12,176	16,113

9.10. Finansijski rashodi

Struktura finansijskih rashoda	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Rashodi kamata</i>		
Rashodi od kamate iz odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	7,807	22,241
Rashodi od kamate iz odnosa sa ostalim povezanim pravnim licima	484	3,180
Rashodi od kamate po drugim osnovama	12,125	11,741
Svega	20,416	37,162

<i>Negativne kursne razlike</i>		
Negativne kursne razlike iz odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	6,065	22,239
Negativne kursne razlike iz odnosa sa ostalim povezanim pravnim licima	8,490	3,180
Negativne kursne razlike po drugim osnovama	2,512	1,869
Svega	17,067	27,288
Rashodi od efekata valutne klauzule	0	847
UKUPNO	37,483	39,878

9.11. Ostali prihodi

Struktura ostalih prihoda	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Ostali prihodi</i>		
Dobici od prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti	1,426	28
Naplaćena otpisana potraživanja	0	3,755
Prihodi od smanjenja obaveza	129,235	112,467
Prihodi po osnovu efekata ugovorene zaštite od rizika	8	35
Ostali nepomenuti prihodi	1	28
Svega	130,670	116,313
UKUPNO OSTALI PRIHODI	130,670	116,313

Prihodi od smanjenja obaveza se odnose na otpis potraživanja matičnog društva Energopojekt Holding po osnovu kratkorčnih i dugoročnih obaveza Društva.

Dobici od prodaje učešća i dugoročnih hartija od vrednosti nastali su usled prodaje akcija Hipotekarne banke Podgorica i akcija Hotela Bela Ladja.

9.12. Ostali rashodi

Struktura ostalih rashoda	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Ostali rashodi</i>		
Gubici od prodaje i rashodovanja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme	55	0
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	0	234
Ostali nepomenuti rashodi	6133	1224
Svega	6188	1458
<i>Rashodi po osnovu obezvređenja imovine</i>		
Dugoročnih finansijskih plasmana i drugih hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju	6	0
Svega	6	0
UKUPNO OSTALI RASHODI I RASHODI OD USKLAĐIVANJA VREDNOSTI IMOVINE	460	1458
UKUPNO	6194	1458

Najznačajniji deo **ostalih nepomenutih rashoda** se odnosi na usaglasenje sa EP Visokogradnja fakture za popravku krova 5.734 hiljade RSD iz ranijih g. i trosak Predstavnistva Moskva; manje refundirana bolovanja (u 2011. godini 399 hiljada RSD, a u 2010. godini 194 hiljada RSD).

9.13. Dobitak pre oporezivanja

Struktura bruto rezultata	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Poslovni prihodi i rashodi</i>		
Poslovni prihodi	110,222	121,259
Poslovni rashodi	238,679	207,274
Poslovni rezultat	(128,457)	(86,015)
<i>Finansijski prihodi i rashodi</i>		
Finansijski prihodi	12,176	16,113
Finansijski rashodi	37,483	39,878
Finansijski rezultat	(25,307)	(23,765)
<i>Ostali prihodi i rashodi</i>		
Ostali prihodi	130,670	116,313
Ostali rashodi	6,194	1,458
Rezultat ostalih prihoda i rashoda	124,476	114,855
<i>Efekti poslovanja koje se obustavlja, promene računovodstvene politike i korekcije grešaka iz ranijeg perioda</i>		
Rashod		0
Neto efekat		0
<i>Ukupan bruto rezultat</i>		
UKUPNI PRIHODI	253,068	253,685
UKUPNI RASHODI	282,356	248,610
DOBITAK/GUBITAK PRE OPOREZIVANJA	(29,288)	5,075

9.14. Porez na dobitak i neto dobitak

Struktura obračuna poreza na dobitak i neto dobitak	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Dobitak/gubitak pre oporezivanja	(29,309)	6,227
Usklađivanje i korekcija prihoda/rashoda u poreskom bilansu	15,674	3,676
Kapitalni dobici/gubici iskazani u bilansu uspeha	1,426	0
Oporeziva dobit	(12,209)	9,903
Kapitalni dobici/gubici obračunati u skladu sa zakonom	1,426	0
Poreska osnovica	1,426	9,903
Obračunati porez (10% od poreske osnovice)	142	0
Ukupna umanjenje obračunatog poreza	0	9,903
Obračunati porez po umanjenju	142	0
Dobitak/gubitak pre oporezivanja	(29,309)	0
Poreski rashod perioda	403	173
Odloženi poreski rashod/prihod perioda	403	173

Neto dobitak/gubitak	(29,712)	6,054
-----------------------------	-----------------	--------------

Kapitalni dobitak je nastao po osnovu prodaje akcija hipotekarne banke Podgorica i akcija Hotela Bela Ladja u ukupnom iznosu 1.426 hiljada dinara.

Umanjenje obračunatog poreza (50% oporezive osnovice) je posledica poreskog kredita za ulaganja u osnovna sredstva u ranijem periodu. Neiskorišćeni deo poreskog kredita koji se može iskoristiti za umanjena poreza na dobit u narednom periodu iznosi: na kraju 2011. godine 2,727 hiljada RSD, dok je na kraju 2010. godine iznosio 2,727 hiljada RSD.

9.15. Neto dobitak/gubitak po akciji

<i>Pokazatelj</i>	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Neto dobitak (gubitak) u 000 dinarima	(29,712)	6,054
Prosečan broj akcija tokom godine	67,263	67,263
Neto dobitak/gubitak po akciji u dinarima	(0,44)	0,09

10. BILANS STANJA

10.1. Nematerijalna ulaganja

Struktura i promena stanja nemat. Ulaganja	<i>u 000 dinara</i>			Ukupno
	Nemat. ulaganja u pripremi	Koncesije patenti i sl	Ostala nemater. ulaganja	
<i>Nabavna vrednost</i>				
Početno stanje (1.1.2011.)	1,196	90	9,935	11,221
Korekcije početnog Stanja	0	0	0	0
Nove nabavke u toku godine	0	0	4,220	4,220
Prenos sa jednog oblika na drugi	0	0	0	0
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0
Otuđivanje, rashodovanje i dr.	0	0	0	0
Krajnje stanje (31.12.2011.)	1,196	90	13,555	15,441
<i>Ispravka vrednosti</i>				
Početno stanje (01.1.2011.)	0	90	7,912	8,002
Korekcije početnog Stanja	0	0	0	0
Amortizacija za 2011. godinu	0	0	1,899	1,899
Prenos sa jednog	0	0	0	0

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

oblika na drugi				
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0
Otuđivanje, rashodovanje i dr.	0	0	0	0
Krajnje stanje (31.12.2011.)	1,196	90	9,811	9,901
<i>Sadašnja (neotpisana) vrednost</i>				
Stanje 1.1.2011.	1,196	0	2,023	3,219
Stanje 31.12.2011.	1,196	0	4,344	5,540

U toku 2011. godine nabavke se odnose na licencu autocad 2011 Multi Lang i Softver za racunarsku opremu (windows server CAL 2008, Win Wista Bsness ALNG).

10.2. Nekretnine, postrojenja i oprema

Struktura i promena stanja nekretnina, postrojenja i opreme	<i>u 000 dinara</i>					UKUPNO
	Investiciona nekretnina	Građ. Objekti	Postrojenja i oprema	Nekret., postr. i oprema u pripremi	Avansi za neekret., postr. i opremu	
<i>Nabavna vrednost</i>						
Početno stanje (1.1.2011.)	60,639	258,680	39,882	0	0	359,201
Korekcije početnog Stanja-kursna r.	0	0	0	0	0	0
Nove nabavke u toku godine	0	0	632	0	0	632
Prenos sa jednog oblika na drugi	0	0	0	0	0	0
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0	0	0
Otuđivanje, rashodovanje i dr.	0	0	0	0	0	0
Krajnje stanje (31.12.2011.)	60,639	258,680	40,514	0	0	359,833
<i>Ispravka vrednosti</i>						
Početno stanje (01.1.2011.)	0	66,453	36,988	0	0	103,441
Korekcije početnog stanja	0	0	0	0	0	0
Amortizacija za 2011. godinu	0	3,363	859	0	0	4,222
Prenos sa jednog oblika na drugi	0	0	0	0	0	0
Revalorizacija - efekti procene	0	0	0	0	0	0
Otuđivanje,	0	0	0	0	0	0

rashodovanje i dr.						
Krajnje stanje (31.12.2011.)	0	69,816	37,847	0	0	107,663
<i>Sadašnja (neotpisana) vrednost</i>						
Početno stanje 1.1.2011.	60,639	192,227	2,894	0	0	255,760
Krajnje stanje 31.12.2011.	60,639	188,864	2,667	0	0	252,170

Na dan 31. decembra 2011. godine ukupna nabavna vrednost osnovnih sredstava Društva koja su u celosti otpisana iznosi 35,930 hiljada dinara.

10.3. Investicione nekretnine

Promena stanja investicionih nekretnina	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Revalorizovana vrednost</i>		
Početno stanje (01. januara)	60,639	60,639
Krajnje stanje (31. decembra)	60,639	60,639

Fer vrednost investicionih nekretnina na dan 31. decembra 2011. godine je iznosila 60,639 hiljada RSD. Procena je izvršena od strane nezavisnog procenitelja koji ima priznate i relevantne stručne kvalifikacije i nedavno iskustvo sa lokacijama i kategorijom investicione nekretnine koju je procenjivao. Procena vrednosti je vršena na osnovu brojnih faktora, kao što su: postojeći uslovi rentiranja, procena tržišnih uslova i procena stopa kapitalizacije korišćenjem uporednih tržišnih podataka, tamo gde je to moguće. Usled trenutnog stanja na tržištu nekretnina, i smanjenog broja kupoprodajnih transakcija u odnosu na ranije godine, prouzrokovanih ekonomskom krizom, procenitelji su u povećanoj meri koristili svoje poznavanje tržišta i profesionalno rasuđivanje, te se nisu oslanjali samo na rezultate uporedivih transakcija koje su se desile u prošlosti.

10.4. Dugoročni finansijski plasmani

Struktura dugoročnih finansijskih plasmana	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Učešće u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica</i>		
Energoprojekt Garant	0	400
Svega	0	400
<i>Učešće u kapitalu ostalih pravnih lica i druge H.o.V. namenjene prodaji</i>		
Hipotekarna Banka Podgorica	0	3,798
Hotel Bela Ladja	0	624
Svega	0	4,422
UKUPNO	0	4,822
<i>Ostali dugoročni finansijski plasmani</i>		
Dugoročni stambeni krediti dati zaposlenima	125	617
Svega	125	617
UKUPNO	125	5,439

Dugoročni stambeni krediti dati zaposlenima potiču pre 1992. godine. Rata se povećava ukoliko raste cena na malo (7% u 2011. godini, odnosno 6% u 2010. godini.)

10.5. Zalihe i dati avansi

Struktura zaliha i Datih avansa	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Dati avansi	4	7
Minus: ispravka vrednosti	0	0
UKUPNO	4	7

10.6. Kratkoročna potraživanja

Struktura kratkoročnih potraživanja	u 000 dinara	
	2011.	2010.
<i>Potraživanja po osnovu prodaje</i>		
Kupci – ostala povezana pravna lica	28,178	157,502
Kupci u zemlji	12,842	9,375
Kupci u inostranstvu	2,224	2,837
Minus: Ispravka vrednosti	0	0
Svega	43,244	169,714
<i>Potraživanja iz specifičnih poslova</i>		
Ostala potraživanja iz specifičnih poslova	0	294
Minus: Ispravka vrednosti	0	0
Svega	0	294
<i>Druga potraživanja</i>		
Potraživanja za kamatu i dividende	68	0
Potraživanja od zaposlenih	0	577
Potraživanja za više plaćen porez na dobit	182	182
Ostala potraživanja iz poslovanja	7,898	7,738
Minus: Ispravka vrednosti	(6,486)	(6,807)
Svega	1,661	1,690
UKUPNO	44,906	171,698

10.8. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Struktura gotovine i gotovinskih ekvivalenata	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Tekući računi (dinarski)	3,592	181
Tekući računi (devizni)	1,565	2,218
Kratkoročno oročeni depoziti i akreditivi	17,000	0
UKUPNO	22,157	2,399

U okviru **tekućih dinarskih i deviznih računa** Društva iskazan su sredstva:

- u poslovnim bankama u zemlji (na dinarskim računima Banka Intesa, Alpha Bank, Komercijalna banka).
- na deviznim računima (Banka Intesa)

Kratkoročno oročeni depoziti u iznosu od 17,000 hiljada dinara odnose se na oročena sredstva kod Banka Intesa ad, Beograd po ugovoru od dana 16. decembra 2011. godine. Sredstva su oročena na period od 31 dan . Kamatna stopa na oročena sredstva iznosi 9,9% na godišnjem nivou.

10.9. Porez na dodatu vrednost i aktivna vremenska razgraničenja

Struktura poreza na dodatu vrednosti i aktivnih vremenskih razgraničenja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Porez na dodatu vrednost	3,653	2,487
Unapred plaćeni troškovi	0	5
Razgraničeni porez na dodatu vrednost	437	27
Potraživanja za nefakturisani prihod	2,628	2,628
Ostala aktivna vremenska razgraničenja	460	500
UKUPNO	7,178	5,647

Razgraničeni PDV obuhvata iskazan PDV u primljenim fakturama koje se odnose na tu godinu, a pravo na odbitak prethodnog poreza nastaje u narednom obračunskom periodu, iz razloga što su ulazne fakture stigle nakon sastavljanja poreske prijave za decembar te godine.

10.10. PROMENE NA KAPITALU

OPIS	Osnovni kapital	Ostali kapital	Emisiona preniija	Rezerve	Revalorizaci-one rezerve	Nerealizovani dobitci/gubici po osnovu HoV	Neraspoređeni dobitak	Gubitak do visine kapitala	Otkupljene sopstvene akcije	Ukupno
Stanje na dan 31.12.2010.godine	41,030		22	5,156	50,230	(279)	9,038	(1,152)	-	104,045
Ispravka greške i promena računovodstvene politike	-			-	-					-
Korigovano početno stanje	41,030		22	5,156	50,230	(279)	9,038	(1,152)		104,045
Povećanje osnovnog kapitala	-				126	279	1,278	(29,712)		(28,029)
Smanjenja osnovnog kapitala	-				(1,380)			120		(1,260)
Neto dobitak tekućeg perioda	-									-
Raspodela dobiti	-									-
Prodaja / (sticanje) sopstvenih akcija	-									-
Korekcija dobitka po osnovu poreza na dobit za 2011.godinu	-									-
Stanje 31.12.2011.godine	41,030	0	22	5,156	48,976	-	10,316	(30,744)	-	74,756

10.11. Osnovni kapital

Struktura kapitala	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Osnovni kapital</i>		
Osnovni kapital	41,030	41,030
Ostali osnovni kapital	33,726	63,015
UKUPNO	74,756	104,045

10.12. Rezerve

Rezerve obuhvataju sledeće oblike rezervi:

Struktura rezervi	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Emisiona premija	22	22
Zakonske rezerve	5,156	5,156
UKUPNO	5,178	5,178

Emisiona premija predstavlja pozitivnu razliku između postignute prodajne vrednosti akcija i njihove nominalne vrednosti.

Zakonske rezerve su obavezno formirane do 2004. godine, tako što se svake godine iz dobitka unosilo najmanje 5%, dok rezerve ne dostignu najmanje 10% osnovnog kapitala.

Opštim aktom Društva utvrđene su statutarne rezerve o čijoj visini odlučuje Skupština akcionara Društva na predlog Upravnog odbora, a koje ne mogu biti manje od 5% ostvarenog neto dobitka.

10.13. Revalorizacione rezerve, nerealizovani dobitci i gubici po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju

Struktura revalorizacionih rezervi, nerealizovanih dobitaka/gubitaka po osnovu hartija od vrednosti	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Revalorizacione rezerve	48,976	50,230
Nerealizovani dobitci od HoV raspoloživih za prodaju	0	153
Nerealizovani gubici od HoV raspoloživih za prodaju	0	(432)
UKUPNO	48,976	49,951

Promene na revalorizacionim rezervama odnose se na usklađivanje vrednosti hartija od vrednosti koje se nalaze u portfoliju hartija od vrednosti Društva, sa njihovom fer vrednošću na sekundarnom tržištu hartija od vrednosti na dan sastavljanja finansijskih izveštaja.

10.14. Neraspoređeni dobitak / gubitak

Stanje i promena stanja **neraspoređenog dobitka** je prikazana u narednoj tabeli.

Stanje i promena stanja neraspoređenog dobitka	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Stanje na dan 01.01.	9,038	690
Korekcija dobitka po osnovu primene MRS 12	1,278	1,257
Ostalo	0	864
Dobit tekuće godine	0	6,227
Neraspoređeni dobitak na dan 31. decembra	10,316	9,038
Gubitak na dan 31. decembra	(30,744)	1,152

U toku 2012. godine Upravni odbor će razmatrati mogućnost eventualnog pokrića ostvarenog gubitka iz neraspoređenog dobitka ranijih godina.

10.15. Dugoročna rezervisanja

Struktura dugoročnih rezervisanja	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Rezervisanje po osnovu sudskih sporova u skladu sa MRS 37	0	0
Rezervisanje za naknade i druge beneficije zaposlenih	6,849	10,582
UKUPNO	6,849	10,582

Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih (rezervisanja za nedospele otpremnine prilikom odlaska u penziju), su iskazana na osnovu aktuarskog obračuna stručnog tima iz sistema Energoprojekt.

Prilikom projekcija obračuna rezervisanja po MRS 19 korišćen je deduktivni pristup, odnosno sva preduzeća iz sistema Energoprojekt su posmatrana kao celina, i na osnovu opštih pravilnosti, i korišćenjem broja radnika „kao ključa“, izvršena je alokacija na konkretne privredne subjekte. Uzevši u obzir da su sva zavisna preduzeća u većinskom vlasništvu istog privrednog subjekta, primenjeni pristup je objektivni i rezultati projekcija se mogu uvažiti kao očekivani.

Smanjenje iznosa rezervisanja sistema Energoprojekt po osnovu sadašnje vrednosti otpremnina (za 13,07%), u bilansu stanja na dan 31.12.2011. godine u odnosu na dan 31.12.2010. godine je posledica promene više faktora od kojih:

- s jedne strane, promena pojedinih faktora utiče na povećanje iznosa rezervisanja (povećanje očekivanog iznosa prosečne otpremnine za 7,39%); a
- s druge strane strane, promena pojedinih faktora utiče na snižavanje iznosa rezervisanja (pre svega, stupanje na snagu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju kojima se, tokom „prelaznog perioda“, povećava broj potrebnih godina staža za odlazak u penziju zaposlenih ženskog pola; a na snižavanje iznosa rezervisanja utiče i smanjenje ukupog broja zaposlenih za 11,05%, povećanje realne diskontne stope za 0,5%, snižavanje prosečnih godina staža provedenih u Preduzeću za 4,33% i povećanje neoporezivog iznosa otpremnina prilikom redovnog odlaska u penziju).

Pored navedenog, promena u strukturi rezervisanja po konkretnim preduzećima je rezultat promene alikvotnog dela učešća broja zaposlenih u pojedinim preduzećima u ukupnom broju zaposlenih u celom sistemu Energoprojekt.

Postupak projekcije rezervisanja, uvažavanjem relevantnih odredbi MRS 19, obavljao se u više sledećih koraka:

- *prvo, shodno polu, ukupnim godinama staža radnika i godinama staža u Društvu: uvažavanjem očekivane godišnje stope fluktuacije i mortaliteta (procenjena godišnja stopa fluktuacije i mortaliteta), procenjen je broj zaposlenih koji će iskoristiti pravo na otpremninu, kao i period kada će navedene naknade zaposleni primiti;*
- *drugo, uvažavajući odredbe Kolektivnog ugovora Društva, procenjena je visina otpremnine za svaku godinu staža, koje su bile aktuelne na datum bilansa stanja; i*
- *treće, svođenje na sadašnju vrednost očekivanih odliva za otpremnine vršena je primenom diskontnog faktora, koji predstavlja količnik diskonte stope i očekivanog rasta zarada.*

Otpremnine prilikom odlaska u penziju se u Preduzeću isplaćuju na osnovu člana 48 Kolektivnog ugovora, po kome je Poslodavac dužan da zaposlenom isplati otpremninu pri odlasku u penziju u visini: 1) njegove trostruke neto zarade isplaćene za mesec koji prethodi mesecu odlaska u penziju, 2) trostrukog iznosa neto prosečne zarade kod Poslodavca u mesecu koji prethodi mesecu odlaska u penziju, 3) u iznosu utvrčenom zakonom; u zavisnosti koji je od navedenih iznosa najpovoljniji za zaposlenog.

Prilikom diskontovanja uvažene su sledeće pretpostavke:

- *očekivani godišnji rast zarada u Društvu od 7,5% i*
- *diskontna stopa od 10%.*

U paragrafu 78, MRS 19, kao i u paragrafu BC 33 u okviru Osnova za zaključivanje MRS 19, se eksplicitno navodi da stopa koja se koristi za diskontovanje treba da bude određena u skladu sa tržišnim prinosima na datum Bilansa stanja za visoko kvalitetne korporativne obveznice. U zemljama gde ne postoji razvijeno tržište za ovakve obveznice treba koristiti tržišne prinose (na datum Bilansa stanja) državnih obveznica. Valuta i rok obveznica treba da budu u skladu sa valutom i procenjenim rokom obaveza za primanja po prestanku zaposlenja.

Kako je finansijsko tržište u Srbiji nedovoljno razvijeno, najrealnije je kao reper za određivanje diskontne stope na datum bilansa stanja koristiti realni godišnji prinos koji se ostvaruje kupovinom državnih obveznica (obveznice stare devizne štednje) čiji je garant Republika Srbija. Obzirom na nominalni godišnji prinos državnih obveznica, projektovanu inflaciju u zemljama EURO zone i pretpostavku da se devizni kurs formira na bazi modela teorije pariteta kupovne snage (pod pretpostavkom da u trenutnom kursu nema izraženih dispariteta, projektovana godišnja devalvacija je uslovljena razlikom između projektovane godišnje inflacije u Srbiji i u zemljama EURO zone), realni godišnji prinos repernih hartija od vrednosti je oko 4,5%, odnosno pri projektovanoj nominalnoj inflaciji u Srbiji od 5,5%, nominalni godišnji prinos je oko 10%. Kako je rok dospeća repernih hartija od vrednosti kraći od prosečnog procenjeg roka dospeća primanja koja su predmet ovog obračuna, pri određivanju diskontne stope kompariran je prinos na dugoročne (petnaestogodišnje) državne zapise (T-bills) emitovane na primarnom tržištu od strane Ministarstva finansija Republike Srbije, Uprave za trezor u EUR (sa aukcije održane 01.06.2011. godine) i prinos na obveznice stare devizne štednje koji je u tom mom momentu bio aktuelan na sekundarnom tržištu. Time su ispunjeni zahtevi iz paragrafa 81, MRS 19.

Godišnja diskontna stopa i godišnji rast zarada zavise od stope inflacije.

“Odlukom o utvrđivanju programa monetarne politike Narodne banke Srbije”, koja je stupila na snagu 01.01.2012. godine, utvrđen je Program Monetarne politike Narodne banke Srbije u 2012. godini. Programom je, pored ostalog, utvrđena ciljna stopa inflacije za 2012. godinu (kraj 2012. godine u odnosu na kraj 2011. godine) od 4%, sa dozvoljenim odstupanjem (pozitivnim i negativnim) od 1,5 procentnih poena. Kako je inflacija u 2011. godini za više od 1,5% prekoračila ciljanu inflaciju (uvećanu za dozvoljeno odstupanje), najrealnije je inflaciju za narednu godinu, u dozvoljenim okvirima predviđenim Programom, planirati uz maksimalno dozvoljeno odstupanje (+1,5%).

Dakle, rezervisanje će se proceniti shodno planiranoj godišnjoj inflaciji od 5,5%.

Iz navedenog sledi da je u Preduzeću planiran dugoročni godišnji rast realnih zarada od 2% (primenjen i na rezervisanja prethodnih godina), a da je dugoročna godišnja realna diskontna stopa planirana na nivou od 4,5%.

Ako bi u budućnosti došlo do pada stope inflacije, primenjena logika rezultirala bi snižavanju nominalnih zarada, ali takođe i diskontne stope (koja je dominantno opredeljena stopom inflacije), tako da ta promena ne bi dovela do promene rezultata prezentiranih u ovom materijalu. Primenjen metodološki postupak, koji za rezultantu ima dugoročno planiran godišnji rast zarada u Preduzeću od 7,5% i dugoročnu godišnju diskontnu stopu od 10%, pretpostavlja istu inflaciju u celom budućem periodu. Ova pretpostavka je i zahtevana paragrafom 75, MRS 19.

10.16. Ostale dugoročne obaveze

Struktura dugoročnih obaveza	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Obaveze prema matičnim i zavisnim pravnim licima	75,865	140,670
UKUPNO	75,865	140,670

Dugoročan kredit je dobijen od maticnog preduzeca Energopojekt Holding na rok od 5 godina.

10.17. Kratkoročne finansijske obaveze

Struktura kratkoročnih finansijskih obaveza	u 000 dinara	
	2011.	2010.
Kratkoročni krediti od matičnih i zavisnih pravnih lica	0	41,334
Kratkoročni krediti od ostalih povezanih pravnih lica	5,700	5,700
Kratkoročni krediti u zemlji-Banka Intesa	50,004	49,265
UKUPNO	55,704	96,299

Detaljnije informacije o obavezama po **kratkoročnim kreditima** su prikazane u narednoj tabeli.

<i>Banka</i>	<i>Val</i>	<i>Datum odobrenja</i>	<i>Datum dospeća</i>	<i>Godišnja kamatna stopa</i>	<i>Način otplate</i>	<i>Preostali dug u 000 RSD</i>	<i>Obezbeđenje</i>
Banka Intesa	RSD	12.10.2011.	12.10.2012.	Belibor 3M + 2.25% godišnje	3 meseca grejs period, otplata potom na 9 mesecnih rata	50.000	Jemsto EP Holdinga Jemstvo EP Visokogradnja
UKUPNO						50.000	

10.18. Obaveze iz poslovanja

Struktura obaveza iz poslovanja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Primljeni avansi, depoziti i kaucije	27,553	25,654
Dobavljači – ostala povezana pravna lica	7,330	1074
Dobavljači u zemlji	6,985	2,796
Dobavljači u inostranstvu	314	128
Obaveze iz specifičnih poslova	24,982	25,157
UKUPNO	67,164	54,809

Obaveze prema dobavljačima ne sadrže kamatu i imaju valutu plaćanja koja se kreće u rasponu od 3 do 30 dana.

Rukovodstvo Društva smatra da iskazana vrednost obaveza iz poslovanja odražava njihovu fer vrednost na dan bilansa stanja.

10.19 Ostale kratkoročne obaveze

Struktura kratkoročnih obaveza i pasivna vremenska razgraničenja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Obaveze po osnovu zarada i naknada zarada - bruto	20,551	15,570
Obaveze po osnovu kamata i troškova finansiranja	1,491	10,006
Obaveze za dividende/učešće u dobitku	148	148
Obaveze prema zaposlenima	19,326	1,239
Obaveze prema članovima upravnog i nadzornog odbora	112	66
Ostale obaveze	290	2,031
UKUPNO	41,918	29,060

Obaveze po osnovu zarada i ostale nepomenute obaveze se najvećim delom odnose na obaveze (neto, porezi i doprinosi, obaveze Komorama) za decembarsku zaradu, koja je u Društvu isplaćena u januaru naredne godine.

Ostale obaveze se najvećim delom odnose na otpremnine zaposlenima koji su po čl.61 Kolektivnog Ugovora proglašeni tehnološkim viškom.

Rukovodstvo Društva smatra da iskazana vrednost ostalih kratkoročnih obaveza odgovara njihovoj fer vrednosti na dan bilansa stanja.

10.20. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost, ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja

Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost, ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost i ostalih javnih prihoda</i>		
Ostale obaveze za poreze, doprinose i druge dažbine	1,092	373
Svega	1,092	373
UKUPNO	1,092	373

10.21. Odložene poreske obaveze i odložena poreska sredstva

Odložene poreske obaveze i odložena poreska sredstva	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Odložene poreske obaveze	8,732	8,331
Neto poreska sredstva/obaveze	8,732	8,331

Odložene poreske obaveze koje su iskazane na dan 31. decembra se odnose na *oporezive privremene razlike* između knjigovodstvene vrednosti sredstava koja podležu amortizaciji i njihove poreske osnovice. Naime, usled različitih odredbi na bazi kojih se u Društvu određuje računovodstvena amortizacija (shodno odredbama profesionalne regulative; MRS i MSFI i dr.) i odredbi kojima se određuje poreska amortizacija (Shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica), Društvo će u budućem periodu platiti veći porez na dobitak nego što bi platilo da mu se sa aspekta poreskog zakonodavstva prizna stvarno iskazana knjigovodstvena amortizacija. Iz navedenog razloga, Društvo priznaje odloženu poresku obavezu, koja predstavlja porez na dobitak koji će biti plativ kada Društvo „povrati“ knjigovodstvenu vrednost sredstava.

Iznos odloženih poreskih obaveza izračunat je množenjem visine oporezive privremene razlike na kraju godine sa stopom poreza na dobit Društva (10%).

Stanje i promena stanja odloženih poreskih obaveza je prikazana u narednoj tabeli.

Stanje i promena stanja odloženih poreskih sredstava (obaveza)	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Stanje odloženih poreskih obaveza na kraju prethodne godine	8,331	8,504
Stanje odloženih poreskih obaveza na kraju tekuće godine	8,732	8,331
ODLOŽENI PORESKI PRIHODI (RASHODI) PERIODA	(403)	(173)

Odloženi poreski rashod perioda je priznat na teret rezultata (gubitka) Društva u godini kada je ustanovljeno povećanje stanja odloženih poreskih obaveza.

U obrascu PK 1, pod nazivom „Poreski kredit za ulaganja u osnovna sredstva“, Društvo je u 2011. godini prikazalo iznos od 2.727 hiljada dinara (u 2010. godini 2.727 hiljada dinara), kao neiskorišćeni deo poreskog kredita Društva, koji se kao potencijal prenosi na račun poreza na dobit iz budućih obračunskih perioda.

Godina nastanka poreskog kredita, kao i godina kada ističe mogućnost da Društvo koristi poreski kredit za ulaganja u osnovna sredstva, prikazana je u narednoj tabeli.

<i>Godina nastanka poreskog kredita</i>	<i>Godina isteka poreskog kredita</i>	<i>u 000 dinara</i>	
		<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
2006.	2016.	2,727	2,727
UKUPNO		2,727	2,727

10.22. Usaglašavanje potraživanja i obaveza

Društvo je izvršilo **usaglašavanje potraživanja** sa domaćim i inostranim kupcima sa stanjem na dan 31.12.2011. godine .

Od ukupno 8 *domaćih kupaca*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 12,842 hiljade RSD, usaglašeno je 1,545 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

Od ukupno 5 *inostranih kupaca*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 2,224 hiljada RSD, usaglašeno je 0 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

U narednoj tabeli prikazani su iznosi potraživanja od domaćih i inostranih kupaca koji nisu odgovorili na poslate Izvode otvorenih stavki.

<i>Kupci koji nisu odgovorili na poslate izvode otvorenih stavki</i>	<i>u 000 dinara</i>
<i>Domaći Kupci</i>	
Gradjevniska direkcija Srbije	9,021
Telekom Srbije ad, Beograd	2,172
Komercijalna banka ad, Beograd	55
THREE S GROUP	50

Svega	11,298
<i>Inostrani kupci</i>	
Opština Herceg Novi	1,337
Combiance BV (Embassy of Trukey)	563
Immotec Gvineja	212
EMBASSY OF PAKISTAN	112
Svega	2,224
UKUPNO	13,522

Društvo je izvršilo **usaglašavanje obaveza** sa domaćim i inostranim kupcima sa stanjem:

- sa stanjem na dan 31.12.2011. godine.

Od ukupno primljenih 7 Izvoda otvorenih stavki od *domaćih dobavljača*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 5,119 hiljada RSD, usaglašeno je 5,119 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

Od ukupno primljenih 0 Izvoda otvorenih stavki od *inostranih dobavljača*, na dan 31.12.2011. godine, u iznosu od 0 hiljada RSD, usaglašeno je 0 hiljada RSD, a neusaglašeno je 0 hiljada RSD.

10.23. Vanbilansna aktiva i vanbilansna pasiva

Shodno zakonskim odredbama (Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike), Društvo je u svojim finansijskim izveštajima iskazalo vanbilansnu aktivu i vanbilansne pasivu. Stavke iskazane u okviru vanbilansne aktive i vanbilansne pasive, a koje su prikazane u narednoj tabeli, ne predstavljaju sredstva ni obaveze Društva, već prvenstveno služe u kontekstu informativne uloge korisnika finansijskih izveštaja.

Struktura vanbilansne aktive i pasive	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Primljene garancije, avali i druga jemstva</i>		
Primljene jemstva –Energoprojekt Holding , Energopojekt Visokogradnja	50,000	50,000
Svega	50,000	50,000
UKUPNO	50,000	50,000

Kao instrument obezbeđenja kredita za likvidnost po osnovu ugovora sa Banka Intesa ad, Beograd od 12.10.2011. godine u iznosu od 50,000 hiljada dinara, zaključen je Ugovor o pristupanju duga broj 0308267.3-1 sa povezanim licima Energoprojekt Holding i Ugovor o pristupanju duga broj 0308267.3-2 sa povezanim društvom Energoprojekt Viskogradnja.

11. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM STRANAMA

Shodno zahtevima iz MRS 24 - Obelodanjivanja povezanih strana, u nastavku je izvršeno obelodanjivanje odnosa, transakcija i dr.; između Društva i povezanih strana. Povezanim stranama se, sa aspekta Društva, smatra: **zavisna društva i ključno rukovodeće osoblje** (ona lica koja imaju ovlašćenja i odgovornost za planiranje, usmeravanje i kontrolisanje aktivnosti entiteta,

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

direktno ili indirektno, uključujući i sve direktore, bez obzira da li su izvršni ili ne) i njihove bliske članove porodice.

Sa aspekta **zavisnih društva**, u sledeće dve tabele su prikazane transakcije koje rezultiraju iskazanim prihodom i rashodom u bilansu uspeha, i iskazanim obavezama i potraživanjima u bilansu stanja.

Struktura prihoda i rashoda od povezanih pravnih lica	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Prihodi</i>		
Prihod od prodaje		
Energoprojekt Holding	508	2,926
Energoprojekt Visokogradnja	71,132	100,922
Energoprojekt Oprema	1,853	0
Energoprojekt Industrija	26	7
Energoprojekt Entel	0	1,174
Svega	74,119	105,022
<i>Rashodi</i>		
Nabavna vrednost prodate robe		
Energoprojekt Energodata	665	2,209
Svega	665	2,209

Struktura obaveza i potraživanja prema povezanim pravnim licima	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
<i>Potraživanja</i>		
Energoprojekt Viskogradnja	28,149	156,272
Energoprojekt Industrija	30	0
Svega	28,179	156,272
<i>Obaveze</i>		
Energoprojekt Holding	75,865	190,934
Energoprojekt Viskogradnja	30,583	24,352
Energoprojekt Industrija	13,338	10,187
Energoprojekt Entel	190	116
Energoprojekt Energodata	244	562
Svega	120,220	226,151

Sa aspekta **ključnog rukovodećeg osoblja**, u naredne dve tabele je prikazana struktura naknade tokom godine, kao i promena salda po osnovu kredita.

Struktura naknada ključnog rukovodećeg osoblja	<i>u 000 dinara</i>	
	<i>2011.</i>	<i>2010.</i>
Kratkoročna primanja (bruto zarade i dr.)	10,610	6,637
Svega	10,610	6,637

12. POTENCIJALNE OBAVEZE I POTENCIJALNA SREDSTVA

Potencijalne obaveze, koje mogu da rezultiraju odlivom ekonomskih koristi Društva, prvenstvo mogu da nastanu po osnovu:

- sudskih sporova.

Potencijalna **obaveza po osnovu sudskih sporova** se prvenstveno ogleda u mogućnosti okončanja sudskih sporova na štetu Društva, a za šta nije stvorena obaveza ili izvršeno rezervisanje u bilansu stanja.

U narednoj tabeli prikazan je broj i procenjene vrednosti sudskih sporova u kojima je Društvo tužena strana, a verovatnoća da Društvo izgubi predmetne sporove nije izuzetno mala. U procenjene vrednosti sudskih sporova, gde je visina potencijalne obaveze određena na dan 31.12.2011. godine, su uključene: vrednosti zateznih kamata i drugih troškova (na primer, procenjeni sudski troškovi) koji mogu nastati u slučaju sudskih odluka koje ne bi bile u korist Društva.

<i>Tužilac</i>	<i>Prvostepeni postupak</i>	<i>Drugostepeni postupak</i>	<i>Ukupno</i>
<i>Broj sporova</i>			
Fizičko lice	9	0	9
UKUPNO	9	0	
<i>u 000 dinara</i>			
Fizičko lice	17,051	0	17,051
UKUPNO	17,051	0	17,051

Detaljnije informacije o vrednosno najznačajnijim sudskim sporovima u kojima je Društvo tužena strana su prezentovane u sledećoj tabeli.

<i>Tužilac</i>	<i>Osnov tužbe</i>	<i>Visina potencijalne obaveze u 000 dinara</i>
Vladimir Markovic	Isplata devizne zarade 10.147,80 usd	821
B.Lakčević, V.Perić, D.Pantić, Ivan Pantić	Isplata devizne zarade 87.678,09 usd	7,090
Milan Raonić	U toku postupak žalbe	323
Ljiljana Bakić	Doprinosi PIO, naknada štete	587
Miroslav Stefanović	U toku postupak žalbe	189
Gordana Rodić	Sudsko poravnanje	240
Sanja Topolovački	U toku postupak žalbe	83
Dragoljub Bakić	Doprinosi PIO naknada štete	668
Milan Raonić	Tužba po više osnova	7,000

Potencijalna sredstva, koja mogu da rezultiraju prilivom ekonomskih koristi Društva, prvenstvo mogu da nastanu po osnovu sudskih sporova u kojima je Društvo tužena strana.

Potencijalna **sredstva po osnovu sudskih sporova** se ogledaju u mogućnosti okončanja sudskih sporova u korist Društva, a za šta nije stvoreno potraživanje u bilansu stanja ili na neki drugi način iskazana ekonomska korist Društva (na primer, umanjenjem vrednosti neopravdanog avansa i sl.).

ENERGOPROJEKT - URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D.

U narednoj tabeli prikazan je broj i procenjene vrednosti sudskih sporova u kojima je Društvo tužilac, a postoji izvesna doza razumne verovatnoće da Društvo dobije predmetne sporove.

<i>Tuženo lice</i>	<i>Prvostepeni postupak</i>	<i>Drugostepeni postupak</i>	<i>Ukupno</i>
<i>Broj sporova</i>			
Fizičko lice	1	0	1
UKUPNO	1		1
<i>u 000 dinara</i>			
Fizičko lice	1,523		1,523
UKUPNO	1,523		1,523

Detaljnije informacije o vrednosno najznačajnijim sudskim sporovima u kojima je Društvo tužilac su prezentovane u sledećoj tabeli.

<i>Tuženo lice</i>	<i>Osnov tužbe</i>	<i>Visina potencijalnih sredstava u 000 dinara</i>
Miodrag Cvijić	Postupak izvršenja	1,523

13. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA

Nakon datuma Bilansa Stanja nije bilo događaja koji bi bitnije uticali na verodostojnost iskazanih finansijskih izveštaja.

U Beogradu,
13.03.2012. godine

Lice odgovorno za
sastavljanje izveštaja

Lukić Zoran, dipl.ecc.

Generalni direktor/direktor

Manasijević Dragan, dipl.ing.arh.

BDO d.o.o. Beograd

Knez Mihailova 10
11000 Belgrade
Republic of Serbia
Tel: +381 11 3281 399
Fax: +381 11 32 81 808

www.bdo.co.rs

BDO d.o.o. Beograd, privredno društvo osnovano u Republici Srbiji, je članica BDO International Limited, kompanije sa ograničenom odgovornošću sa sedištem u Velikoj Britaniji, i deo je međunarodne BDO mreže firmi članica.
BDO je brend ime za BDO mrežu i za svaku BDO firmu članicu.

BDO d.o.o. Beograd, a limited liability company incorporated in the Republic of Serbia, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms. BDO is the brand name for the BDO network and for each of the BDO member firms.

III GODIŠNJI KONSOLIDOVANI IZVEŠTAJ O POSLOVANJU

<p><i>Društvo ima koordinaciju nad Kompanijom IC Botswana</i></p> <p>1) Prikaz razvoja i rezultata poslovanja Društva, a naročito finansijsko stanje u kome se Društvo nalazi i podaci važni za procenu stanja imovine Društva.</p>	<p>Tokom poslednje tri godine, snažan uticaj globalne finansijsko ekonomske krize na obim investiranja, pa time i na uposlenost društva, odražava se na rezultate poslovanja.</p> <p>Amortizacija i procena imovine društva, vrši se redovno, u skladu sa zakonskom regulativom.</p>
<p>2) Opis očekivanog razvoja Društva u narednom periodu, promena u poslovnim politikama Društva, kao i glavnih rizika i pretnji kojima je poslovanje Društva izloženo</p>	<p>Razvoj i poslovna politika društva, usklađuju se sa planiranim na nivou EP Sistema, uz realizaciju kroz formirane razvojne projekte.</p> <p>Očekivani rizici i pretnje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stagnacija tržišta usled obustave investicija - potencijalna nelikvidnost velikih investitora - neprimereno niske cene projektantskih usluga - kompanija je u dormant statusu (status mirovanja) od februara 2007.godine
<p>3) Svi važniji poslovni događaji koji su nastupili nakon proteka poslovne godine za koju se izveštaj priprema</p>	<p>Nakon proteka poslovne 2011. godine, nije bilo značajnih poslovnih događaja, zaključno sa 29.02.2012.</p>
<p>4) Svi značajniji poslovi sa povezanim licima</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Projekat proširenog hotelskog kompleksa uključujući Projekat enterijera, u 4 MKR u gradu Aktau, Kazahstan, – EP VISOKOGRADNJA a.d. - Projekat mini hotela "Primorski", u gradu Aktau, Kazahstan - EP VISOKOGRADNJA a.d. - Projekat Ambasade RS u Abudži, Nigerija – "ENERGO NIGERIJA"
<p>5) Aktivnosti Društva na polju istraživanja i razvoja</p>	<p>Aktivnosti na proceni postojećeg stanja i planiranju dinamike uspostavljanja i sertifikacije različitih Sistema menadžmenta (pored već sertifikovanog kvaliteta: zaštita životne sredine, bezbednost i zdravlje na radu, energetska efikasnost, bezbednost informacija) i njihovo uključivane u Integrisani Menadžment Sistem (IMS)</p>

Podaci o stečenim sopstvenim akcijama*- nemamo	
Razlozi sticanja sopstvenih akcija	-
Broj i nominalna vrednost stečenih sopstvenih akcija	-
Imena lica od kojih su akcije stečene	-
Iznos koji je Društvo isplatilo po osnovu sticanja sopstvenih akcija, odn. naznaka da su akcije stečene bez naknade	-
Broj sopstvenih akcija koje društvo poseduje u trenutku izrade godišnjeg izveštaja	-

*Podaci se popunjavaju ukoliko je Društvo u međuvremenu od sačinjavanja prethodnog godišnjeg izveštaja steklo sopstvene akcije

IV IZJAVA LICA ODGOVORNIH ZA SASTAVLJANJE GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG IZVEŠTAJA

Izjavljujemo da je prema našem najboljem saznanju, godišnji finansijski izveštaj sastavljen uz primenu odgovarajućih međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja i da daje istinite i objektivne podatke o imovini, obavezama, finansijskom položaju i poslovanju, dobitima i gubicima, tokovima gotovine i promenama na kapitalu javnog društva, uključujući i njegova društva koja su uključena u konsolidovane izveštaje.

Ime i prezime	Naziv radnog mesta i dužnosti koje lice obavlja u Društvu
Dragan Manasijević	Direktor
Zoran Lukić	Izvršni direktor za finansije i računovodstvo

**V ODLUKA NADLEŽNOG ORGANA DRUŠTVA O USVAJANJU
GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG IZVEŠTAJA**

Beograd, 15.6.2012. godine

**IZVOD IZ ZAPISNIKA
SA 22. REDOVNE GODIŠNJE SEDNICE SKUPŠTINE ENERGOPROJEKT
URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D. ODRŽANE DANA 15.6.2012. GODINE
U KINO SALI POSLOVNE ZGRADE ENERGOPROJEKT SA POČETKOM U 10
ČASOVA**

.....
Nepotrebno izostavljeno

**TAČKA 1. USVAJANJE GODIŠNJEG KONSOLIDOVANOG IZVEŠTAJA
ENERGOPROJEKT URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D. ZA 2011. GODINU
(Konsolidovani finansijski izveštaj Energoprojekt Urbanizam
i arhitektura a.d. za 2011.god., Izveštaj Revizora za
2011.god. i Godišnji izveštaj o poslovanju društva)**

Skupština je razmotrila predlog za tačku 1. dnevnog reda koji je, shodno svojim ovlašćenjima iz člana 98. stav 1. tačka 7) Statuta a.d, utvrdio Odbor direktora a.d, na osnovu svoje odluke sa 2. sednice održane dana 15.5.2012. godine i predložio Skupštini na usvajanje, nakon čega se pristupilo izjašnjavanju po ovoj tački dnevnog reda.

Predsednik Skupštine a.d. obavestio je prisutne o načinu donošenja ove odluke.

U skladu sa članom 69. Statuta Energoprojekt Urbanizam i arhitektura a.d. ova odluka se donosi običnom većinom glasova prisutnih akcionara koji imaju pravo glasa o određenom pitanju.

Prilikom utvrđivanja broja glasova prisutnih akcionara za potrebe utvrđivanja većine za odlučivanje u obzir se uzimaju i glasovi akcionara koji su glasali pisanim putem.

Nakon toga, pristupilo se glasanju.

Rezultat glasanja:

Ukupan broj glasova:	67.263
Kvorum potreban za rad Skupštine:	33.632
Evidentirano prisutnih glasova	63.497

(uključujući i glasove u odsustvu):
UKUPAN BROJ GLASOVA (uključujući i 63.497
glasove u odsustvu) ZA
UKUPAN BROJ GLASOVA (uključujući i
glasove u odsustvu) PROTIV
UKUPAN BROJ GLASOVA (uključujući i
glasove u odsustvu) UZDRŽAN

Na osnovu iznetog, Predsednik Skupštine a.d. konstatovao je da je Skupština, u okviru tačke 1. utvrđenog dnevnog reda, jednoglasno donela sledeću

O D L U K U

1. USVAJA SE GODIŠNJI KONSOLIDOVANI IZVEŠTAJ ENERGOPROJEKT URBANIZAM I ARHITEKTURA A.D. ZA 2011. GODINU (Konsolidovani finansijski izveštaj Energoprojekt Urbanizam i arhitektura a.d. za 2011.god., Izveštaj Revizora za 2011.god. i Godišnji izveštaj o poslovanju društva), u svemu prema predlogu Odbora direktora koji čini sastavni deo ove Odluke.
2. Izveštaji iz tačke 1. ove Odluke čine njen sastavni deo i čuvaju se u arhivi Skupštine.

Predsednik Skupštine

.....
Dragan Tadić, dipl.ing.

Javno društvo je dužno da sastavi Godišnji konsolidovani izveštaj, objavi javnosti i dostavi ga Komisiji, a regulisanom tržištu, odnosno MTP dostavlja ovaj izveštaj ukoliko su hartije od vrednosti tog društva uključene u trgovanje, i to najkasnije četiri meseca nakon završetka svake poslovne godine, kao i da obezbedi da godišnji konsolidovani finansijski izveštaj bude dostupan javnosti tokom najmanje pet godina od dana objavljivanja. Društvo odgovara za tačnost i istinitost podataka navedenih u Godišnjem konsolidovanom izveštaju.

U Beogradu, jun 2012.g.

Zakonski zastupnik:

Direktor
Energoprojekt Urbanizam i arhitektura a.d.

Zoran Radojičić, dipl.ing.arh.